

920963
63.3 (4Укр-43эл)
K96

НА БЛАГОСЛОВЕННІЙ ЗЕМЛІ ДОБРОПІЛЬСЬКІЙ

Барваровка
0.47

пол.ст.
сар.

Груш

63.3(4Укр-4Зан)

К 96

Іван Кушніренко ✓
Володимир Жилінський

На благословенній
землі Добропільській

*fig
автора*

Сторінки історії
Добропільської вільської родини
(с. Варварівки та с. Добропілля)
й ТОВ «Перемога» Гуляйпільського району
Запорізької області

920963

920963

Запоріжжя
Дике Пале
2003

Запорізька обласна
бібліотека
Ів. С. М. Горького

ББК 63.3 (4Укр-43п)-8
УДК 94 (477.64)
К 96

Художник А. П. Кондаков

ISBN 966-7037-92-4

© Кушніренко І, Жилінський В., 2003
© Дике Поле, 2003

Там, за Гуляйполем,
Вітри віють.
Хвалять люди Бога,
Добро сіють...

Оксана Кушніренко

*Щоб земля Запорізька
була для всіх благословена
і щедра.*

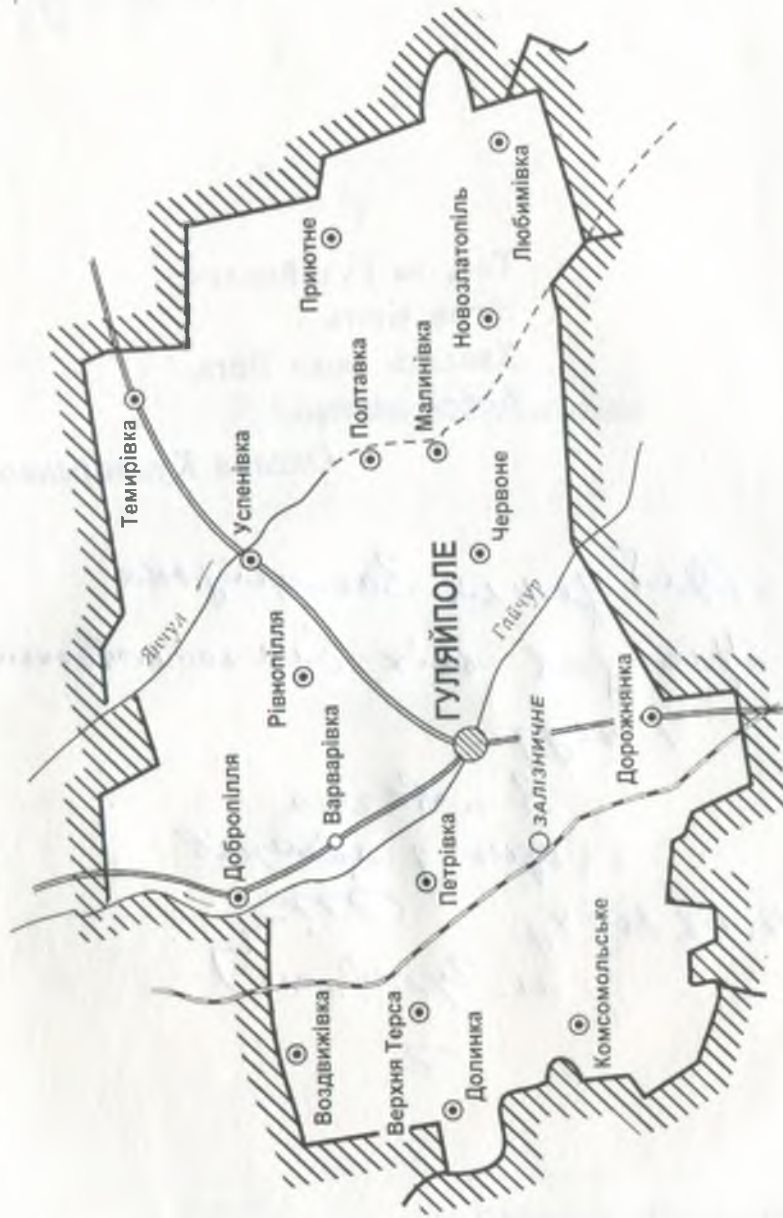
*З повагою
одні з авторів*

4.03.2004р.

*І. Кушніренко
и. Гуляйполе*

2

Славен наш край Гуляйпільський

Карта-схема території Гуляйпільського району

Гуляйпілья – край дивовижний своєю історією і традиціями, сучасним і, переконаний, – майбутнім. Він відомий не тільки у Запорізькій області. Слава про нього лине і далеко за межами України не лише через багате минуле, а й завдяки сьогоднішнім досягненням у всіх галузях господарювання.

Наш район знаний не тільки вагомими врожайми сільгоспкультури, високими надоями молока, а й своїми сільгосп підприємствами, кожне з яких має свою неповторну історію. З них і складається історія району.

Книжка, яку пропонують автори, – спроба відтворити сторінки історії Добропільської сільради (сіл Варварівка і Добропілля) та ТОВ «Перемога», яким керує вмілий організатор, вдумливий ватажок колективу Леонід Васильович Горпинич.

Район, як і Добропільська сільрада, гордиться своїми людьми, серед них: механізатори, доярки, Герої Соціалістичної Праці, академіки, доктори наук, професори, генерали і адмірали, композитори, художники, письменники і журналісти, вчителі, інженери, котрі становлять золотий фонд краю з дивовижною назвою – Гуляйпілья.

Задумана серія книг про історію підприємств і сіл стане складовою частиною головної книги історії Гуляйпільського краю, і це буде своєрідним пам'ятником теперішнім і прийдешнім поколінням земляків.

Щастя, добра і достатку, шановні друзі!

З повагою
Ігор Олексійович Бірюков,
голова Гуляйпільської районної
державної адміністрації

Переднє слово

Шановний друже!

Книга, яку ти взяв у руки, особлива. Вона розповідає про долю двох сіл – Добропілля і Варварівки, котра поєднала їх навик. Сьогодні тільки старожили пам'ятають, які вихори часу пронеслися над територією, яку умовно можна окреслити у межах від балки Кімлички (південь) до Порфена (північ). Та які б вітри перемін не носилися над цією благословенною землею, основними доброторцями, добросівачами були і є працюючі селяни, які орють землю, вирощують врожаї, виховують дітей – патріотів рідної землі.

В даній книзі автори зробили першу спробу відтворити сторінки історії Добропільської сільради і ТОВ «Перемога». Як це їм вдалося, судити тобі, шановний читачу. Але, виношуючи думку про таку книгу, я мав на меті зафіксувати у пам'яті нашої та нащадків історію людей степового краю, які у всі часи думали про краще життя. Добропільська і варварівська земля породила людей, а Гайчур дав їм крила, щоб вони прославляли її у віршах, добродійних справах, щоб щодень множили її багату і неповторну історію.

Дирекція ТОВ «Перемога» вдячна авторам за їх працю, сподівається, що книга знайде відгук у серцях читачів, спонукає до творчої праці на землі заради нашого майбутнього.

З повагою
Леонід Васильович Горпинич,
директор ТОВ «Перемога»

Варварівка

Рухаючись за течією річки Гайчур на північ від Гуляйполя, ви обов'язково через кілька кілометрів натрапите на село, яке простяглося на правому березі. Воно має назву – Варварівка.

Назва села дана на честь святої Варвари.

Офіційно село Варварівка згадується вже на початку XIX століття. Пише про неї і Д.І.Яворницький у книзі на сторінці 414: «Из Гуляй-Поля, миновав д. Варваровку, хутори Полешка и Кригера, мы добрались до д. Екатерининской того же Александровского уезда, на р. Ганчуле...»

Яке ж минуле цього дивовижного степового краю?

Якщо заглянути вглиб на декілька тисячоліть, то можна дізнатись, що біля села Варварівки у степу височили кургани епохи бронзи (III – II тис. до нашої ери). Природні умови краю сприяли заселенню багатьма скотарськими кочовими племенами, які змінювали одне одне протягом віків. Люди знаходили тут безліч прекрасного корму і простори (де-не-де порізані річками і балками) для своїх тварин.

Першим народом, що жив у цих диких степах, історики називають кімерійців, яких з VII ст. до н.е. змінюють скіфи. Їх витіснили сармати, що поступово переходять до землеробства. Були тут і готи, анти, гуни – і кого тільки не було. Так поступово обживався, заселявся Гуляйпільський край.

Офіційно відомо, що в 1848 році селяни-бідняки переселились на вільні землі, які раніше належали пану Женєєву. Першими прибули сюди сім'ї: Горпиничі, Кучеряві, Брацило, Третяк – всього 25. Ці прізвища і досі в селі досить поширені.

Отримали селяни по 3 десятини землі на чоловіка (так звану ревізійну душу), на жінок її не наділяли. Але обробляти її не було чим. Рідко яка сім'я мала конячину, тому врожаї були низькі.

Село мало один ряд хат, що тулилися до річки, на гору була толока, а за нею орні землі. Крім селянських наділів були ще

¹ Яворницький Д.И. Запорожье в остатках старины и преданиях народа. – СПб., 1888. – С. 414.

громадські землі, які спільно обробляли і спільно збирали врожай. Громадське зерно зберігалось в амбарі, який стояв біля вигону. Перші хати села зберігались до 70-х років ХХ століття: Мар'яни Ляшко, Софії Сергієнко і т.д.

Важко жилося селянам. Злидні та бідність були їх постійними супутниками. Юридично варварівці вважались вільними, а фактично гнули спину на землях поміщиків Емміха, Бичкова, які жили на території сучасного Добропілля, та німецьких колоністів Василенка, Гільця, Ягора Винця, які мешкали на південній стороні Варварівки.

В кінці 90-х років ХІХ століття Варварівка відійшла до Туркентівської волості. На 1899 рік Варварівському сільському товариству колишніх державних селян належало 773,7 десятини землі (747,4 – придатної та 26,3 – непридатної).

Крім того, 16 десятин належали селянину Давиду Петровичу Биковському («Распределение всех владений», 1899). «Алфавит земледельцев» говорить, що цей же селянин володів такою ж ділянкою на хуторі Єленодарівці Гуляйпільської волості.

Після реформи 1861 року землі села Варварівки належали в основному Василенку, Прядці, Биковському, Кучерявому та ін. Вони володіли 4 тисячами десятин землі, а 90 селянських дворів мали тільки 400.

Прядки володіли землями від сучасного двору (мова йде про 1969 рік – Авт.) жителя Варварівки Олексія Кучерявого і до земель села Добропілля, від Христі Горпинич і до Олексія Кучерявого (попівські землі). На території колишнього селища Садового були землі Гільця і Василенка.

* * *

Медичну допомогу людям надавав Андрій Горпинич, який тільки й умів робити шеплення віспи.

Олександрівський повіт був поділений на декілька лікарняних дільниць. Села Варварівка, Хвалибогівка №1 та Хвалибогівка №2 відносились до 3-ї дільниці з центром у селі Гуляйполі. На 1868 рік у ній працювало три медичних працівника (лікар Гнат Олександрович Жила, лікарський помічник Костюченко і молод-

ший фельдшер Уманський). Цей невеликий персонал обслуговував 12728 ревізських душ (враховано лише чоловіків).

В 1888 році у Варварівці з 325 жителів захворіло 12 душ тифом (1 помер), 3 – коклюшем. В 1891 році у Варварівці зафіксували випадки захворювань скарлатиною.

В 1897 році варварівці хворіли дизентерією (1), дифтеритом (1). Через рік тут зафіксували випадки грипу, коклюшу, дизентерії, запалення легенів, кишкові захворювання, рожу.

* * *

У Варварівці довго через відсутність школи не було жодної письменною людини. Тільки в 1885 році в селі відкрилась пересувна земська школа, до якої ходило 35 учнів (33 хлопчики і 2 дівчинки).

Селяни наймали учителя із села Любимівки. Він вчив дітей тільки до релігійного свята Різдва, а потім приїздив пан із села Гнидівки і приймав екзамени. З настанням весняно-польових робіт всі діти разом з батьками працювали в полі.

Перша постійна однокласова школа у Варварівці відкрита в 1889 році. За своїм статусом вона була земською. В 1890–1891 навчальному році її відвідував 31 учень (26 хлопчиків та 5 дівчаток). Повний курс навчання в тому році закінчило 2 учня. Витрати земства на школу склали 30 карбованців на рік. Всі вони пішли на придбання письмових приладь.

Екзаменуючий школу Павло Дмитрович Миргородський у звіті писав: «У Варварівській школі вчителем Венедиктом Васильовичем Гончаровим було представлено 21 чоловік, всіх же учнів, які відвідували школу було 31 (в т.ч. 5 дівчаток): в першій групі – 12, у другій – 14, в третій групі – 5. Нових учнів до школи не вступало в навчальному році.

Письмо і арифметика гарні, але читання посереднє, деякі учні читають відривисто. І так як вчитель Гончаров у цій школі перший рік, а в минулому році заняття не проводилися, то треба віднести недоліки в читанні до попереднього вчителя. Школа достатня для 30 душ, хоч децю низька і, як нова, вогка. Законовчителем у школі священик Дмитро Сахновський. Знання по Закону Божому посередні».

В 1895 році в Олександрівську повітову училищну раду попечитель М.О.Тихомиров про Варварівську школу доповідав, що вона розміщена посередині села на головній вулиці. До негативного моменту розташування віднесено знаходження через два двори шинку. Зовнішній вигляд школи – задовільний. Лави нікудишні. Брудно. Світла, тепла й повітря в школі достатньо. Двір просторий, але немає сараю. При школі є город і сад площею 192 кв. сажня.

В склад школи входили: попечитель Прокіп Григорович Скрипак; законовчитель, священник села Гуляйполя Дмитрій Сахновський; учитель Андрій Білий. Всього в трьох класах школи нараховувалося 19 учнів (15 хлопчиків і 4 дівчаток). В першому класі було 6 другорічників, у другому – 1.

Відзначалося М.О.Тихомировим, що всі учні школи читають досить непогано. По арифметиці успіхи задовільні, як і з історії та географії.

У звітах екзаменаторів Варварівської школи з 1898 року згадується Олексій Фотійович Гусак. Його успіхи і в господарюванні, і в навчанні визнавалися як дуже гарні. Було навіть клопотання перед Повітовою училищною радою про нагородження цього педагога срібною медаллю.

Справжньою гордістю школи у Варварівці був сад з великою кількістю фруктових і декоративних дерев. Догляд за ними здійснювався самими вчителями і учнями, що з любов'ю поралися біля насаджень.

В 1905 році попечителями Варварівської школи були: від земства Сергій Олександрович Тихомиров, від селян – Данило Горпинич.

В тому році екзаменатор М.Полешко відзначав старання, наполегливість, педагогічний талант вчителя О.Ф.Гусака і рекомендував його до чергового нагородження.

Вчитель вів серед селян культурно-просвітницьку роботу: читав твори українських та російських письменників, серед них твори Марка Вовчка, надруковані в 1857 році «Народні оповідання», Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні». Гусак закликав селян до боротьби.

Відгомін революції 1905 року докотився і до Варварівки. Селяни не раз збиралися на сходки. Діяльність вчителя О.Ф.Гусака

ще більш посилилась. Він виступав проти викладання в школі Закону Божого. Розповідав селянам про події в містах і селах губернії, закликав підтримати виступи робітників.

На таємній сходці селяни виробили план дій на випадок, якщо революційна хвиля докотиться до Варварівки. Цей документ, як розповідали старожили, заховали у пляшку і закопали на шкільному подвір'ї.

Але селяни були затуркані важкою працею, неписьменні і неорганізовані і події 1905 року не підтримали.

В 1914 році О.Ф.Гусака мобілізували на першу світову війну як неблагонадійного. В Олександрівську його заарештували, але, дякуючи клопотанню інспектора шкіл Неїжмака, звільнили.

Хвалибогівка

Найпершу згадку про Хвалибогівку дає Сповідна книга Хрестовоздвиженської церкви державного села Гуляйполя. За 1827 рік у ній є запис про те, що поміщицьке село Хвалибогівка належало братам-підполковникам (відставним) Бочковим.

Старшому Панасу Панасовичу – 45 років, молодшому – Дмитру Панасовичу – 42. Панас Панасович був неодружений, а менший мав дружину Клеопатру Михайлівну та дочок: Єлисавету, Олену і Катерину.

В записах Сповідної книги за 1829 рік найстаршої дочки Бочкових Єлисавети вже немає (померла). В 1830 році в цій сім'ї народжується ще одна дитина – дочка Олімпіада. В 1831 і 1832 роках родина поповнилася сином Олексієм і дочкою Параскою. 1833 рік став фатальним: померли поміщик Дмитро Панасович Бочков та його син Олексій (можна припустити, що від якоїсь інфекційної хвороби, які в XVIII – XIX століттях були частими в нашій місцевості).

Хто ж мешкав тоді у Хвалибогівці? Сповідна книга донесла до нас такі прізвища селян:

вдова Уляна Метальова (45 років) та її діти Симеон (15 років) та Євпокія (13);

Яків Прокопович Ринченко (41), вдівець, з доньками Оленою (15) та Олександрою (9) і вже дорослими синами: Пилипом (17) (його дружина Мотря (17) та Сидором (20) (його дружина Марія (19) та їх дочки Онисія (3) та 2-річна Одарка); Симеон Іващенко (25) з дружиною Наталею (22) та дочками Устиною (3) і Єфимією (2); вдова Марія Ходякова (45) та її син Терентій (11); вдова Катерина Ратченкова (38) та її син Корній (16); Дем'ян Костянтинович Коваленко (22) з дружиною Агафією (20) та дочкою Марією (3); вдова Одарка Костянтинівна Копетниченко (44) та її дочка Варвара (10); вдова Наталія Петрова (49) з синами Петром (18) (його дружина Марія (17 років), Миколою (12)); Єфрем Свиридов (30) з дружиною Феодосією (29) та сином Симеоном (16); Василь Свиридов (28) з дружиною Параскевою (26); Симеон Єгоров (39) з дружиною Василюсою (38) та сином Савою (8); вдівець Андрій Абрамов (50) з сином Георгієм (18) та дружиною його Настею (18); Іван Кирилов (34) з дружиною Тетяною (30) та дочкою Меланкою (5); Федір Кирилов (32) з дружиною Тетяною (30) та дочкою Марією (2); Петро Алексєєв (32) з дружиною Аграпиною (31) та синами: Захаром (14), Федором (7), Василем (5) і Пантелеєм (2); Марія Литвинова (14); вдова Марія Вишняцька (48) з сином Лук'яном (11); Прокіп Михайлович Чепурний (43) з дружиною Агафією (43) та дітьми Іваном (16), Іриною (13), Антонієм (18) (його дружина Харитина (17) та їх 2-річний син Федір); Андрій Данилович Хмара (34) з дружиною Тетяною (27) та дітьми Михайлом (5), Григорієм (3) та Іваном (2);

Андрій Хмара (30) з дружиною Аграпиною (36) та дітьми Наталією (5), Кіндратом (4) та Яковом (2); Іван Іванович Колодка (26) з дружиною Ганною (22) та сином Карпом (2); Олександр Парфьонов (35) з дружиною Оленою (22) і сином Іваном (1); Олександр Семенов (23) з дружиною Мар'яною (21); Наум Петров (38) з дружиною Параскевою (28) та дітьми Василюсою (15), Пилипом (4) та Ксенією (6); Роман Костенко (28) з дружиною Домінікою (25) та дітьми Агафією (7) і Одаркою (3); брат Романа – Данило Костенко (30) з дружиною Домінікою (28) та 2-річним сином Марком; ще один брат – Дмитро Костенко (15) та їхня мати Марія Костенко (55); Костянтин Костенко (21) з дружиною Степанидою (18); Трохим Бондар (60) з дружиною Параскою (45) та дітьми Терентієм (16) та Марією (17); Федір Хундей (40) з дружиною Василюсою (38) та дітьми Симеоном (16), Никифором (14) та Параскою (10); Михайло Анісімов (45) з дружиною Параскою (30) та доньками Палажкою (11) і Ганною (5); Матвій Молодцов (38) з дружиною Палажкою (25) та сином Олексієм (3); В пізніші роки серед селян з'являються прізвища: Косолапова, Солоха, Саков.

Серед старих актів знайдено декілька «Ревізських сказок» (документів з переписом населення), датованих 1835 роком. По них встановлено, що малолітнім дочкам померлого Дмитра Панасовича Бочкова належало 59 душ (29 чоловічої статі і 30-жіночої).

«Сказки» доводять, що в 1819 році Хвалибогівка існувала, володів нею поміщик Бородавка, у якого брати Бочкови перекупили землі. Тоді ж вони купили і кріпосного селянина Івана Колодку з містечка Опішня Полтавської губернії, Зіньківського повіту.

Малолітні дочки Бочкова стали володарками ще й села Ключіного Олександрівського повіту. Дружина молодшого Бочкова Клеопатра мала село Оленівку того ж повіту. Населення в ньому було 2 особи чоловічої статі та 4 жіночої. Дістала вона їх із селом у придане від свого батька надворного радника Павлова.

Як свідчить церковна Сповідна книга, поселяни Хвалибогівки одружувалися дуже рано. Нерідко дівчата 13–16-річного віку вже ставали матерями. Таку тенденцію вітали поміщики, бо були зацікавлені у збільшенні кріпосних душ.

Цікавим є такий факт: нерідко в одній сім'ї декількох дітей називали одним іменем. І тоді було в родинях декілька Андріїв чи Палажок.

В ті часи надзвичайно часто вмирили діти, рідко хто доживав до 50–60-річного віку.

Та все ж за Зведеною таблицею про число населення в Олександрівському повіті 9-го народного перепису 1850 року в «деревне Фалибоговке» за сестрами Бочковими, які повиходили заміж, числилося 6 душ дворових і 145 кріпосних селян.

10-й перепис (1858 рік) повідомляє, що Олена Прокоф'єва, колежська асесорша, володіє селом Хвалибогівкою і селом Софіївкою, Параска Дмитрівна Лягніх, капітанша, володіє селом Хвалибогівкою і пустирищем Попівським, ...нчева Катерина (Бочкова), надвірна радниця, володіє селом Хвалибогівкою і пустирищем Трудолюбівкою.

Реформа 1861 року звільнила селян від поміщиків, але не покращила їх життя. Вони дістали свободу, незалежність від поміщика та двір із садибною землею, але орну землю мали одержати тільки через 20 років, після її викупу в поміщиків, тобто аж у 1881 році.

В цьому ж 1881 році утворилося два хутори Хвалибогівка №1 та Хвалибогівка №2. Вони позначені на «Описі розмежування земель Олександрівського повіту» за 1890 рік.

Хвалибогівку №1 утворили володіння селян-власників, які в «Списку земельних володінь Олександрівського повіту Катеринославської губернії» за 1899 рік позначені як «Долгих, Иван и К из 36 человек, кр.соб.». Хто ж тут жив?

Тимофій Долженко, Марк Долженко, Михайло Долженко, Андрій Курасов, Андрій Махов, Василь Курасов, Микита Воробйов,

Єгор Васильєв, Панас Долгов, Павло Машошин, Никанор Лук'яничков, Герасим Чеботарьов, Семен Хохлов, Леонтій Хохлов, Йосип Долгий, Архип Машошин, Олексій Васильєв, Микола Анікеев, Іван Лук'яничков, Григорій Сичов, Дорофій Гончаров, Іван Гришин, Самуїл Литкін, Іван Писанець, Степан Лук'янченко.

Як видно, за прізвищами, переважно це селяни-росіяни. В їх розпорядженні було 1764,9 десятини землі (1753,4 – придатної, та 11,5 – непридатної). На землях товариства були виділені ділянки під хати й городи, сад, вигін, орну землю і кладовище. Всі вони знаходилися на правому березі Гайчура і в декількох місцях перерізалися балками.

Хутір Хвалибогівка №1 мав ще одну дуже цікаву назву – Бешаул (Башаул, Баш-аул), що свідчить про тюркське походження. Можливо, колись на цих землях була стоянка чи аул ногайців.

Трохи на південь від Хвалибогівки №1 значилися землі хутора Дар або Доро (документи 1899 року), який належав Хвалибогівському 1-му сільському товариству колишніх поміщицьких селян. Їх було небагато – 23,4 десятини (21,7 – придатної та 1,7 непридатної).

Хвалибогівка №2 була утворена із дачі «Всемилоствіше пожалуваної землі» (пустирище Дар) та «деревни Петропавловки». Землею володіли селяни-власники: Іван Семенович Іващенко, Леонтій Федорович Кириков, Михайло Петрович Свиридов, Яків Семенович Іващенко і Олексій Захарович Колок. Землі вони мали всього 15,1 десятини.

Деякий час Хвалибогівка №2 і Петропавлівка існували паралельно і відносилися до різних волостей (Гуляйпільської і Туркентівської відповідно), а до цього обидві Хвалибогівки входили до Сігорської волості (Сігор – помістя дворян Косовцових, зараз північно-східна частина (окраїна) Гуляйполя – Авт.)

* * *

Перша згадка про школу у Хвалибогівці зустрічається в 1909 році (з того часу і аж до 1915 року, а можливо і далі, її завідувачим перебував Панас Семенович Гайдук). На січень 1912 року в школі навчалося у всіх класах 34 учні (16 хлопчиків та 18 дівчаток). В 1913 році у школі здобувало освіту 13 дітей.

У Хвалибогівській школі вчителем працював Степан Васильович Колесников. У цьому селі з 1895 року організувалася «школа грамоти», де науки викладали грамотні люди, які не мали педагогічної освіти. Таким «вчителем» у Хвалибогівці був Ф. Ляшенко, котрий закінчив Гнединське ремісниче училище. Зарплатні він отримував 130 крб. на рік.

Які ж предмети вивчали в тогочасних школах? Це – Закон Божий, слов'янське читання, російське читання, письмо, арифметику та інші навчальні предмети. В кінці 80-х років XIX століття у програму ввели новий предмет – військову гімнастику, яку викладали здебільшого відставні солдати.

За підручники слугували: «Родное слово» та «Руководство к родному слову» К. Ушинського, «История России» Острогожського, «Грамматика» Тихомирова, «Священная история» Соколова, «Наглядная геометрия», «Евангелие», «Новый завет», «Азбука» та «Книги для чтения» Л. М. Толстого, «Наш друг» М. О. Корфа та інші.

Селяни проявляли шану до грамотної людини. Учні-хлопчики, які отримували документ про закінчення школи, мали пільги на скорочення військової служби.

Як же оплачувалася вчительська праця?

250 – 350 крб. на рік – розмір зарплати вчителів Олександрівського повіту (1882 – 1883 навчальний рік).

На початку XX століття дещо покращилося матеріальне становище педагогів. Старші вчителі отримували 350 крб., молодші – 300 крб. на рік. Окрім того, за 5 років роботи в школі вчителі одержували надбавку 50 крб., за 10 років – 100 крб. Ще були доплати за викладання співів і організацію хору, за гімнастику і рукоділля (від 25 до 150 крб.).

Таким було дореволюційне життя селян сіл Хвалибогівки №1, Хвалибогівки №2, Варварівки і навколишніх хуторів.

На рейки нового життя

Револуційні події 1917 року в Петрограді долетіли і до Гуляйпільського краю. У запеклій класовій боротьбі втілювався Декрет про землю у Варварівці і Хвалибогівці №1 та Хвалибогівці №2, як

і у всіх навколишніх селах і хуторах. Поміщики добровільно не віддавали землі. Та, коли владу взяли у свої руки Ради, становище змінилося і кожен селянин одержав по 2,5 десятини землі.

Тяжкими для всіх були роки громадянської війни. Але настав і її кінець, і вчорашні будьонівці та махновці взялися за відбудову зруйнованого господарства, заходилися господарювати на землі, яка заростала бур'янами. Цікавим є лист «Підписки-порука» селян Варварівки перед органами радянської влади за двох членів селянської общини: Панаса Сергійовича Скрипака та Трохима Савелійовича Мариниченка, звинувачених в бандитизмі (читай – в махновщині – Авт.), який підписав голова сільського ревкому Максецький.

Першим головою Варварівської сільської Ради був Яким Малько. Треба зазначити, що в 1920 р. дуже часто мінялися посадові особи Варварівської сільської громади. 8 грудня 1920 року варварівці одностайно обрали своїм головою Федота Максимовича Брацила, а його заступником – Андрія Кузьмича Гаценка. Та проходить всього 20 днів, і селяни знову обирають одностайно головою Семена Івановича Ляшка, а заступником – Федора Юхимовича Горпинича.

Чим викликана така швидка зміна керівних кадрів? На це дасть відповідь історія. Зазначимо тільки, що новий час потребував і нових кадрів, лояльних до вищого радянського керівництва. На таких опиралася влада.

Та політичні перемини не зменшували актуальності проблем селянської економіки. Елементи мирного життя бачимо на прикладі функціонування у селі Варварівці кооперативного товариства споживачів, головою якого був Тимченко. Навіть у лихі роки не припинявся процес вступу в товариство. Так у квітні 1920 року новим членом його став житель хутора Бувівського Ілля Власович Каташ.

В 1920 році чистий прибуток Варварівської кооперації (за півроку) склав 123356 карбованців 34 копійки.

1921 рік приніс не тільки закінчення громадянської війни, а й страшний голод, що охопив південь України, Дон, Кубань, Поволжя.

На зміну політиці воєнного комунізму прийшла нова економічна політика (НЕП), продрозверстку було замінено продподатком.

15 червня 1921 року на загальних зборах села Варварівки прийняли постанову про оскарження завищеного податку (2500 пудів). В жовтні того ж року селяни також на загальних зборах констатували майже повну загибель врожаю (ярові посіви засохли повністю). Селяни вимагали від Гуляйпільської повітової робітничо-селянської інспекції зменшити фіксований продподаток і не доводити населення до голодування. Протокол зборів підписали 72 господарі.

В цей час на селі гостро стояло земельне питання. Тому від Варварівського сільського товариства 20 грудня 1921 року у волосну земельну комісію було обрано Якова Трифоновича Горпинича та Семена Антоновича Максецького, яким було наказано опікуватися земельними проблемами в інтересах місцевих жителів.

Побоювання селян про землю були викликані й тим, що 1921 рік ознаменувався виникненням нових населених пунктів недалеко від Хвалибогівки і Варварівки. Це були хутори Нове Запоріжжя, Січ та Новий Світ. Виникли вони на базі хутірських поселень дореволюційних часів і швидко заселилися.

Так, всього за два роки (тобто в 1923 році) в Новому Запоріжжі значилося 90 дворів та 451 житель. Землі було відмежовано для поселення 1025 десятин.

В Січі на цей час було 50 дворів, 212 жителів і 784 десятини землі.

До речі, на старій карті 1860 року на місці розташування Нового Запоріжжя значилися Косовцовка і Ново-Косовцовка. Так що, можливо, основу «нових» сіл склали старі жителі. До них приєдналося й багато переселенців. Є відомості про розміщення на хуторі Нове Запоріжжя Хвалибогівської сільради біженців від голоду, котрі до другої половини 1921 року проживали в Уральській губернії. Серед них були сім'ї Тимофія Вікторовича Гоя, Іллі Вікторовича Гоя, Федора Вікторовича Гоя, а також родини Цапків, Козидубів, Бутів, Сцобів, Яценків, Бойків, Іванченків. Зможним і радісним їх життя не було, бо вже в березні 1926 року вони намагалися повернутися на Урал.

25 січня 1922 року на сході жителів Варварівки обговорювалося питання про проведення повальних обшуків у селі для виявлення захованої зброї. В 1923 році ці ж селяни виступили з

клопотанням перед органами влади про звільнення своїх односельців Сави Биковського, Семена Брацила, Кліма Брацила, Сергія і Степана Дейнег, взятих в заручники членом надзвичайної «трійки» Гуляйпільської Повітвійськнаради Спесивцевим за пасивну задачу зброї і награвованого майна. Селяни свідчили, що в їх поселенні ні бандитизму, ні інших злочинів немає, а названі люди ні в чому не винні.

В 1921 році у Варварівці в черговий раз провели перевибори керівництва сільревкому. Тепер його головою став Тимофій Антонович Горпинич, заступником Сергій Трохимович Дейнега. В цей час головою комнезаму в селі був Антон Андрійович Тарасенко. Більшість усіх сільських зборів проходила під безпосереднім контролем цього комітету. Зможні селяни нерідко позбавлялись права голосу.

З 1921 року ревкоми поступаються місцем сільським радам. Грамотних кадрів не вистачало, тоді доходило до таких ситуацій: у 1923 році варварівці найняли секретарем сільради Кіндрата Поповича за 17 пудів зерна й три брички цегли.

Хуторяни Січі довго не могли обрати собі голову і тоді в адміністративному порядку головою призначили Якова Качана.

У 1922 році керували Варварівською сільрадою А. Скрипак і К. Ляшко (відповідно голова і секретар).

В 1923 році – голова Яким Брацило, змінив його Іван Качан. Секретарем при обох був Кіндрат Попович. В 1924 році головою сільради став Кучерявий, а Іван Качан – секретарем.

Списки жителів, які мали лишки землі у 1925 році, свідчили, що більшість жителів Хвалибогівки №1 та Хвалибогівки №2 мали великі лишки (норма – 2 десятини на душу). А хвалибогівці у переважній більшості мали від 20 до 110 десятин землі.

Наприклад, у Хвалибогівці №2 сім'я Єлисея Михайловича Малаха мала 100 десятин, Іллі Іовича Полонника – 55, Григорія Трохимовича Канцибки – 105 і т.д. У Хвалибогівці №1 великими наділами користувалися сім'ї Тимофія Самійловича Миткіна (107), Тимофія Терентійовича Пшеничного (35,5), Петра Івановича Писанця (70,5), Володимира Тимофійовича Долгих (55), Феодосія Петровича Воробйова (90), Катерини Дворнікової (40) та інші.

Серед безземельних у Хвалибогівці №2 були сім'ї: Катерини Кирилівни Лісової, Марфи Колесник, Григорія Євдокимовича Цап-ка (син відомого гуляйпільського поміщика, дореволюційні володіння якого були в декількох волостях), Семена Яковича Редьки, Василя Тимофійовича Скнаря, Петра Трохимовича Скнаря, Мотрі Лісової. В Хвалибогівці №1 безземельних не було зовсім.

В 1925 році відбувся переділ землі. Велику частину хвалибогівської землі відмежували для хутора Січ, а селянам залишили по 2 десятини на їдця.

В 1923 році варварівці організували товариство взаємодопомоги. В ньому нараховувалось 53 члени. В правління увійшли Клим Дейнега, Хрисанф Скрипак, Роман Горпинич, Василь Кучерявий, Федір Бут. Але колективно землю вони ще не обробляли.

Звіт Хвалибогівської сільради за березень – жовтень 1926 року зазначив, що в середньому на їдця наділ землі складав 2,1 десятини. Коней було 391 голова, корів – 286, дрібної худоби приблизно 700 голів, а дворів у сільраді – 282. За тодішньою статистикою у сільраді нараховувалось всього 36 бідняцьких господарств, 226 середняцьких і 20 заможних.

Жителі Варварівської сільради мали 284 коня, 138 корів, 40 волів, 103 лошат, 94 телят, 356 овець, 231 свиню, 240 бричок, 135 саней, 87 дрельбукерів, 177 букерів 3-лемішних, 211 косарок, 96 плугів, 173 борони, 2 молотарки. Безкінних господарств було 83.

Жителі хутора болгар сім'ї Коевих, Іванових, Петрових, Маринових, Пенчевих, Степаневських жили заможно. Всі мали не менше 2 коней, 1–2 корови, різний реманент і в кожному дворі по водокачці. Болгари займалися вирощуванням овочів, отримували непоганий заробіток. Але в інших хуторах жили сім'ї, котрим не вистачало хліба до нового врожаю. На 1928 рік по Хвалибогівській сільраді нараховувалось 95 таких родин. Їх забезпечення на пільгових умовах брала держава.

В названих селах промисловості не було. Лише працювали вітряки, які мололи зерно на борошно. В 1924 році їх власниками у Варварівці вважались Яким Малько та Федір Максецький, а в Хвалибогівці – Кузьма Чаплигін. В наступному році власниками варварівських вітряків вже стали Кирило Павлович Кучерявий, Семен Антонович Максецький та Антон Андрійович Тарасенко.

В цей же час мірошництвом у Хвалибогівці №1 займалися Матвій Карпович Бережний, Архип Савич Соколовський, Кузьма Семенович Чаплигін, у Хвалибогівці №2 – Тихін Артемович Соколовський.

В селах працювали ковалі та шевці. У Хвалибогівці №1 кували залізо Микола Непочатий та Андрій Буряк у власних кузнях. У Варварівці це ремесло найкраще вдавалось Филону Буряку, Дмитрові Казаненкові та Сергію Дейнезі, а в Новому Запоріжжі – Миколі Гасу.

Взуття шили варварівці Митрофан Максецький, Михайло Буряк, Кіндрат Попович, Семен Ляшко, хвалибогівці – Микола Малічев, Борис Бородін і житель Нового Запоріжжя – Юхим Бойко.

Торгівля особливого розмаху не набула. Спродувати свої продукти селяни возили в Гуляйполе або на станцію Гайчур, там і скуповувались.

В 1925 році у селі Варварівці приватною торгівлею займався Трохим Миколайович Буряк.

На хуторі Січ цілий рік продавав рибу Степан Іванович Сидоренко.

У 20-ті роки лихоманка перейменувань населених пунктів торкнулася і селян Гуляйпільського краю. Але тільки торкнулася. В 1923 році хутір Хвалибогівка №1 ледве не став Червоним Гаєм, а Хвалибогівка №2 – Зеленим Клином. Та вихор пронісся мимо.

У 1926 році провели нове адміністративне підпорядкування населених пунктів. Територію старої Варварівської сільради розділили на дві частини, які дістали назви Хвалибогівської та Варварівської сільських рад.

До першої віднесли хутори Хвалибогівка №1 та Хвалибогівка №2 (які існували з дореволюційних часів), а також нові населені пункти, засновані в 1921 році: хутори Січ, Нове Запоріжжя й Новий Світ. Останній знаходився на лівому боці річки Гайчур і спочатку відносився до Воздвижівської сільради. В 1923 році у ньому нараховувалось 39 дворів і 219 жителів.

До Варварівської сільради з центром в однойменному селі відійшли: хутір болгар (що не мав назви), хутір Прилуки (знаходився зліва від русла річки і належав раніше до Воздвижівської сільради).

У 1927 році на території Хвалибогівської сільради проживало 1692 жителя, у Варварівській – 1450 душ.

В 1925–1926 роках Варварівською сільрадою керував Корній Михайлович Кучерявий. З жовтня 1926 року його змінив Ничипір Лук'янович Скосарів. В 1927 році сільраду очолив Х. Бут. Секретарями за три роки побували Петро Ганжеленко, Павло Горпинич, Микола Хваленко.

В 1927 році головами Хвалибогівської сільради були П. Міщенко, І. Максецький. Секретарем довгий час перебував Д.К. Канципка.

Адміністративних приміщень у селах не вистачало, тому деякий час сільради орендували будинки у місцевих жителів. Зберігся договір від 30 вересня 1927 року, за яким Хвалибогівська сільрада наймала в громадянина Григорія Канципки хату строком на 1 рік за 100 карбованців.

Селянин мав щодня, згідно з умовами договору, прибирати приміщення, а сільрада – слідкувати, щоб відвідувачі не палили в кімнаті, не лузали насіння, не бешкетували і були тверезими.

До сфери турбот громадськості села, крім інших, входила і турбота про шкільну освіту. В 1922 році у Варварівці школа була зайнята сільрадою, то на сходці села було вирішено перенести її у хату Івана Нестеровича Тарасенка (протокол зборів за 22 травня 1922 року). А в грудні того ж року вирішили: потрібні для сільської освіти кошти зібрати з кожного двору (по 100 карбованців). Зібрати їх доручили Сергію Трохимовичу Дейнезі. В цьому ж місяці сільське товариство вирішило укласти договір про найм вчительки В.А. Гнездилової з повітовим відділом народної освіти, а опікуватися від громади шкільними справами доручили селянину Івану Макаровичу Тимченку.

Величезною проблемою 20-х років минулого століття була безпритульність дітей. В 1922 році громадськість села Варварівки провела збір добровільних пожертвувань для потреб дітей-сиріт Гуляйпільської волості. За це відповідали селяни Попович, Малько та Ляшко.

У тогочасної освіти була і проблема неграмотності дорослих. На 1924 рік серед неграмотних селян хутора Хвалибогівка №1 називалися: Килина Ларіна, Тимофій Пшеничний, Ганна Пшенич-

на, Юхим Долгих, Ольга Кучерява, Параска Пшенична, Марія Долгих, Параска Бірюкова, Агафія Машошина, Наталя Брайцалова, Федір Шевченко, Фросина Шевченко, Устина Сакун. Вік цих людей коливався від 19 до 50 років. Список неписьменних жителів Варварівки – 64 прізвища, а хутора Нове Запоріжжя – 83.

Шкіл для населення не вистачало, тому в 1921 – 1922 роках дітям хутора Нове Запоріжжя доводилося відвідувати Хвалибогівську школу.

В 1926–1927 роках на хуторі Новий Світ збудували приміщення для школи, а в Січі та Хвалибогівці №2 почалася заготівля матеріалів для аналогічного будівництва. Селяни вирішили будувати один заклад для двох населених пунктів. В Прилуках на 1927 рік також планувалося відкрити дві школи лікнепу для дітей і для дорослих. На цей час у Варварівці діяла школа з двома вчителями.

Як же розвивалася культура на селі у 20–30-х роках минулого століття?

Тоді діяла широка мережа сільбудів та хат-читалень.

Проблеми культурного розвитку розуміли і самі селяни. Наприклад, культурно-освітня комісія Хвалибогівської сільради разом з вчителями Шевченком і Коваленком не раз відзначала недостатню роботу Ново-Запорізької сільської хати-читальні. На лютий 1927 року її відвідувало 47 читачів, з них – 9 жінок. Існували драматичний та сільськогосподарський гуртки. Комісія рекомендувала завідуючому хатою-читальнею Білаю збільшити придбання літератури та передплату газет, більше уваги надавати сільськогосподарському гуртку. Було визнано за необхідність організувати хату-читальню на хуторі Новий Світ, опікуватися якою доручили вчителю Коноплі та збільшити по сільраді число осередків «Геть неписьменність!».

Дозвілля тогочасної молоді та дітей часто не виходило за межі звичайних ігор та посиденьок. З початком весни, напередодні Великодніх свят, поширення набуло спорудження гойдалок. Воно було таким популярним, що навіть сільради звернули на нього увагу через велику травмонебезпечність подібних розваг. Але заборонити гойдалки не знайшли можливим, лише обмежилися зауваженням: хазяї відповідають за можливі каліцтва.

У 1928 році у жителів села з'явилися велосипеди. На всю Хвалибогівську сільраду їх було аж 2: у хвалибогівського столяра Степана Гуцмана та у жителя Нового Запоріжжя Василя Ізмайлова.

Цікавим фактом із життя варварівців є те, що на початку 1929 року вони «проігнорували» вибори до місцевої ради. Реакція Гуляйпільського райвиконкому на це «зухвальство» була миттєвою: 26 січня райвиборчком визнав вибори незаконними і розпустив сільвиборчком старого складу. Варварівську виборчу дільницю розбили на три, нові вибори призначили на 1 і 2 лютого 1929 року. Головою нового сільвиборчкому призначили т.Чумаченка, на допомогу якому дали т.Крутька і т.Наконечного. Голові сільвиборчкому запропоновано негайно приступити до організації нового складу сільвиборчкому.

Від ТСОЗів — до колгоспів

Весною 1928 року почали з'являтися Товариства по спільному обробітку землі (ТСОЗи). 29 березня 12 селянських господарств хутора Нове Запоріжжя утворили товариство «Схід». Засновниками його були: Єгор Іванович Білай, Сергій Филімонович Бик, Сидір Степанович Бик, Іван Володимирович Білай, Михайло Терентійович Горченко, Самійло Мусійович Садівничий, Іван Григорович Дядик, Андрій Овксентійович Мищенко, Парфентій Іванович Білай, Василь Михайлович Горченко, Олексій Степанович Коростильов, Антон Сидорович Бик. Для спільного обробітку вони об'єднали 141 десятину землі. Мали 19 коней, 13 корів, 7 телиць, 14 овець, 6 свиней, 203 голови птахів. Реманенту було: 3 плуга, 4 букера, 8 борін, 2 сівалки, 4 віялки. Головою товариства обрали Івана Григоровича Дядика.

11 липня 1928 року 11 родин (52 їдці) хутора Нове Запоріжжя об'єдналися у ТСОЗ «Надія». Землі вони мали 126,7 десятини. Спільно господарювати домовилися сім'ї: Степана Циганка, Степана Самарського, Павла Семенюти, Пилипа Мищенка, Гаврила Микули, Олександра Когута, Марії Страшко, Андріяна Куша, Софії Бітнер, Василя Куша, Степана Яценка.

17 липня був оформлений Установчий Приговор на створення з 11 господарств (58 їдців) хутора Хвалибогівка №1 ТСОЗу «Нове життя». Його утворили родини Степана Довгого, Прокопа Машошина, Григорія Машошина, Івана Ларіна, Наталки Брайцалової, Єгора Малігова, Петра Павлова, Мефодія Батракова, Антона Павлова, Ольги Горобець.

На осінь 1928 року на території Хвалибогівської сільради існували ТСОЗи «Схід», «Надія» та «Інтернаціонал» (це, мабуть, перейменоване «Нове життя»).

Тих, хто виступав проти колгоспів, вважали ворогами радянської влади і позбавляли громадянських прав. Вони були кандидатами на знищення в недалекому майбутньому.

Цікавими є такі документи:

«До Хвалибогівської сільради.

Пропонується повідомити мешканцю в/сільради Цапку Григору Явдокимовичу, який подавав до ВУЦВКу заяву про відновлення йому виборчих прав, про те, що зазначену заяву ВУЦВКом переслано на вирішення Окрвиконкому, при цьому Окрвиконкомом не визнано за можливе змінити попередню постанову Окрвиконкому за 16.02.27 р., щодо відмовлення зазначеній особі в поновленні виборчого права.

1928 рік

Голова
Секретар».

І ще один документ.

«Варварівському сільвиборчкому громадянина с. Варварівки Гуляйпільського району Запорізької області Горпинича Якова Юхимовича, позбавленого виборчого права

Заява.

Сільвиборчкомом при переобранні Варварівської сільради в 1927 році мене було позбавлено виборчого права як члена двору

мого батька Горпинича Юхима Зінковича, якого тепер було позбавлено виборчого права. Обвинувачено його за постачання бідноти кредитами та хлібом на кабальних умовах. З свого боку це знаходжу несправедливим, так як я був ще парубчаком 17-18 років, нежонатий і господарство вів винятково мій батько, а я був лише допоміжним членом сім'ї, і всі ці позички, які творив мій батько, мені були невідомі.

26.12.29 р.

Я. Горпинич.»

У 1929 році були нові назви товариств: сільгоспартіль «Плугатар», ТСОЗи «Інтернаціонал» та «Червона Поляна».

На хуторі Новий Світ працювало товариство «Селянин».

У 1930 році у Варварівській та Хвалибогівській сільрадах на зміну ТСОЗам, які віджили своє, прийшли артїлі: «Новий Світ» (х. Новий Світ), «Веселе життя» (х. Новий Світ), «Бідняк» (х. Нове Запоріжжя), «Інтернаціонал» (х. Хвалибогівка № 1), «Плугатар» (х. Нове Запоріжжя), «Червона Січ» (х. Січ), «Дніпрельстан» (с. Варварівка, на 1930 рік – ще ТСОЗ), колгосп «Садовий» (с. Варварівка) і т. п.

Цікавим є лист селян села Варварівки Гуляйпільського району до робітників Дніпрельстану (опублікований 28 лютого 1930 року в газеті «Степова комуна»).

«Разом з вами під проводом Комуністичної партії – до соціалізму»:

– Радянська влада під проводом Комуністичної партії розгорнула нечувані у світі темпи індустріалізації нашої країни та соціалістичну перебудову сільського господарства. Незважаючи на великі труднощі в роботі, шкідництво ворожих нам елементів, бюрократизм, боротьбу з різними ухилами від ленінської лінії партії, ми, селяни, бачимо, що наш Союз Соціалістичних Республік з кожним днем все зростає і міцніє. Зростає свідомість трудящих та обороноспроможність країни.

Ми, бідняки, незаможники та середняки села Варварівки Гуляйпільського району, на зборах ухвалили: стати в шеренги соціалістичного будівництва, вкупі з робітництвом під керівництвом Комуністичної партії здійснювати і запроваджувати в життя ідеї Ілліча.

Свій ТСОЗ із 150 господарств (до 1000 гектарів землі) ми назвали ім'ям «Дніпрельстан». Хай же через нашу п'ятирічку, а може і раніше, наші «Дніпрельстани» величать й освітять шлях до майбутнього працею трудящих усього світу.

Ми, селяни села Варварівки, разом з вами, робітництвом, будемо боротися за виконання планів, за піднесення трудової дисципліни, за зменшення собівартості продукції, за знищення глитайні як класу, за суцільну колективізацію нашої округи, за організацію соціалістичного суспільства.

Хай живе змичка робітників з трудовим селянством!

Хай живе радянська влада та керівниця її – Комуністична партія!

Разом із створенням колективних господарств йшло знищення куркулів як класу. По Хвалибогівській сільраді розкуркулених було 39 осіб. Серед них: Литкін, Долгих, Курасов, Рибалко, Марченко, Цапко, Бардак. Сім'ї розкуркулених опинялися поза законом. Тому, щоб врятувати хоч частину сім'ї, селяни йшли на хитрість. Прочитуємо один із характерних документів того часу:

*«До Хвалибогівської сільради
Гуляй-Пільського району
громадянки х.Хвалибогівки
Рожко Параски Кирилівни*

Заява.

Прохаю Хвалибогівську с/раду дати мені розвод з моїм чоловіком Рожком Іваном Івановичем через такі обставини (перше) з-за його ненормальних дітей, чого я вже далше не можу вносити. (По-друге) Я з малих літ батракувала по заможних господарствах. Перший чоловік був бідняк, від якого маю дочку, чоловіка забили на громадянській війні, я вісім років побідувала вдовою, нарешті змушена була вийти заміж за Рожка Івана, від якого маю двох дітей. Я не хочу, щоб мої діти відповідали за куркульське господарство мого чоловіка Рожка Івана, і тому прохаю сільраду розвести мене з ним.

2.1930.

Рожко Параска.»

Для розкуркулення та керівництва шойно утвореними колгоспами з міст в села було направлено 25-тисячників. Але це не допомагало. Перед вступом у колгосп селяни вирізали худобу, тому у статутах артільей Хвалибогівської сільради «Веселе життя» та «Новий світ» було записано: «... Господарств, які перед вступом до колгоспу вбивають або продають свою худобу, ліквідують реманент, а також навмисне розбазарюють насіння, до артілі не приймать». Підтвердження цьому дають цифри по кількості голів великої рогатої худоби у Хвалибогівській сільраді:

	1926 рік	1929 рік
Коней	391	303
Корів	286	304
Дрібної худоби	700	284

3 березня 1930 року газета «Правда» опублікувала статтю Сталіна «Запаморочення від успіхів». І селяни почали виходити з колгоспів, але їм не віддавали ні худоби, ні реманенту, ні хорошої землі. Їх душили величезними сумами самообкладання. Подивимося на документ, що зберігся в архівних справах:

«До Хвалибогівської сільради
гр. хутора Нове Запоріжжя
Бахмацького Івана Кириловича

Заява.

Я не спроможний виплатити наложеної на мене суми по самообкладанню. Та й, крім того, я рахую, що мені помилково налічено платню 11 паїв. По прибутковості господарства ми рівні з гр. х. Нове Запоріжжя Козидубом. Рівні і по числу сімей, тільки така різниця, що в гр. Козидуба майже вся сім'я доросла, а у мене найстаршому синові 11 літ. Матері моїй 77 літ і сам я інвалід. Отже, Козидуб бідний чоловік, ну і не багатший я від нього, а суми по самообкладанню не рівні. Отже, прохаю сільраду на підставі існуючих законів знизити мені суму самообкладання.

Іван Бахмацький.»

У Хвалибогівці №1 суми самообкладання не сплатили: Петро Канципка, Павло Скнар, Кирило Миханько, Іван Манах, Федір Скнар, Сидір Канципка, Федір Рожко, Григорій Цапко, Олександр Сидоров, Єлисей Манах, Семен Свиридов, Ілько Полоник, Юхим Рожко. У неплатників податків описувалося й арештовувалося майно, як, наприклад, у селянина хутора Січ Сергія Качана. Йому належало сплатити 45 крб. 79 коп., але ця сума була величезною для господарства, у якому все рухоме й нерухоме майно оцінювалось в 360 крб. 20 коп. Виходу не було – або в колгосп, або петлю на шию. Політика тиску давала свої результати. На 1 вересня 1930 року по Хвалибогівській сільраді було 5 колгоспів, у які входило 151 господарство, через 2 місяці організувалося ще 4 (89 сімей). В старі артілі також влилося 96 родин.

Тоді ж відмічалось, що Хвалибогівська сільрада виконала план хлібозаготівлі на 53 %, та план моб. коштів на 85 % і за це її нагороджено перехідним Червоним прапором із занесенням на «червону дошку». Але на 3 жовтня 1931 року у Варварівській сільраді план хлібозаготівель виконали на 80,8 %, засіяно озими на 79,7 % плану, план силосування виконано на 87 %, зорано на зяб всього 19 га, план мобілізації коштів здійснено на 109 %.

Тут буде до речі згадати, що з приходом Радянської влади всі варварівські і хвалибогівські діти навчалися.

У Варварівці працювала початкова 4-річна школа. В 1931 році у Хвалибогівці відкрилась семирічна школа, яку закінчували майже всі діти.

На рік раніше в колгоспі «ІІІ Інтернаціонал» з'явилися перші комуністи Іван Юхимович Павлов, Василь Лукич Павлов, Григорій Андрійович Машошин, Акулина Юхимівна Ларіна. Про це свідчить протокол РКВ КП(б) від 17 серпня 1930 року.

В 1935 році початкові школи працювали у Варварівці, Грушевому, Новому Запоріжжі, Січі, неповна середня – у Хвалибогівці.

... І був голодомор

А попереду був голодомор, хоч сам Сталін заявляв: «Ніхто не може заперечити того, що загальний урожай зерна в 1932 році

перевищував 1931 рік». План заготівлі зерна у 1932 році був піднятий на 44%. Це прирєкло мільйони людей на смерть від штучно створеного голоду.

Архівні документи 1933–1934 років замовчують цю трагедію, і лише де-не-де побіжно можна здогадатися про неї.

Ось, наприклад, резолюція наради голів колгоспів, парторгів, бригадирів та голів сільрад Чубарівського району від 19.08.1934 року (тоді з 1931 року Гуляйпільський район приєднали до Чубарівського): «... негайно перечистити до краю всі відходи, бо за ними стільки є хліба. Перевірити всі токи, зібрати та очистити зметки, відокремити соломку й полову...»

Зараз, як ніколи, треба поставити найкращу охорону проса, а особливо кукурудзи й соняшнику. Всяким намаганням під виглядом нестачі, труднощів залишати без належної охорони цих культур, треба давати рішучу відсіч...»

Тоді загони активістів у пошуках зерна нищпорили в кожній хаті, зривали підлоги, залазили в колодязі. Навіть тим, хто вже пухнув з голоду, не дозволяли лишити собі зерно.

Найстрашнішої сили голод набув навесні 1933 року. Залишившись без хліба, селяни їли котів, собак, щурів, кору, листя. Мали місце випадки канібалізму. Найбільше страдали сім'ї одноосібників.

Жертви голодомору:

Померло (чол.)	1931 рік	1932 рік	1933 рік
Варварівська с/рада.....	19	29	52
Хвалибогівська с/рада.....	14	27	41

В жахливий, голодний 1933 рік постановою Чубарівського райпарткому пропонувалася: «Відмітити більшовицьку роботу таких сільрад, які перевиконали черговий план молокоздачи: Хвалибогівська – 314%, Варварівська – 128%...»

Після жахливого голодомору в наступні роки дещо поліпшилося життя людей на селі. В 1934 році в країні відмінили карткову систему. Поліпшилося постачання, розвинулася торгівля на колгоспних ринках.

Поступово налагоджувалось життя на селі, змінювалася матеріально-технічна база колгоспів, які почали укрупнюватися. У другій

половині 30-х років двадцятого століття на території Варварівської сільради їх було три: «Більшовик» (хутір Добровільний), ім. Куйбишева (хутір Грушевий) та «Дніпрельстан» (село Варварівка). У Хвалибогівській сільраді колгоспів теж було три: «Плугатар» (хутір Січ), «ІІІ Інтернаціонал» (хутір Хвалибогівка) та ім. Будьонного (хутір Новий Світ).

Кілька слів про колгосп «Дніпрельстан». Утворився він у 1929 році із власне «Дніпрельстану» і колгоспу «13 річчя Жовтня» (виник на території хутора Садового, який у 1924 році заснували жителі Гуляйполя). В 1931 році «Дніпрельстан» мав одну молотарку, через рік – перший трактор.

В 1934 році колгосп «Дніпрельстан» отримав 174850 карбованців валового прибутку. На 1 трудовень нараховували 90 копійок грішми, в тому числі 472 грами зерна. Урожайність зернових в середньому склала 5 центнерів, в т.ч. озимої пшениці – 3 центнери з гектара.

В 1935 році валовий прибуток дорівнював 234200 карбованців, на трудовень видавали по 1,21 крб., в т.ч. 81 коп. і 2,5 кг зерна. Урожайність сільгоспкультур дорівнювала 11 центнерів, в т.ч. озима пшениця – 12 центнерів з гектара.

В 1936 році валовий прибуток дорівнював 337000 карбованців. На один трудовень селяни отримали 1,85 карбованця, в т.ч. 6 кг зерна і по 79 копійок грішми. Урожайність досягла 18 центнерів зерна з гектара.

Якщо в 1934 році колгоспники мали 2 велосипеди, то за 1935 – 1936 роки купили 60.

І ще одне порівняння. Якщо в 1934 році у колгоспі «Дніпрельстан» було 34 безкорівних господарства колгоспників, то в 1936 році їх уже не стало.

Поступово змінювалася матеріально-технічна база.

В 1935 році господарство мало тракторів: ХТЗ – 4, ЧТЗ – 1, «Універсал» – 1, комбайн був один на два господарства. Хліб збирали 35–40 робочих днів, найвища урожайність – 18 центнерів зернових з гектара. Праця колгоспників залишалася важкою, зерноочисні машини в рух приводились вручну. Працювати на колективних ланах допомагали машинно-тракторні станції (МТС). Колгоспи Варварівської та Хвалибогівської сільрад об-

служувала Гуляйпільська МТС до 1941 року, після війни – Успенівська МТС.

Для нового села потрібні були нові кадри. Тому не випадково появлялися трактористи, комбайнери. Такі, як тракторист Павло Андрієнко, комбайнер Прокіп Горпинич, механізатори Никифор Денисенко, Іван Якович Андрусенко, бригадири рілльничих бригад Лобода, Юхим П. Мищенко. Першими комуністами стали Андрій Кучерявий, Микола Товстик, Олександр Котко. В 1939 році у селі створюється партійна організація.

В 1936 році за стаханівську працю орденом Леніна нагороджено комбайнера колгоспу імені Будьонного Микиту Архиповича Лаврика. В 30-ті роки минулого століття ім'я цієї людини знали в усьому районі. Нарис «Комбайнер» у районній газеті «Сталінським шляхом» присвятив йому гуляйпільський письменник Михайло Гайдабура.

Репресії

Хвиля масових репресій, що охопила країну в 1937–1938 роках, ставила за мету знищити всіх реальних і уявних ворогів Сталіна, не обійшла стороною і населені пункти Варварівської та Хвалибогівської сільрад.

Ось імена тих, кого скосила темна хвиля репресій:

Биковський Савелій Павлович, 1894 р. н., с. Варварівка. Заарештований в 1938 р.

Галушка Митрофан Прокопович, 1900 р. н., с. Варварівка. Заарештований в 1937 р.

Галушка Яків Прокопович, 1898 р. н., с. Варварівка. Завідуючий шевською майстернею в с. Успенівці. Заарештований 13.11.1932 р. за антирадянську діяльність. Трійкою при ДПУ УРСР від 21.01.1933 р. ув'язнений в концтабір на 3 роки.

Галушка Андрій Прокопович, 1888 р. н., с. Варварівка. Колгоспник артiлі імені Карла Маркса Марфопільської сільради. Заарештований 13.11.1932 р. за антирадянську діяльність. Трійкою при колегії ДПУ УРСР від 21.01.1933 р. ув'язнений в концтабір на 10 років.

Ганзуленко Никифор Гнатович, 1904 р. н., с. Воздвижівка. Бригадир городньої бригади колгоспу імені Будьонного Хвалибогівської сільради. Заарештований в 1937 р.

Гопка Іван Юхимович, 1901 р. н., с. Варварівка. Заарештований в 1937 р.

Горпинич Іван Федорович, 1900 р. н., с. Варварівка. Заарештований у 1938 р. Розстріляний 24.04.1938 р.

Горпинич Федір Юхимович, 1894 р. н., с. Варварівка. Заарештований в 1937 році.

Дейнега Павло Трохимович, 1893 р. н., с. Варварівка. Заарештований в 1937 р.

Долгих Йосип Іванович, 1905 р. н., с. Хвалибогівка. Заарештований 25.12.1945 р. Військовим трибуналом військ УМВС по Запорізькій області засуджений по ст. 54-6 КК України.

Качан Павло Никифорович, 1897 р. н., с. Варварівка. Муляр колгоспу «Плугатар» Хвалибогівської сільради. Заарештований в 1937 р.

Кириченко Ілля Никифорович, 1895 р. н., с. Варварівка. Бригадир колгоспу імені Куйбишева (с. Грушеве) Варварівської сільради. Заарештований в 1937 р.

Кись Григорій Леонтійович, 1893 р. н., с. Хвалибогівка. Колгоспник артiлі «Плугатар» (с. Новий Світ) Хвалибогівської сільради. Заарештований в 1937 р.

Максецький Петро Семенович, 1889 р. н., с. Варварівка. Чоботар в майстерні (від промартілі) с. Варварівки. Заарештований 31.10.1937 р. Звинувачений по ст. 54-10 ч.2 і 54-11 КК УРСР. «Трійкою» від 16.11.1937 р. присуджений до вищої міри покарання. Розстріляний 19.11.1937 р.

Максецький Іван Семенович, 1896 р. н., с. Варварівка. Колгоспник артiлі «Дніпрельстан» Варварівської сільради. Заарештований 18.03.1938 р. «Трійкою» присуджений до розстрілу. Вирок виконано 9.05.1938 р.

Максим'юк Іван Степанович, 1896 р. н., с. Варварівка. Завідуючий шевською майстернею у с. Воздвижівці. Заарештований 9.12.1937 р.

Малько Лука Никифорович, 1896 р. н., с. Варварівка. Тракторист колгоспу «Дніпрельстан» Варварівської сільради. Зааре-

штований 31.10.1937 р. «Трійкою» засуджений від 17.11.1937 р. до вищої міри покарання. Розстріляний 19.11.1937 р.

Попович Іван Омелянович, 1917 р. н., с. Варварівка. Заарештований 5.10.1949 р. Військовим трибуналом Таврійського військового округу за ст. 54-1б засуджений на 25 років. Звільнений 6.06.1956 р.

Розкаряка Олексій Степанович, 1897 р. н., с. Успенівка. Рахівник-касир колгоспу «Більшовик» в с. Добровільне. Заарештований в 1938 р.

Свиридов Кирило Васильович, 1903 р. н., с. Хвалибогівка. Працівник маслобойки. Заарештований в 1938 р.

Семенюта Костянтин Федорович, 1897 р. н., с. Хвалибогівка. Садівник колгоспу «Плугатар» Хвалибогівської сільради. Заарештований в 1938 р.

Сірінюк Сила Хомич, 1895 р. н., с. Гуляйполе. Бригадир колгоспу «Плугатар» Хвалибогівської сільради. Заарештований в 1938 р.

Тарасенко Микита Андрійович, 1894 р. н., с. Варварівка. Заарештований в 1937 р.

Федан Харитон Антонович, 1890 р. н., ст. Гайчур. Пастух колгоспу «Плугатар» Хвалибогівської сільради, жив у с. Січ. Заарештований 30.09.1937 р. «Трійкою» від 25.10.1937 р. засуджений до вищої міри покарання. Розстріляний 28.10.1937 р.

Чучко Яків Петрович, 1898 р. н., с. Хвалибогівка. Огородник колгоспу «Плугатар». Заарештований в 1937 р.

Всі заарештовані – реабілітовані.

Примітка.

В концтаборах померли Н.Г. Ганзуленко, І.Ю. Гопка, Ю.Я. Горпинич, П.Т. Дейнега, П.Н. Качан, Г.Л. Кись, І.С. Максим'юк, О.С. Розкаряка, К.Ф. Семенюта, С.Х. Сірінюк, М.А. Тарасенко, Я.П. Чучко.

Ст. 54 КК УРСР – «антирадянська діяльність, контрреволюційна діяльність, спрямована на повалення радянської влади, терористичні наміри щодо комуністів тощо».

* * *

Тепер про економіку. Наскільки економічно міцними були передвоєнні колгоспи Хвалибогівської та Варварівської сільрад?

В колгоспі «Дніпрельстан» землі мали 2274 га (оподатковано – 2146 га), 1 молочнотоварну ферму, 1 свиноферму, 1 вівцеферму, 1 птахоферму, 1 конеферму і 1 пасіку.

На 1940 рік поголів'я великої рогатої худоби склало 276 голів (з них 57 корів), свиней 217 (41 свиноматка), коней – 194, овець – 330 (186 вівцематок), 24 бджолосім'ї, 545 курей. Плани поставок державі м'яса, шкіри, молока, вовни господарство перевиконувало на 10–12%, а от нарахування зарплати на один трудовий день було одним з найнижчих у колгоспі імені Куйбишева Варварівської сільради – 128 крб.

У передвоєнний час центрами культури на селі, як вже відзначалося, були сільбуды, будинки колективіста, хати-читальні, червоні кутки.

Гарно організовувалася культурно-масова робота в колгоспі імені Будьонного. Безперервно працювали гуртки, щодаки виходила стінна газета, грав музичний оркестр. Щовечора повнився зал червоного кутка молоддю та колгоспниками.

І зовсім інша картина в артілі «Плугатар»: будинок колективіста майже завжди на замку. Завідуючий будинком В. Білай будинок відкриває дуже рідко. Книжки є в бібліотеці, але їх «читають» тільки миші, які користуються тим, що їх ніхто не турбує. А Білай частенько забирається в хату вчителя П. Паливоди і святкують разом релігійні свята.

Та не скрізь так. Більшість краян чесно, добросовісно займалися вирощуванням сільгоспкультур, доглядом худоби, вихованням дітей та внуків, зведенням нових житлових та виробничих приміщень, боролися за мир на землі.

1 травня 1941 року Гуляйпільська районна газета «Сталінським шляхом» повідомляла: «Тракторна бригада №15 Гуляйпільської МТС у артілі «Дніпрельстан» до 1 травня виконала достроково план. Тракторист А. Тарасенко на ХТЗ виконав умовної оранки 140 га і заощадив 150 кг пального, а тракторист І. Синенко на ХТЗ – 130 га і 50 кг пального.

В артілі «ІІІ Інтернаціонал» закінчили сівбу ярових».

Велика Вітчизняна у долі краян

Німецький фашизм виявився нещадним і підступним. 22 червня 1941 року на світанку німецько-фашистські загартники ринулись на радянську територію. Почалася Велика Вітчизняна війна...

В перший день війни, о 7-й годині вечора відбулося екстрене засідання бюро Гуляйпільського РККП(б), де йшлося про розгортання мобілізації до РСЧА та широкої роз'яснювальної роботи серед населення.

Екстрене засідання бюро відбулося і наступного дня о 7-й годині ранку у прийнятому зверненні до жителів району райком партії закликав усіх трудящих дотримуватись дисципліни і спокою, бути завжди в мобілізаційній готовності і готовими до збирання високого врожаю на соціалістичних полях.

З почуттям гніву та обурення, рішучості розгромити ворога трудящі взялися за зброю.

З 28 червня по 25 липня 2684 гуляйпільця пішли на фронт. Серед них 126 із Хвалибогівської та Варварівської сільрад.

Вся важка праця лягла на плечі жінок, підлітків, чоловіків старшого покоління.

На початку війни на території Варварівської сільради були колгоспи: «Більшовик», до якого входили жителі хутора Добровільного (головою колгоспу в той час працював Артем Григорович Сова), імені Куйбишева (хутір Грушевий), «Дніпрельстан» (село Варварівка, голова – Панас Сергійович Скрипак).

На території Хвалибогівської сільради існувало три колгоспи: «Плугатар» (хутір Січ, голова колгоспу – Петро Андрійович Самойленко); імені Будьонного (х.Прилуки, голова – Саміль Мусійович Садівничий); «ІІІ Інтернаціонал» (с.Хвалибогівка, голова – Пилип Корнійович Воропай).

Паралельно із збиранням врожаю колгоспники Хвалибогівської сільради збирали металолом для виготовлення танків, гармат, снарядів, патронів. Вже 25 червня 1941 року заготівельникам було здано чотири тонни чорного і 150 кг кольорового металу.

26 червня 1941 року районна газета «Сталінським шляхом» вмістила інформацію «Підносять продуктивність праці» М.Прихідька. Сількор писав: «Працівники тваринницьких ферм колгос-

пу «Плугатар» дбають про кращу відгодівлю молодняка, про випас тварин, за високу продуктивність праці.

Чабан тов. І. Гой виконав настриг вовни на 110 процентів, доярки т.т. Г. Майстренко, М. Нижник, Г. Таран, Н. Коростильова повністю передали телят від своїх груп корів, за що отримали додаткову оплату праці. Гарно працюють й свинарки т.т. Г. Сліпченко, О. Яланська. Вони вже перевиконали піврічний план по приплоду поросят.

Телятниці т.т. Г. Бідна, Н. Качан та Н. Панченко добились приросту від своєї групи телят по 400–500 грамів на голову щодоби.»

З наближенням фронту до нашого району почалася евакуація цінного знаряддя МТС і колгоспників, ось що говорить акт №2 від 17 лютого 1944 року «Про збитки колгоспу «Дніпрельстан»: «При наступі німців в 1941 році в глиб країни було евакуйовано: 50 голів молодняка, великої рогатої худоби 80 голів, овець 400 голів, свиней – 300, поросят – 40, коней – 60.»

З акта №1 від 18 лютого 1944 року видно, що в глиб країни з колгоспу «Більшовик» евакуйовано: корів 14 голів, коней 4 голови, волів 4 голови, овець 70 голів, молодняка рогатої худоби 42 голови.»

Акт №25 від 20 березня 1944 року доносить до нас, що з колгоспу «Плугатар»: «... майно евакуйовувалося в Ростовську область ... 74 корови, 3 бугаї, 20 робочих волів, 80 голів великої рогатої худоби, 43 свиноматки, 3 хряки, молодих свиней 200 штук, овець 170 штук, 111 молодняка овець.»

З акта №24 від 12 лютого 1944 року видно, що з колгоспу «ІІІ Інтернаціонал»: «При наступі німців у 1941 році в Ростовську область було евакуйовано: великої рогатої худоби – 260 голів, овець – 350 голів, волів – 12, гусей – 90.»

Фашистська окупаційна ніч опустилась на територію Варварівської та Хвалибогівської сільських рад 5 жовтня 1941 року. Тривала вона майже два довгих роки. За період фашистської окупації в селах було знищено або вивезено до Німеччини громадського добра більше ніж на 40 мільйонів карбованців. Фашистського рабства на каторжних роботах в Німеччині зазнали сотні юнаків і дівчат, де вони були «остарбайтерами (східними робіт-

никами) без ніяких прав. Тепер через багато літ тим, хто ще залишився живий, Німеччина моральні і фізичні збитки компенсує марками.

Важкою була фашистська окупація, але люди не схилили голови перед коричневою чумою. На території теперішньої Добропільської сільської ради в роки війни діяла підпільна патріотична група у складі Петра Прокоповича Максецького (керівник), Никифора Федоровича Богуславського, Кузьми Герасимовича Шаповала, Івана Тимофійовича Ларіна, Степана Трохимовича Лаврика, Акуліни Юхимівни Ларіної (Білої), Івана Юхимовича Павлова.

Фашисти по – звичаю розправилися з підпільниками – комуністами П. П. Максецьким, Н. Ф. Богуславським, К. Г. Шаповалом, І. Т. Ларіним, С. Т. Лавриком, А. Ю. Ларіною (Білою), І. Ю. Павловим, вони спалили хату Петра Прокоповича Максецького, Явдокиї Попович, убили дітей Юхима Казаненка і Тетяни Качан.

15 вересня 1943 року жителям тодішніх Варварівської та Хвалибогівської сільрад визволення принесли воїни 127, 295 і 40 стрілецької дивізії 55 стрілецького корпусу 51 армії Південного фронту.

На полях битв Великої Вітчизняної війни загинуло 214 добропільців. Про їхній невмирущий подвиг нагадують односельчанам два пам'ятники, що височать у Добропіллі і Варварівці. Біля них на граніті викарбовано імена тих, хто віддав своє життя за свободу і незалежність рідної Батьківщини і тих 25 воїнів, хто загинув, визволяючи наші населені пункти. Імена краян занесено до Книги пам'яті.

Минають дні, роки... Віддаляється од нас воєнне лихоліття. Час багато стирає з пам'яті. Але головне залишається. Ніколи не забудуться ті, хто в смертельній битві здобував Перемогу і не вернувся. Про них нагадують сімейні реліквії, зокрема, солдатські листи – трикутники. Біль втрати пече сьогодні, як і вчора, як і десятки років тому.

– Переді мною листи мого земляка, Івана Іванова, – писав у травні 1986 р. Іван Дерев'яноко. – Варварівці пам'ятають його. У хлоп'ячому товаристві Іван був загально визнаним лідером. Він добре грав на баяні, знав багато пісень, особливо на військову тематику.

Того року, коли почалася війна, Івану виповнилося дев'ятнадцять. В Червону Армію він потрапив влітку сорок першого. А перший лист капітана Іванова рідним прийшов лише восени сорок третього, коли з Гуляйпільського району прогнали фашистів.

Листи його тепер зберігає рідна сестра Тетяна Борисівна Веретельник – учителька російської мови і літератури СШ №1 міста Гуляйполя. Вицвілі од часу і материнських сліз фронтові трикутники – живі свідки ратного подвигу офіцера. Здається, що з них ще й досі не вивітрився пороховий дим. Адже писалися вони в короткі хвилини затишшя між боями, на папері, що випадково потрапляв до рук воїна.

«...Кляті фашисти! Тільки зібрався написати вісточку, а вони знову полізли в контратаку. Та нам до цього не звикати. Як одіб'ємо – допишу...»

«...на війні, як на війні! Очищаючи нашу запорізьку землю від фашистської погані, я проходив мимо рідної хати за якихось тринадцять кілометрів, а додому заглянути не вдалося. Що вдієш? Ось закінчимо воювати, тоді вже зустрінемося! А зараз треба гнати їх, не давати отямитись...»

«Привіт з фронту. Дорогі мої! Третій рік я вже воюю. Тату, я тепер офіцер Червоної Армії, яка успішно б'є фашистського звіра. Женемо їх з нашої землі. І від цього радісно на серці. Б'ємо їх і битимемо. Правда, добраче дісталось і мені під Сталінградом. Був напівживий, але радянський офіцер, як народ твердить, живучий. Сталінград ми не здали. Знову ідемо в бій. Вибачте, допишу, як трапиться нагода...»

«Коротко про себе, мамо! Коли я був маленьким, то мріяв стати червоним командиром. Тепер я командир Червоної Армії, котра громить німецькі полчища і жене їх від стін Сталінграда на Захід. Настрій у нас бойовий. Ви мене повинні підтримувати, тобто, чесним трудом допомагати нашій слаavnій Червоній Армії. А я за все відплачу фашистам: і за рідних, і за земляків. Будьте певні за мене!»

«Дорогі мої! Велика для мене радість, коли чую повідомлення про те, що звільнено Запоріжжя, Дніпропетровськ, Дніпродзержинськ – наші рідні міста. Це великий успіх Червоної Армії, котра наближає кінець Іуді Гітлеру».

«Мамо! Вже близький час кінця війни. Наші доблесні війська вже у Румунії, Польщі... Отже, чекайте, скоро буду дома...».

Він вірив у Перемогу і наближав її. На війні пройшов шлях від комсомольця до комуніста, від рядового бійця до капітана. Дві контузії і п'ять поранень. Нагороджений, багатьма орденами і медалями. Хоробро воював Іван Іванов! Я тримаю в руках письмові подяки сміливому-офіцерові. Ось лише деякі: «Іванову Івану Борисовичу, Вам наказом Верховного Головнокомандуючого Маршала Радянського Союзу товариша Сталіна від 25 червня 1944 року оголошена подяка за відмінні бойові дії при прориві оборони противника і форсуванні річки Дзур».
«...від 29 червня 1944 року... за відмінні дії в боях по оточенню і знищенню Бобруйського угруповання німецьких військ і за визволення міста Бобруйська»,
«...від 27 липня 1944 року... за відмінні дії в боях при визволенні міста Белосток».
«...від 6 вересня 1944 року... за відмінні бойові дії при визволенні міста Остроленка».

За цими подяками можна простежити етапи бойового шляху капітана Іванова аж до кінця січня 1945 року... Чи не щотижня листоноша приносив подяки командування і солдатські листи-трикутники до хати Іванових, що тулилася в мальовничому куточку на березі річки Гайчур.

Та одного разу дідусь – листоноша довго ходив навколо хати Іванових, і ніяк не наважувався зайти, ніби відчував якусь провину. Потім, побачивши господарку, гукнув її.

– Фекло Яківно, ось вам тут... – і ховаючи очі, подав їй папірця, а сам хутчій пішов з двору.

Це була «похоронка». Матері воїна повідомлялося про те, що її син капітан Іванов Іван Борисович в бою за соціалістичну Батьківщину, вірний воїнській присязі, проявивши героїзм і мужність, був поранений і помер від ран 29 січня 1945 року і похований з усіма військовими почестями у Східній Пруссії.

Якихось півмісяця не дожив Іван до свого 23-річчя.

Герої загинули. Та пам'ять про них жива. Їх листи ще довго хвилюватимуть нас. Оці фронтові трикутники – потерті, пожовкли від неблаганного часу нагадують нам, якою дорогою ціною завойовано Мир, право жити. Читаєш їх, із вдячністю думаєш про їх авторів, які в боях за честь і незалежність нашої Батьківщини віддали найдорожче – життя.

А ці спогади надрукувала районна газета 11 вересня 2002 року:

«Була весна. Я йшла сільською вулицею, мимоволі милуючись білими хатами, що ховалися у вишневих садках. Садки, цієї пори стояли у буйному цвітінні. Здавалось, що то й не дерева вже, а нагадують дівчат в бальних платтях, котрі, узявшись за руки, крутяться у танку. А над деревами в гарній симфонії весняної пісні, снують бджілки, оси, джмелі. По всьому селу розноситься тонкий аромат квітів. А на душі так легко, так радісно... Згадалося Шевченкове: «Село на нашій Україні, неначе писанка, село...»

Аж ось і потрібне мені подвір'я. Я обережно відхиляю хвіртку і заходжу на обійстя, таке схоже, здається, на інші: чепурна хатина, садочок. Десь у вітті дерев соловейко звив гніздечко й витьохкує собі безтурботно, ніби підкреслюючи гостинність цього двору.

Глянувши ліворуч, я побачила криницю. Доглянута, з роз-

мальованими цямринням і відром на гвіздочку. Це в давнину люди казали: «Який поріг, така і господарка, яка криниця, такий і господар. А що найбільше мене здивувало – так це верба, посаджена біля криниці, мабуть, щоб вода була здоровою і смачною, і подумалось тоді: «Верба біля хати... Вона опредметнює і красу, і духовний потяг до своєї землі, свого берега, своїх традицій... Якою ж гарною, і великою, і багатою повинна бути душа господині.

І ось, нарешті, я побачила цю жінку. Бабусі вже за вісімдесят. Вона сиділа на стільці біля хати і розчісувала косу, поріділу, посивілу. Не таку, скаже вона пізніше, – як була у молодості – довга, товста, чорна, як вороняче крило. І на щоках вже не було того гарячого рум'янцю. А руки всі у мозолях. Вони, без сумніву, владарювали на припічку, у печі, в миснику, на полі і на городі. Особливо вразили мене її

по-дівочому великі, голубі, як льон, очі та довгі вії, які вицвіли на сонці і тепер були білі-білі.

Ми познайомились. Марія Сергіївна Стебльова, як і передбачала, виявилась привітною, гостинною господинею. Вона запросила мене до хати. Зайшовши до кімнати, я побачила, як сонячне проміння, яке лилося через шибку, проклало яскраву доріжку через лаву, застелену домотканою кодринкою, через стіл, накритий вишитою скатертиною. І ось той промінчик упав на плечі господині, зсутулені від тяжкої роботи, грайливо ковзнув по її обличчю, голові, а далі зачепив родинні фотографії, вишиті рушники, що висіли на стіні, розпрямивши наче крила.

Марія Сергіївна, розказувала, народилася у Варварівці. Сім'я чимала була – складалася із семи чоловік, жила в постійних нестатках. Холодні зими, недоїдання, брак одягу і чобіт – все це змусило Марійку рано залишити школу і йти працювати на ферму. Вона відчувала на собі весь тягар бідняцької долі і прагнула вирвати своїх менших сестер і брата із злиднів, дати їм освіту. Потім дівчина рано й заміж вийшла.

«Жили ми тихо й спокійно, ніколи з чоловіком не лаялися.

Не грубили одне одному, – згадувала Марія Сергіївна. – Та фашисти зіпсували наше родинне щастя...»

Чоловік її пішов на фронт. Обнявши сина, свою втіху і розраду, мати заридала...

Та лихо само не ходить, а й діточок своїх за собою водить... Постукало воно ще раз і в хату Стебльових: жінка одержала з фронту «чорний трикутник» – звістку, що чоловік загинув в полум'ї війни. А тут незабаром і німці увійшли в село...

Мабуть, я на все життя запам'ятаю розповідь цієї жінки про один випадок, що трапився з нею під час окупації села фашистами.

Коли з вирію поверталися журавлі, німці, надумавши порозважатись, відкрили по птахам вогонь. Один журавлик шарпнувся вбік і почав падати на землю. Все те бачила Марія Сергіївна.

Її так це вразило і вона, не тямлячи себе, підбігла до пораненого птаха, підняла його і, пригортаючи до грудей, понесла додому...

Минув якийсь час. Журавлик уже видужав і розгулював собі по подвір'ю. Та одного разу, фашисти, йдучи селом, побачили пташину у дворі Стебльових і просто так взяли і вбили її. А

потім довго стояли над убитим птахом й так голосно сміялися. Для них це була забава.

А жалісливе серце Марії Сергіївни не витримало такої наруги над журавликом. Вона із кулаками накинулася на ворогів. Але це не минуло для неї безслідно: чужинці жорстоко побиткувались над жінкою...

– Всього, дитино, натерпілась і набачилась я на своєму віку, – казала господиня. – А зараз би ще пожити можна, так здоров'я

немає, а вмирати все-таки не хочеться...

Прийшов час прощатися. Покидати цю затишну оселю чомусь не хотілося. Коли вже виходила з хати, господиня подала мені вузлик із свіжими піржками. Я зніяковіла, але бабуся пояснила, що, мовляв, гріх відмовлятися від гостинця, коли він дається від щирого серця...

Марії Сергіївни вже немає серед нас. Але залишилася добра пам'ять про неї.

*Людмила Федоренко,
с. Варварівка.*

А це ще одна розповідь про долю людську.

«При зустрічі із Ганною Сергіївною відразу згадав свою маму. Чи то погляд втомлених очей здався мені знайомим чи то вловив у її голосі якусь близьку серцю м'якість, чи то відчув ні з чим незрівняну стурбованість.

Певно, долі солдатських вдів багато у чому схожі між собою. А це не могло не позначитися на характері людини, її зовнішньому вигляді...

Усе, що було в Ганни Сергіївни Кучерявої, вона віддала. Точніше в неї забрали. Чоловіка Павла Омеляновича – війни: фінську пройшов, а із Великої Віт-

чизняної не повернувся. Сина – колгоспу: Петро був безвідмовним трудівником, так його молодого, і забрала хвороба з життя. У колгоспі працювала і дочка, Людмила. Зараз у Запоріжжі, нещодавно овдовіла.

Все своє життя Ганна Сергіївна працювала в колгоспі – на фермі, на току, на городі, в полі на всіх сільських роботах, котрі йменуються просто: куди пошлють. Все віддала жінка господарству, а що має? Стареньку хатину, на яку перед війною стягнувся Павло Омелянович. У цій халупці – сінці, кухонька й кімнатка – вирости діти. Звікува-

ла тут і оця сухенька бабуся, з котрою щойно привітався. Руки її, сухі від праці, пошнуровані чорними жилами, лежать на колінах

Ганна Сергіївна не любить згадувати ті страшні роки. Та хіба відмовиш пам'яті?

Гі Павла призвали на другий день війни. Кілька чоловік ішло тоді з Варварівки. Налаштуй мені мати, торбу! Хай легкою буде в дорозі.

На оцьому місці вони обнялися.

— Важко моєму серцю, — сказала Ганна. — Бережи себе...

Не договорила, заридала. А він усе обіймав дітей. Трирічну Людю обцілював, намагався жартувати з нею. Петі сорочечку застібнув на усі гудзики, поцілював. Промовив до дружини:

— Гляди їх, мати! Що вони ще знають?

І пішов до брички. А Ганна з дітьми довго стояла і дивилася, як бричка зникла за пагорбом. Важко було, наче з тим возом забрали частину її душі.

— Бачу й досі, як Павло повернувся, помахав кашкетом. — У старенької сльози застилають очі.

Через кілька місяців тією ж дорогою у Варварівку увійшли окупанти. Гірко було під коричним ігом нацистів.

Ганна Сергіївна пригадала, як ворог знущався з сільчан. Якось у полі вони коровами боронували парове поле. При заході сонця уже збиралися додому, бо пристала худоба. Та нагодився офіцер з комендатури. Наробив лементу: ви тут усі саботажники! Найбільше нагайок дісталось Михайлу Дерев'янку. Фашист відчував насолоду, знущаючи над людиною.

Допитувався в Ганни Сергіївни, де чоловік.

— Не знаю. Забрали в армію, — жінка все пригортала до себе маленьку донечку. Якось обійшлося тоді.

Після визволення одержала солдатка похоронку: Павло Омелянович Кучерявий загинув ще в грудні 1941-го. Горе стискало серце лещатами: вдова! Ніякою роботою не зарадити йому.

Закінчилася війна. Вертали додому фронтовики — батьки, сини, брати.

— Мій тато ще приїде, в нього там робота є, — доводив хлопцям Петя Кучерявий. — Ось побачите...

Не вірилося йому, що батька ніколи не доведеться побачити. Одна піднімала дітей Ганна Сергіївна. Розрахувати вона могла тільки на себе. Роками не

вилазила з боргів, відмовляючи собі в усьому.

Нічого не пішло із вдовиної пам'яті. Та чи й треба, щоб воно минало? Все пережите солдатами, необхідне тим, хто народжується і живе в мирний час.

Держава турбується про дружин загиблих. Не забуває

вдів і місцеве КСП «Перемога». Допомога ота, пенсії та пільги, звичайно, не такі, як заслуговують цього матері воєнної пори, бо скрутне і важке сьогоднішня.

Святі руки вдовині, їх цілювати треба за вистраждані роки.»

22 липня 1995 року

І. Нежижим.

Список жителів с. Варварівки,

які загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. (уклав В. О. Горпинич за «Книгою пам'яті України. Запорізька область». — Дн-ськ: Січ, 1994. — Т. 4).

Бальзан Ілля Наумович, 1918 р. н.

Бечко Авксентій Васильович, 1896 р. н.

Богдан Григорій Олександрович, 1920 р. н.

Богуславський Микола Іванович, 1921 р. н., українець

Бочеваров Григорій Миколайович, 1920 р. н.

Брацило Іларіон Іванович, 1911 р. н.

Брацило Олексій Петрович, 1900 р. н.

Брацило Микола Семенович, 1910 р. н.

Бацило Пантелій Григорович, 1901 р. н.

Буряк Іван Пилипович, 1899 р. н.

Буряк Корній Арсентійович, 1925 р. н.

Буряк Микола Васильович, 1921 р. н.

Буряк Павло Кирилович, 1911 р. н.

Бут Володимир Федорович, 1917 р. н.

Бут Юхим Федорович, 1915 р. н.

Бут Микола Федорович, 1901 р. н.

Буш Юхим Федорович, 1915 р. н.

Бик Іван Сидорович, 1907 р. н.

Вовк Филімон Назарович, 1910 р. н.

Волотка Костянтин Сидорович, 1916 р. н.

Волотка Степан Тихонович, 1908 р. н.
Ворона Іван Леонтійович, 1911 р. н.
Воропай Михайло Петрович, 1898 р. н.
Гаценко Андрій Михайлович, 1918 р. н.
Гаценко Володимир Денисович, 1918 р. н.
Гаценко Петро Давидович, 1902 р. н.
Гаценко Тимофій Васильович, 1905 р. н.
Гнатенко Федір Олександрович, 1910 р. н.
Гнездилов Василь Іванович, 1921 р. н.
Гнездилов Єгор Олександрович, 1904 р. н.
Гонтар Никифор Обрамович, 1916 р. н.
Гопка Федір Юхимович, 1902 р. н.
Гопка Олексій Іванович, 1897 р. н.
Горпинич Олександр Полікарпович, 1898 р. н.,
українець, загинув 13.10.1943р.
Горпинич Олексій Федорович, 1908 р. н.
Горпинич Андрій Семенович, 1901 р. н.
Горпинич Архип Федорович, 1906 р. н.
Горпинич Панас Тимофійович, 1902 р. н.
Горпинич Василь Семенович, 1920 р. н.
Горпинич Василь Федорович, 1918 р. н.
Горпинич Гаврило Миколайович, 1906 р. н.
Горпинич Григорій Григорович, 1912 р. н.
Горпинич Григорій Карпович, 1906 р. н.
Горпинич Дмитро Тихонович, 1919 р. н.
Горпинич Іван Іванович, 1898 р. н.
Горпинич Костянтин Тимофійович, 1913 р. н.
Горпинич Михайло Тимофійович, 1902 р. н.
Горпинич Михайло Якович, 1907 р. н.
Горпинич Микола Микитович, 1921 р. н.
Горпинич Петро Онуфрійович, 1921 р. н.
Григоренко Володимир Дементійович, 1905 р. н.
Гушин Олексій Олександрович, 1903 р. н.
Дейнега Григорій Максимович, 1909 р. н.
Дейнега Іван Антонович, 1904 р. н.
Дейнега Іван Степанович, 1905 р. н.
Дерев'янку Семен Іванович, 1897 р. н.

Деркач Кирило Іванович, 1904 р. н.
Довгих Федір Кирилович, 1919 р. н.
Іваненко Григорій Антонович, 1920 р. н.
Казаків Федір Іванович, 1920 р. н.
Казидуб Василь Михайлович, 1901 р. н.
Карнаух Микола Тимофійович, 1901 р. н.
Качан Іван Микитович, 1905 р. н.
Кірша Максим Сергійович, 1911 р. н.
Клименко Микола Платонович, 1912 р. н.
Козаченко Іван Костянтинівич, 1916 р. н.
Корнич Леонтій Андрійович, 1909 р. н.
Кузьменко Іван Захарович, 1898 р. н.
Кузьменко Максим Тимофійович, 1915 р. н.
Кучерявий Олександр Терентійович, 1922 р. н.
Кучерявий Олексій Федорович, 1899 р. н.
Кучерявий Олексій Якович, 1910 р. н.
Кучерявий Данило Федорович, 1904 р. н.
Кучерявий Іван Власович, 1913 р. н.
Кучерявий Іван Ілліч, 1911 р. н.
Кучерявий Михайло Ілліч, 1906 р. н.
Кучерявий Роман Іванович, 1914 р. н.
Кучерявий Степан Федорович, 1922 р. н.
Кучерявий Федір Васильович, 1905 р. н.
Лаврик Іван Тихонович, 1908 р. н.
Легкодух Тимофій Іванович, 1915 р. н.
Лобода Іван Єгорович, 1909 р. н.
Лисенко Василь Олександрович, 1918 р. н.
Максецький Василь Костянтинівич, 1923 р. н.
Максецький Григорій Кирилович, 1908 р. н.
Максецький Іван Іванович, 1924 р. н.
Максецький Іван Трохимович, 1914 р. н.
Максецький Костянтин Семенович, 1906 р. н.
Максецький Петро Кирилович, 1909 р. н.
Максецький Петро Петрович, 1918 р. н.
Максецький Петро Прокопович, 1907 р. н.
Маличев Олександр Федорович, 1917 р. н.
Малько Борис Володимирович, 1925 р. н.

Малько Іван Степанович, 1925 р. н.
Малько Михайло Акимович, 1921 р. н.
Малько Микола Микитович, 1907 р. н.
Малько Микола Степанович, 1911 р. н.
Малько Петро Никифорович, 1910 р. н.
Малько Петро Федорович, 1918 р. н.
Марченко Дмитро Захарович, 1908 р. н.
Марченко Іван Никифорович, 1911 р. н.
Московець Роман Маркович, 1911 р. н.
Некрашевич Антон Павлович, 1910 р. н.
Онищук Олександр Савельович, 1916 р. н.
Павлов Іван Єліфанович, 1915 р. н.
Попович Олександр Федорович, 1926 р. н.
Попович Семен Євтихійович, 1904 р. н.
Прядко Василь Прокопович, 1909 р. н.
Прядко Павло Прокопович, 1913 р. н.
Пугач Василь Костянтинівич, 1910 р. н.
П'ятницькій Кузьма Варфоломійович, 1900 р. н.
Редька Іларіон Данилович, 1900 р. н.
Репетун Анатолій Лазаревич, 1905 р. н.
Репетун Макар Іванович, 1907 р. н.
Родін Федір Васильович, 1900 р. н.
Романюк Григорій Мефодійович, 1924 р. н.
Самойленко Василь Олексійович, 1919 р. н.
Северин Олександр Олександрович, 1910 р. н.
Синенко Григорій Акимович, 1921 р. н.
Скрипак Григорій Опанасович, 1910 р. н.
Скрипак Іван Євстафійович, 1904 р. н.
Скрипак Петро Євстафійович, 1913 р. н.
Скрипак Степан Опанасович, 1910 р. н.
Солодовник Григорій Іванович, 1918 р. н.
Солодовник Микола Олексійович, 1915 р. н.
Сцеба Феодосій Авер'янович, 1905 р. н.
Тарасенко Олексій Петрович, 1918 р. н.
Тарасенко Андрій Наумович, 1914 р. н.
Тарасенко Василь Наумович, 1908 р. н.
Тарасенко Григорій Михайлович, 1914 р. н.

Тарасенко Григорій Микитович, 1914 р. н.
Тарасенко Наум Наумович, 1924 р. н.
Тимченко Василь Іванович, 1915 р. н.
Тихорський Федір Пилипович, 1908 р. н.
Тищенко Олександр Леонтійович, 1898 р. н.
Товстик Юхим Опанасович, 1923 р. н.
Товстик Микола Опанасович, 1911 р. н.
Федоренко Євдоким Петрович, 1892 р. н.
Федоренко Яків Степанович, 1910 р. н.
Хоришко Олександр Олексійович, 1901 р. н.
Хохотва Лука Федорович, 1898 р. н.
Чиж Іван Наумович, 1910 р. н.
Чучко Олексій Іванович, 1923 р. н.
Шабалтій Павло Іванович, 1921 р. н.
Шишка Лазар Омелянович, 1902 р. н.
Шишка Максим Григорович, 1904 р. н.
Шкуратович Андрій Никанорович, 1905 р. н.
Шрамко Володимир Іванович, 1909 р. н.
Шрамко Костянтин Филімонович, 1903 р. н.

Список жителів с. Добропілля,
які загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. (уклав В. О. Горпинич за «Книгою пам'яті України. Запорізька область». – Дн-ськ: Січ, 1994. – Т. 4).

Хвалибогівка

Авраменко Гаврило Миколайович, 1900 р. н.
Богуславський Федір Іванович, 1918 р. н.
Бодорацький Олександр Борисович, 1914 р. н.
Брайцалов Олексій Іванович, 1907 р. н.
Брацило Микола Андрійович, 1913 р. н.
Василенко Василь Ілліч, 1908 р. н.
Воробйов Іван Іванович, 1909 р. н.
Ворона Леонтій Іванович, 1923 р. н.
Воронін Анатолій Іванович, 1926 р. н.
Дашенко Андрій Григорович, 1916 р. н.

Денисенко Олександр Абрамович, 1908 р. н.
Денисенко Григорій Омелянович, 1926 р. н.
Денисенко Степан Олексійович, 1920 р. н.
Долгих Олексій Григорович, 1908 р. н.
Дородний Іван Максимович, 1918 р. н.
Дядик Яків Амвросійович, 1915 р. н.
Жовнір Костянтин Васильович, 1916 р. н.
Загородній Петро Гнатович, 1897 р. н.
Загорулько Іван Іванович, 1896 р. н.
Іванченко Олександр Юхимович, 1908 р. н.
Квітка Федір Юхимович, 1911 р. н.
Кокоча Іван Дем'янович, 1905 р. н.
Колонтаєвський Степан Пилипович, 1904 р. н.
Корінний Михайло Порфірович, 1904 р. н.
Корінний Михайло Трохимович, 1914 р. н.
Кунах Іван Савелійович, 1911 р. н.
Лаврик Степан Трохимович, 1920 р. н.
Лисовий Серафим Сергійович, 1911 р. н.
Лук'янченко Іван Омелянович, 1918 р. н.
Лисенко Василь Степанович, 1906 р. н.
Малах Іван Григорович, 1911 р. н.
Маличев Григорій Іванович, 1916 р. н.
Малько Петро Миколайович, 1905 р. н.
Манайлов Віктор Павлович, 1908 р. н.
Махов Василь Іванович, 1916 р. н.
Махов Іван Іванович, 1907 р. н.
Махов Іван Павлович, 1916 р. н.
Машошин Григорій Григорович, 1922 р. н.
Машошин Микола Григорович, 1919 р. н.
Мельников Іван Кузьмич, 1920 р. н.
Мирошніченко Іван Павлович, 1910 р. н.
Момот Гаврило Прокопович, 1920 р. н.
Недера Сергій Іванович, 1902 р. н.
Одинець Іван Тихонович, 1907 р. н.
Олесь Мирон Іванович, 1911 р. н.
Павлов Семен Юхимович, 1904 р. н.
Паливода Прокіп Вікторович, 1912 р. н.

Панченко Архип Федорович, 1900 р. н.
Панченко Василь Степанович, 1912 р. н.
Пенкін Олександр Назарович, 1903 р. н.
Петренко Яків Кирилович, 1911 р. н.
Плакса Олексій Іванович, 1911 р. н.
Пономаренко Мойсей Артемович, 1915 р. н.
Полович Павло Ілліч, 1890 р. н.
Прохоров Іван Опанасович, 1917 р. н.
Пругло Іван Федорович, 1917 р. н.
Самойленко Іван Андрійович, 1896 р. н.
Свиридов Василь Семенович, 1919 р. н.
Свиридов Михайло Семенович, 1920 р. н.
Северин Федір Олександрович, 1915 р. н.
Сегеда Василь Сергійович, 1905 р. н.
Семенюта Олексій Микитович, 1914 р. н.
Семенюта Семен Андрійович, 1902 р. н.
Сидоренко Григорій Степанович, 1917 р. н.
Сидоренко Михайло Степанович, 1902 р. н.
Синенко Іван Гнатович, 1914 р. н.
Сірко Павло Антонович, 1914 р. н.
Скнар Василь Тимофійович, 1904 р. н.
Скосар Гнат Онуфрійович, 1909 р. н.
Сліпченко Василь Гаврилович, 1923 р. н.
Соколовський Тихон Архипович, 1900 р. н.
Стасик Микола Федотович, 1925 р. н.
Стешенко Костянтин Трохимович, 1916 р. н.
Стражко Григорій Феодосійович, 1897 р. н.
Стражко Ілля Федотович, 1918 р. н.
Стражко Петро Іванович, 1920 р. н.
Тараненко Григорій Федорович, 1914 р. н.
Фесенко Ананій Ананійович, 1915 р. н.
Хмара Іван Трохимович, 1920 р. н.
Холод Іван Іванович, 1924 р. н.
Чалий Василь Трохимович, 1908 р. н.
Чиж Порфірій Наумович, 1909 р. н.
Чучко Яків Федорович, 1919 р. н.
Шрамко Василь Лукич, 1910 р. н.

Пам'ятний знак учаснику Великої Вітчизняної Війни Горпиничу Олександровичу Полікарповичу (1898–1943) та його дружині Вассі Андріївні (1902–1976) загинув на фронті під Мелітополем 13.10.1943 р. Від синів Володимира (1927 р. н.), Івана (1930–1956), Віталія (1932 р. н.) та дочки Олександри (1924–2002).

Знак встановлено на колишній їхній садибі біля батьківського будинку, збудованого в 1925 р.

Спорудив 9 травня 2002 р. син Володимир – заслужений діяч науки і техніки України, академік Академії Наук вищої школи України, доктор філологічних наук, професор Дніпропетровського Національного університету.

Біля пам'ятного знака син Володимир (зліва), директор ТОВ «Перемога» Леонід Васильович Горпинич і редактор Гуляйпільської районної газети «Голос Гуляйпілья» Іван Кирилович Кушніренко.

Відбудова

Буквально на другий день після визволення варварівці та добропільці приступили до відбудови зруйнованого окупантами господарства.

Що їм залишилося після хазяйнування фашистських зайд? Для порівняння кілька фактів.

Візьмемо цитату з доповіді голови Хвалибогівської сільради В.Я. Чижа «Про роботу сільради за період з 1939 по 1947 рр. (протокол №19 від 18 грудня 1947 року): «До німецької окупації колгоспники Хвалибогівської сільради жили заможнo. Одержували по 4 кілограми на трудодень хліба, по 3 крб. грошей. Було всього в достатку: коней – 530 голів, великої рогатої худоби – 1315, овець – 1411, свиней – 839, птиці – 5573, вуликів – 260, автомашин – 6.

Колгоспи були повністю забезпечені сільгоспінвентарем. Мали 1 повну середню школу, 3 початкових, 1 медпункт, 1 пологовий будинок, 4 клуби. Під час війни 90% всього було знищено, вивезено, спалено.»

Аналогічна ситуація була і по Варварівській сільраді. З доповіді голови сільради Ф.І. Білая від 20 березня 1944 року дізнаємося: «Під час окупації та відступу німців колгоспам Варварівської сільської ради були нанесені збитки: колгоспу «Дніпрельстан» на суму 10204,6 тис. крб., колгоспу імені Куйбишева – на 3587,8 тис. крб.»

Взагалі ж війна завдала таких збитків колгоспам Хвалибогівської сільради:

III Інтернаціонал	4915,6 тис. крб.
«Плугатар»	5649,9 тис. крб.
імені Будьонного	3227,3 тис. крб.
СільСТО	242,1 тис. крб.
Всього:	14039,9 тис. крб.

Варварівської сільради:

«Більшовик»	3211,4 тис. крб.
імені Куйбишева	3587,8 тис. крб.
«Дніпрельстан»	10204,6 тис. крб.
СільСТО	146,3 тис. крб.
Всього:	17150,1 тис. крб.

По тепер єдиній Добропільській сільраді втрати склали 31185 тисяч карбованців.

Після вигнання німців у колгоспі «Дніпрельстан» залишилася одна кобила з лошам. Тому посівний матеріал жінки носили на плечах за 15–20 кілометрів, орали, сіяли, збирали врожай власними коровами.

Колгоспники артiлі «Плугатар» після визволення села зiбрали по кілька курей з особистих господарств, щоб створити птахоферму. Цей почин був підхоплений іншими колгоспниками і до 12 листопада 1943 року в Гуляйпiльському районі було відновлено 34 птахоферми.

Тяжко жилося і працювалося в перший період після визволення. Червона Армія гнала фашистів на захід і потребувала допомоги, тому країни, не шкодуючи ні свого здоров'я, ні зернини хліба, все відправляли на фронт.

27 жовтня 1944 року районна газета «Сталінським шляхом» розповіла читачам, що хвалибогіці відправили 122 посилки бійцям Червоної Армії.

22 грудня того ж року в газеті розповідалося, що колгоспники району розгорнули здачу хліба додатково до фонду Червоної Армії.

Трудівники Варварівської сільради протягом двох днів здали для армії-визволительниці зі своїх особистих запасів 252 пуди хліба.

Колгоспник артiлі ім. Куйбишева т. Дерман Гнат Семенович здав 100 кілограмів пшениці, його приклад наслідували т.т. Горпинич С.К., Джамар О.С., Тищенко Л.Ф. та інші.

Інвалід Вітчизняної війни Сухов М.І. з колгоспу «Більшовик» здав до фонду Червоної Армії 50 кілограмів пшениці, таку ж кількість зерна в цьому господарстві здала дружина фронтовика т. Нижник М., т. Сухов П.І. та багато інших.

70-річний колгоспник артiлі «Дніпрельстан» т. Сцеба А.О., сини якого билися на фронтах Вітчизняної війни, передав до фонду Червоної Армії з особистих запасів 100 кілограмів зерна. Активну участь у поповненні фонду перемоги взяли т.т. Толстик С.Г., Качан О.А. та інші. Про це редакції газети повідомив М. Горпинич.

9 травня 1945 року прийшла довгождана перемога над німецько-фашистськими загарбниками. Поступово до рідних домівок поверталися фронтовики, вивезені на каторжні роботи до Німеччини юнаки і дівчата. Але перемога принесла не тільки радість і полегшення, а й сльози вдів, дітей – сиріт, батьків і матерів за своїми дітьми та важку працю по налагодженню мирного життя. Поступово шрами війни зарубцювалися, але все це треба було

виперіти, перенести, щоб наступні покоління не знали того, що випало їм, нашим дідусям і бабусям...

Голова Хвалибогівської сільради (протокол №2 від 15 березня 1946 року) І.Г.Чефранов у доповіді «Про роботу колгоспів Хвалибогівської сільради за 1945 рік» писав: «Колгоспи Хвалибогівської сільради в 1945 році провели велику роботу по укріпленню колгоспів та по підвищенню трудової дисципліни серед колгоспників. Так, в 1945 році колгоспи нашої сільради освоїли 2571 га землі, що в порівнянні з 1944 роком на 412 га більше. Збільшилося поголів'я худоби у колгоспах:

«ІІІ Інтернаціонал» на 71 голову;
імені Будьоного на 105 голів;
«Плугатар» на 174 голови
(в порівнянні з 1944 р. на 239 голів більше).

По розвитку бджільництва у колгоспах:

«ІІІ Інтернаціонал» на 33 шт. вуликів;
імені Будьоного на 17 шт. вуликів;
«Плугатар» на 71 шт. вуликів
(що на 29 вуликів більше).

Зросла кількість ферм на 6 штук.

Але наряду з досягненнями ми маємо і недоліки, які привели до того, що в 1945 році ми не виконали державні плани поставок: хлібоовочеву і молокопоставку по колгоспах «Плугатар» та «Будьоного».

Не виконано плану засіву, внаслідок чого колгоспи видали на трудодень мало хліба та грошей:

«ІІІ Інтернаціонал» – хліба 600 гр., а грошима – 1 крб.,
імені Будьоного – хліба 275 гр., а грошима – 1 крб.,
«Плугатар» – хліба 270 гр., а грошима – 1 крб.

Недостатньо використовувалася тяглова сила: корови колгоспників. Для покращення результатів роботи треба активізувати масову роботу серед колгоспників, за основу треба взяти доповідь т. Сталіна Й.В. від 09.02.1946 року.»

Того року по колгоспах Варварівської сільради на трудодень видали:

«Більшовик» – хліба 750 гр., а грошима – 1 крб.,
«Дніпрельстан» – хліба 800 гр., а грошима – 1 крб.,
«Куйбишева» – хліба 650 гр., а грошима – 1 крб.

Про події 1943–1945 років згадував завідувачий майстернею колгоспу «Перемога» В. Мороз (районна газета «Зоря комунізму», 9 травня 1982 р.):

«В житті кожної людини є події, які залишаються в пам'яті надовго. Перемога ж над фашистською Німеччиною – подія, яка закарбувалась у пам'яті всіх.

Участі в бойових діях проти ворога я не брав. У 1943 році, коли радянські війська звільнили територію району від німецько-фашистських загарбників, мені виповнилося 15 років. Сльозами радості зустрічали ми своїх визволителів. Вони знову дали нам волю.

Відразу ж після визволення району продовжив навчання у сьомому класі. В селі тоді були одні старики, жінки та діти. І кожен з нас усвідомлював, що не час зараз відпочивати, що від кожного з нас Вітчизна чекає допомоги, внеску у справу розгрому ворога.

Роботи було чимало. Головне ж для нас – сільських жителів – виробництво сільгосппродуктів. Допомогати старикам взялися й ми, підлітки.

До обіду я навчався в школі, а потім йшов у поле. Основною тягловою силою на селі тоді була корова. Тож я й працював на коровах. Роботи доводилось виконувати різні – орати, боронувати, сіяти, косити траву, підвозити воду. Нелегко було. Втомлювався. Але вже тоді дитяча душа прагнула робити так, щоб були задоволені старші, щоб допомогти їм. І пройнялася почуттям, що праця наша не марна: тут, у тилу, на полях колгоспу ми допомагаємо кувати перемогу.

А вже в 1944 році працював у тракторній бригаді причіплювачем. Гордим був і тим, що вже робив справді чоловіче діло. Працювати доводилось багато. З особистим часом не рахувалися, прагнення у всіх було одне – трудитись так, щоб одержати добрий урожай. Бо фронту були потрібні хліб, інші сільськогосподарські продукти.

Час був нелегкий. Недосипали, недоїдали. Та на долю не скаржились. Бо знали, що нашим батькам, старшим братам, товаришам там, на фронті, ще важче.

Після закінчення польових робіт взимку 1944–1945 років навчався на курсах трактористів в Успенівській МТС. Старався. Так чинили й мої товариші. Бо кожен глибоко усвідомлював – потрібні трактористи. Старші всі на фронті, і надія лише на нас. Закінчивши курси, працював у колгоспі імені III Інтернаціоналу трактористом. Довірили мені ХТЗ.

Техніки було мало, не вистачало й чоловічих рук. Зараз навіть уявити важко, як ми тоді витримували. І все ж трималися. Працювали від сонця до сонця, в місячні ночі.

Кожен трудився не заради слави. Про це тоді не думали. Прагнення було одне – допомогти фронту, допомогти нашим батькам, старшим братам наблизити день перемоги над ненависним ворогом, який приніс на нашу землю стільки горя.

І ось довгожданий День Перемоги. Скільки радості було в кожного з нас! Нарешті! Дочекалися! Працювати продовжували так же самовіддано – потрібно було відродити те, що зруйнував ворог.

Радісною була для мене звістка про те, що Вітчизна нагородила мене і трьох односельчан (а було це в 1946 році) медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941 – 1945 рр.» Признатися, не чекав я такого, і дуже вдячний був партії й уряду, що так високо оцінили мій скромний внесок у розгром ворога.

Відтоді минуло багато літ. Та кожного року, святкуючи День Перемоги, я згадую ті далекі роки, коли працюю в полі допомагав добити ворога. Невпізнанно змінилось село, зросло виробництво. Не та зараз техніка, не ті врожайі. А життєвий рівень хіба можна з тим порівняти! Та ті роки особливо близькі, бо були вони найважчими в моєму житті.»

* * *

Початок відбудовного періоду співпав з голодом 1946–1947 років. Перша повоєнна зима виявилась малосніжною, а весна і початок літа – найпосушливішими за кілька останніх десятиліть. В багатьох колгоспах України на трудовень не видавали ні зерна, ні грошей. Надія була на підсобні господарства, але ними ніколи було займатися за колгоспною роботою. Та ще й на додачу селян-

ство душив податок на городину, плодові дерева, виноградники, птицю, худобу. Податок на городні культури був у 7,5 рази вищий, ніж на зернові.

У протоколі засідання Хвалибогівської сільради депутатів трудящих №18 від 22 листопада 1946 року «Про виконання молокопоставок колгоспами Хвалибогівської сільради» записано таку постанову: «Зобов'язати зав. сепараторним пунктом, а також злившиків, роботу свою покращити, щоденно відвідувати боржників по молоку і добиватися повної здачі молока колгоспами і колгоспниками. Заборонити колгоспам роздавати молоко на місці, увесь удій здавати державі. Агітаторам провести роз'яснювальну роботу про здачу молока державі. Доздачу молока закінчити за 5 днів. Прикріпити депутатів на допомогу злищикам по збору молока:

1. Н-Запорізьке	Козидуб Ганна,
2. Січ	Дядик Олексій,
3. Хвалибогівка	Зінченко Микола,
4. Новий Світ	Денисенко Прокіл,
5. Прилуки	Редько Одарка.»

На жаль, на сьогодні відсутні дані про урожайність сільгоспкультур колгоспів Хвалибогівської та Варварівської сільських рад за 1946 рік. Є тільки відомості про інвентар.

Загроза голодної смерті зникла лише після жнив 1947 року, коли зібрали новий урожай.

Голова Хвалибогівської сільради В.Я. Чиж відмічав, що в 1947 році валовий збір зерна становив у колгоспах 5–7 центнерів з одного гектара, видано на трудовень колгоспникам 550 гр. зерна та грошима – по 70 копійок.

«Зведені дані про наявність сільгоспінвентаря по колгоспах Варварівської сільської ради за 1947 рік» говорять: «Колгосп «Більшовик» мав такий інвентар: плугів двохлемішних – 4 шт., однолемішних – 2 шт., букерів п'ятилемішних – 1 шт., чотирьохлемішних – 4 шт., трьохлемішних – 1 шт., сівалок рядових – 3, культиваторів – 4, автомашин – жодної...» Аналогічна ситуація була в колгоспах «Дніпрельстан» та імені Куйбишева.

Тяжке становище було не тільки в сільському господарстві. З протоколу №2 від 9 квітня 1949 року Хвалибогівської сільради, на якій було заслухано директора Хвалибогівської НСШ Г.Т. Вдо-

виченка видно, що в 1949–1950 навчальному році кількість учнів збільшиться, потрібно ще дві класні кімнати. Така можливість є, але там у приміщенні проживає сім'я колишнього директора школи Бодорацького (загинув на війні – Авт.) Сім'ю пропонувалося переселити в інше приміщення, яке належало НСШ, де знаходився інтернат, яке теж придатне для мешкання, але добровільно ніхто не хоче переселятися. І все ж таки виконком постановив – і сім'я була переселена, приміщення під 2 класи виділене.

Не зважаючи на голод 1946–1947 років, варварівці та хвалибогівці продовжували відбудовувати народне господарство, перевищувати плани і зобов'язання.

Так, в березні 1950 року в колгоспі «Більшовик» ланки Марії Розкаряки і Ганни Марченко вивезли на поля 450 тонн місцевих добрив замість плану 400 тонн.

У червні того ж року тракторист тракторної бригади №21 в колгоспі імені Будьоного Хвалибогівської сільради Микола Єна трактором ХТЗ за 10 годин виполов 40 гектарів замість 26 по нормі.

Хроніка колгоспного життя

Тепер трохи хроніки.

5 серпня 1950 року колгоспи «Більшовик» та імені Куйбишева об'єдналися в один імені Куйбишева з центром у хуторі Грушевому.

29 серпня 1950 року колгоспи «ІІІ Інтернаціонал» та «Плугатар» – в один «Перемога» з центром в Хвалибогівці.

У протоколі №1 загальних зборів колгоспників записано: «Колгоспи «Плугатар» та «ІІІ Інтернаціонал» об'єднати в один укрупнений колгосп. У зв'язку з одержаною перемогою над фашистською Німеччиною у Великій Вітчизняній війні найменувати об'єднаний колгосп «Перемога» з адміністративним центром в с. Петропавлівка Хвалибогівської сільської ради.»

На цих зборах головою колгоспу обрали Федора Івановича Деркача, який зарекомендував себе як хороший голова колгоспу «Плугатар».

Козаченко Сергій Іванович,
голова колгоспу «Перемога»
до 1962 року

Зі звіту Варварівської сільської ради за 1951 рік (протокол засідання п'ятнадцятої сесії від 25 лютого 1952 року) дізнаємося, що на території сільради 2 колгоспи: «Дніпрельстан» – голова тов. Козаченко і колгосп ім. Куйбишева – голова тов. Рибка. За підсумками року кращим визнано колгосп «Дніпрельстан». У тваринництві відзначено роботу свинарки колгоспу «Дніпрельстан» Г.Т. Солодовник, яка одержала від однієї свиноматки 22 поросят, і доярку Олександрю Малько, яка на одну фуражну корову надоїла 2050 літрів молока, а телятниця Марія Скрипник із закріпленої групи зберегла 35 телят в зимовий

період (100% збереження).

В школах сільської ради навчається 385 учнів, які мають 98% успішності, працює 15 учителів.

При сільській раді діє 1 колгоспний, 1 сільський клуби, які мають хор та колектив художнього читання. Клуб колгоспу ім. Куйбишева працює погано, тому що більш, як на половину засипаний зерном.

8 лютого 1952 року голова Хвалибогівської сільради В.Я. Чиж у звіті за 1951 рік констатував: «Колгосп «Перемога» добився хороших результатів по виконанню натуральних поставок:

хлібоздача державі виконана	на 102%,
м'ясопоставка	на 103%,
здача вовни	на 100%,
здача городини	на 100%.

За рік висаджено 800 дерев, завершено будівництво 2-х будинків. За звітний період працювало 5 шкіл, 1 медпункт, 5 магазинів, 1 лазня, 1 сільський клуб.»

31 січня 1954 року колгосп імені Куйбишева був перейменований в імені Маленкова, а в листопаді 1957 року – в «40-

річчя Жовтня». Головою колгоспу було обрано Сергія Івановича Козаченка.

24 лютого 1960 року колгосп «40-річчя Жовтня» та «Перемога» об'єдналися в один «Перемога» з центром в селі Добропілля. Головою обрали Сергія Івановича Козаченка.

25 лютого 1954 року колгосп «Дніпрельстан» перейменовано на імені Маленкова з центром у с. Варварівці Варварівської сільради.

25 серпня 1954 року село Грушеве і село Шевченкове з Варварівської сільради передані до Затишанської, села Новий Світ та Прилуки – до Воздвижівської.

11 серпня 1954 року Указом Президій Верховної Ради УРСР Варварівська та Хвалибогівська сільради об'єднані в одну Варварівську.

Головою сільради було затверджено Олександра Дмитровича Котка.

29 серпня 1958 року село Хвалибогівку перейменовано на Добропілля, а Варварівську сільраду – на Добропільську.

26 вересня 1958 року село Січ і село Добропілля об'єдналися в одне (вірніше Січ приєднали до Добропілля).

* * *

Тепер, що писала Гуляйпільська районна газета в 1956 році про колгоспи Варварівської сільради.

8 липня. Передові доярки з колгоспу ім. Маленкова: Андрієнко К.А., Малько М.В., Нижник К.Т., Марченко В.І., Горпинич Н.М., Скрипак М.С., Андрієнко М.П., Гебел Л.Т., Канципко А.Г., Репетун Н.Г., Смоляк О.Х.

З колгоспу «Перемога»: Лось О.Є., Сидоренко В.Т., Махова К.І., Глушенко М.Т., Сіриньок Т.Л.

Надій молока від 305 до 626 літрів на одну корову на місяць.

На районну Дошку Пошани заносились:

– доярка Андрієнко Катерина Анатоліївна;

– колектив МТФ №2 колгоспу ім. Маленкова (завідуюча тов.

Пашко, доярки Скрипак Марія Степанівна (407 л), Махова Ка-

терина Іванівна (421 л);
– свинарка Максецька Явдоха

Онисимівна (у першому півріччі одержала по 17 ділових поросят від свиноматки. Колгосп імені Маленкова);

– чабан Горпинич Яків Юхимович (настриг по 3,7 кг вовни від вівці);

– колгосп «Перемога» (голова Єрмак В.М., секретар парторганізації Чиж В.Я.) одержав по 443 л молока за місяць;

– колгосп ім. Маленкова (голова Козаченко С.І., секретар парторганізації Андрусенко І.Я.) надоєно за місяць від корови 409 л молока.

14 листопада. Уже у вересні виконали річні зобов'язання доярки:

– Бобрак Ганна Мефодіївна одержала по 2650 л молока від корови (зобов'язання 2300 л);

– Сіріньок Тетяна Лук'янівна – 2560 л (зобов'язання 2300 л). Обидві з колгоспу «Перемога»;

– доярка Андрієнко Варвара Антонівна надоїла за період з Х.1955–Х.1956 рр. – тваринницький рік – по 3218 л молока від корови.

6 листопада 1956 року увечері в колгоспі імені Маленкова вступила в дію електростанція потужністю 50 кВт.

Молода доярка (працює один рік) Варвара Антонівна Андрієнко дала слово надоїти до

кінця 1956 року по 3500 літрів молока від корови.

2 вересня. Передова доярка Катерина Махова взяла зобов'язання надати від корови по 3 тисячі літрів молока від кожної з десяти корів, нині досягла 2750 літрів.

16 вересня комсомольці і молодь села Варварівки провели свій фестиваль – свято миру, дружби і єдності. На нього прибула молодь Хвалибогівки та інших сіл району.

Відкрив фестиваль голова колгоспу С. І. Козаченко. Були проведені змагання по спорту, на краще виконання пісні і гри. З 16 години в клубі виступали учасники художньої самодіяльності (хор, танці, декламування віршів). В кінці дня оголошено переможців по спорту. Це Владислав Горпинич, Микола Кучерявий, Микола Шульга, за пісні – Катерина Дерев'янка, Анатолій Максецький, танці – Федір Снар, Надія Малько і Софія Гаценко, за художнє читання – Володимир Буряк.

В лютому 1957 року в колгоспі імені Маленкова передовими доярками були К.І. Савин, М.І. Шамрай, Л.Г. Репетун, М.П. Ілієнко, Н.М. Горпинич, М.А. Фесюк, В.А. Андрієнко. У травні на району Дошку поша-

ни заносилася свинарка Надія Іванівна Хохотва з колгоспу «Перемога».

У червні 1957 року на районну Дошку пошани було занесено ім'я доярки колгоспу «Перемога» Тетяни Лук'янівни Сіріньок.

30 червня 1957 року районна газета «До комунізму» повідомляла, що за післявоєнні роки в колгоспі імені Маленкова збудовано 19 громадських приміщень, в т.ч. 7 тваринницьких, зерносковище, гараж, відбудовано клуб, семирічну школу. За останні сім років у колгоспне будівництво вкладено один мільйон двісті тисяч карбованців.

За колгоспом імені Маленкова закріплено 3127 гектарів землі. Колгоспники використовують 8 тракторів, 5 комбайнів, багато інших сільськогосподарських машин й причіпного інвентаря. З кожним роком змінюється село Варварівка на краще.

Творчою працею багато колгоспників цієї артілі уславили свої імена. Серед таких: ланкові Марія Гнатенко, Ганна Гаценко, Уляна Максецька, доярки Марія Ілієнко, Євдокія Попович, Марія Скрипак, Марія Горпинич, Софія Гаценко, рядові колгоспниці Катерина Репетун, Іван Гаценко, Катерина Горпинич та інші.

Механізатор колгоспу М. З. Коротков на комбайні «Сталінець-6».
Фото 50-х років.

А так варварівці в 1957 році писали про своє село.

Колись і тепер

В селі Варварівці я народився і прожив 88 років. Життя це, як довга нива – зазнав і горя і радощів. Шкода, що радість прийшла пізнувато, молоді роки минули в злиднях і темряві. Грамоти я навчався щось близько трьох місяців, багато людей тоді до школи зовсім не ходи-

ли. Землю обробляли ми саморобними дерев'яними плужками, жали хліб серпами і косами, ціпами молотили, зерно лопатами на вітрі віяли, а хліба до нового майже ніколи не вистачало.

Подивлюсь отак на господарство свого колгоспу і душа радіє.

*Д. Горпинич,
найстаріший колгоспник артіль імені Маленкова.*

Все вперед в труді – окрасі, все вперед життя іде

Найбільш пам'ятним для мене, був 1930 рік – рік заснування в селі колгоспу.

Є тепер в нашому селі дві хороших школи, клуб, два магазини, електростанція, цегельно-черепичний завод, багато добротних громадських будівель. Немає в селі неписьменних людей, а молодь вся має освіту за 7–10 класів.

На полях колгоспу працюють 8 тракторів, 5 комбайнів. Є в нас 6 автомашин, багато живого тягла, більше двох тисяч голів різної худоби, дві тисячі штук птиці.

Один я на свої трудодні торік одержав 2.100 кілограмів хліба, 4 тисячі карбованців грошей, а також овочі, паливо, корм для корови.

*І. Кучерявий,
колгоспник артіль імені Маленкова.*

Живем ми весело сьогодні, а завтра буде веселіш

В нашій ланці працюють 8 дівчат. Разом з усіма колгоспниками зараз ми старанно до-

глядаємо посіви, всі перевиконуємо норми. Кожна з нас бере участь у художній самодіяль-

ності – одні в танцювальному гуртку, другі в співочому, інші в драматичному. Тричі на тиждень у своєму клубі ми дивимось кіно. До наших послуг

хороша сільська бібліотека. Є в нашому клубі два баяни, радіола, а незабаром колгосп матиме свій духовий оркестр. ще веселіше буде.

*Н. Малько,
ланкова колгоспу імені Маленкова.*

Служу народу

Трудящі нашого села виявили мені велику честь обрали депутатом сільської Ради. Працюю я в своєму колгоспі дояркою.

Виконуючи свої депутатські обов'язки, як член постійної культурно-побутової комісії, я вже дещо зробила, для блага

людей. На засіданнях виконкому сільради вирішили ряд питань по виконанню наказів виборців. В селі будуються двоє стаціонарних дитячих ясел, лікарня, велику роботу проведено по озелененню і благоустрою села.

*М. Скрипак,
доярка, депутат Варварівської сільради.*

Цифри і факти

До 1917 року в селі Варварівці не було жодного вчителя, а з медпрацівників – один, який умів тільки робити шеплення проти віспи.

90 дворів села Варварівки в 1916 році мали наділу землі всього 400 десятин, а 7 навколишніх поміщиків мали її 4 тисячі десятин.

В селі Варварівці тепер працюють 10 вчителів і два медичних працівники.

В сільській бібліотеці зараз нараховується понад тисячі книг, якими постійно користуються 254 читачі.

Варварівці мають власних 290 велосипедів, 7 мотоциклів, 2 легкові автомашини.

Творці щастя

Тоді, як на землю спадають вечірні сутінки, в селі Варварівці, як у місті, спалахують яскраві електричні вогні. І хоч колгоспна електростанція діє всього лише близько одного року, (мова йде про 1957 рік – Авт.) електрика вже міцно ввійшла в побут селян.

За колгоспом імені Маленкова, який розташований в селі Варварівці і двох інших селах, навічно закріплено 3127 гектарів землі. Використовують зараз варварівці 8 тракторів, 5 комбайнів, багато інших сільськогосподарських машин і причіпного інвентаря. З кожним роком змінюється вигляд села, виростають все нові і нові будівлі, змінюється,

розширюється колгоспне господарство, все заможніше, культурніше живуть колгоспники – творці свого щастя.

Героїчною творчою працею багато колгоспників цієї артілі уславили свої імена. Серед таких: ланкові Марія Гнатенко, Ганна Гаценко, Уляна Максецька, дярки Марія Ілієнко, Євдокія Попович, Марія Скрипак, Надія Горпинич, Софія Гаценко, рядові колгоспники Катерина Репетун, Іван Гаценко, Катерина Горпинич та інші. Зараз, в період догляду за посівами, всі 180 колгоспників, які працюють в полі, систематично перевиконують денні завдання, багато полільників щодня дають не менше як по дві норми.

* * *

За роботу в 1959 році колгосп «40-річчя Жовтня» було занесено на обласну Дошку пошани.

Колгоспники господарства зобов'язалися в 1960 році виробити на кожні 100 гектарів землі не менше 100 центнерів м'яса, 400 центнерів молока.

Колгосп «Перемога»

Яких же успіхів досяг колгосп «Перемога» в 1961 році? Про це виборцям доповів голова Добропільської сільради П. Єна: «В колгоспі «Перемога» під урожай 1961 року посіяно: озимої пшениці – 1430 га, на зелений корм – 310 га, жита – 45 га, ячменю –

205 га, в т.ч. озимого – 15 га, вівса – 50 га, кукурудзи – 1620 га, в т.ч. на зерно – 750 га, на силос і зелений корм – 870 га, соняшнику – 730 га, цукрових буряків – 100 га.

В колгоспі є 26 тракторів, 13 зернових комбайнів, 21 автомашина тощо.

Тваринники за перше півріччя 1961 року отримали на 100 га сільгоспугідь: м'яса – 14,7 цнт., молока – 149 цнт. і на 100 га зернових – яєць 11000 штук, молока на одну фуражну корову – 1050 кг, яєць на одну курку-несушку – 58,9 шт.

Серед недоліків – велика загибель тварин. За півроку впало 122 голови ВРХ, 477 голів свиней, 222 голови овець і 50 голів коней.

В селі працювало 2 магазини, які за півріччя план товарообігу перекрыли на 55254 карбованців, а всього продано товарів на 135254 карбованців.

На території сільради – 5 шкіл (3 початкових і 2 восьмирічні). Добре працюють 3 дитячих ясел.

Депутат сільської ради бригадир тракторної бригади №2 колгоспу «Перемога» Григорій Панкратович Плакса організував будівництво мосту в селі Добропільлі.

Згідно з постановою Президії Верховної Ради УРСР Гуляйпільський район було передано до складу Пологівського. І тільки 4 січня 1965 року був знову організований Гуляйпільський район.

* * *

1 травня 1965 року голова колгоспу «Перемога» П.С.Недера писав у райгазеті:

«Якщо в минулому році проблема вага зернової групи складала в нас 45 процентів орних земель, то тепер вона становить 52 проценти. Отже, валовий збір зерна, звичайно, збільшиться.

Все це поки що наші розрахунки, їх треба підкріпити конк-

ретними ділами. І одним із важливіших кроків у цьому є широкое запровадження багатого досвіду передовиків у всі галузі виробництва. Наші трудівники цінують досягнення новаторів і з великим бажанням використовують їх у себе. Але про це скажу дещо детальніше.

Торік передовий механізатор артілі І. Ф. Казидуб працював по-гіталовськи. На площі 100 гектарів він вирощував кукурудзу без затрат ручної праці. На кожному гектарі виростив і зібрав по 38,7 центнера зерна, собівартість якого складала 1 карбованець 66 копійок за центнер. Це, звичайно, ще дорого, проте дешевше, ніж без запровадження комплексної механізації. А тому в нинішньому році дві механізовані ланки вирощуватимуть кукурудзу по-гіталовськи на площі 400 гектарів.

За прикладом передових господарств ми широко використовуємо для годівлі худоби штучне молоко. На протязі стійлового періоду виготовили і згодували худобі 450 тонн такого молока. І тепер щодня виготовляємо його 6 тонн – по 5 кілограмів на корову. Ось такий штучний корм і допомагає нам у підвищенні продуктивності худоби: і надої молока зростають щодня, і добові прирости на відгодівлі збільшуються. Одним з найважливіших резервів ми

вважаємо поліпшення племінної роботи. Створення високопродуктивного маточного поголів'я – ось де наші ще невикористані можливості! В цьому в нас уже зроблено початок. Для господарства закуплено 50 племінних свиноматок і 10 хряків української білої степової породи. Приплід від них буде одержано в червні. А в найближчі 1–2 роки ми матимемо свиноферму по вирощуванню племінного молодняка.

Наші тваринники дбають не тільки про поліпшення свиноголів'я. Ми заздалегідь готуємо на ферми високопродуктивних корів. Уже зараз відібрано понад 100 племінних теличок, а згодом ще відберемо 150 голів.

В поліпшенні племінної роботи важливішу роль відіграє штучне осіменіння тварин. З цією метою на фермах діють чотири добре обладнаних пункти, а незабаром буде споруджено ще один.

Всі ці заходи допоможуть нам одержати додаткові доходи. За рахунок цього ми плануємо розгорнути велике будівництво.»

Творці достатку

Золоті руки у наших тваринників. Візьміть доярок Тетяну

Малунову, Наталію Романюк, Парасковію Івасюк та інших. Ко-

жна з них уже надоїла майже по 1400 кілограмів молока на фуражну корову. А свинарки Надія Бик, Марія Куш, Софія Марійченко, Валентина Цапко, доглядаючи 400 свиней, добилися того, що кожна тварина прибавляла у вазі щодоби по 520 грамів. Більше 250 свиней з цієї групи вже здали на м'ясо і кожна важила в середньому 104 кілограми.

Є чим похвалитися і телятницям. Анастасія Зелінська, Раїса Свиридова та Агафія Коломієць вирощують теличок для поповнення стада корів. Результати в них відрадні. В групі т. Зелінської телички прибавляли у вазі щодоби більше, як по кілограму, а в інших телятниць – по 740 – 790 грамів. Тільки дякуючи самовідданій праці тваринників, колгосп уже перевиконав річні плани продажу м'яса, яєць і вовни, а по молоку – восьмимісячний план. 373 центнери м'яса, 61 центр вовни, 10400 центнерів молока і 284 тисячі яєць уже одержала держава. До кінця року продамо

ще 600 центнерів м'яса, 30 тисяч яєць, а молока – на 3950 центнерів більше планового завдання. Успіх у праці тваринників забезпечують широко розгорнуте соціалістичне змагання і матеріальна зацікавленість. Підсумки змагання доярок підводяться подекадно, переможцям вручаються перехідні червоні вимпели. На другій фермі такий вимпел тримає Галина Прядко, на третій – Тетяна Малуновська, на четвертій – Марія Никифоренко. Тій доярці, яка в першій декаді займе перше місце, разом з прапорцем вручається премія – два карбованці. Якщо вона тримає першість і в другій декаді – то їй вручається вже 2,5 карбованця, коли ж весь місяць, то за третю декаду премії одержує 3 карбованці. Крім цього, всі доярки мають додаткову оплату – проценти від валового надою молока. Оплата видається помісячно.

Запроваджено матеріальний стимул і в інших галузях тваринництва.

17 липня 1965 року Н. Стешенко, зоотехнік колгоспу.

Невгамовний

Коли ви приїдете на город колгоспу «Победа» і на плантаціях помітите трохи зігнуто

постать, знайте — це городник Іван Маркович Марков.

— Непосидюча людина, — говорять про нього колгоспники. — і землю любить, — додають згодом.

Справді, ці слова — вірна характеристика трудівника. Коли б ви не приїхали на город, Іван Маркович завжди там. Якщо в цей час на плантації працюють люди, він біля них: кожному може знадобитися допомога. Та й прослідкувати не завадить — не завжди високої кваліфікації колгоспники приходять на город.

Навіть у вільні дні — а їх, повірте, зовсім небагато в городника — Івана Марковича можна зустріти на плантаціях. Обходить грядку за грядкою, занотовує щось в досить потертий блокнот. А назавтра, дивись, заявляється в контору колгоспу:

— Добрив давайте, — вимагає. — Капусту підживити треба. Щось у рості відставати стала.

73 роки колгоспників. Та багато робіт ще й сьогодні Іван Маркович виконує власноручно. Треба полагодити парникові рами, він нікого не просить. Бере в руки сокиру чи молоток і ремонтує. Вийшла з ладу кінська збруя — сам полагодить, бо треба ж перевозити різні вантажі.

24 роки тому він очолив бригаду. Тоді в колгоспі майже не було поливних ділянок. Я говорю майже, бо окремі класптики все ж поливалися за допомогою малосильного двигуна й насоса застарілої конструкції. Тому першим, за що взявся Іван Маркович, була реконструкція зрошувальної системи. Велика заслуга колгоспника і в тому, що й підготовку рунтів він узяв під свій нагляд, добирає висококондиційне насіння.

Щоправда, з кожним роком все менше й менше доводиться артілі купувати насіння овочевих. І в цьому заслуга Івана Марковича.

Якось зайшов він у правління колгоспу:

— Думав я оце, чи не краще б вирощувати нам і насінневу городину. Дорого ще обходиться насіння. А ми можемо ці кошти на щось інше використати.

Погодилися тоді ми з ним. Дуже радіє старий, коли до нього звертаються за порадою. Особливо, якщо бачить, що людина та справді бажає пізнати всі таємниці простої і в той же час складної професії овочівника. Багато городників виховав він. Під його рукою набула практичні навички й агроном-овочевод артілі Тамара Гомон, яка

нещодавно закінчила інститут. Відтоді, як приїхала вона в колгосп, не тільки схилену постать старого овочевода можна було бачити на плантаціях: найчастіше поряд виднілася й постать молодого агронома.

Цього року бригада Івана Марковича зобов'язалася виростити 150-центнерний врожай городини. Та вже зараз видно, що свого городника доб'ються: ще багато овочів не зібрано, а на рахунку бригади вже є більше як по 100 центнерів у перерахунку на гектар.

Відданий своїй справі, енергійний дідусь не збирається залишати роботу, хоч і настав час відпочинку. Навесні зібрали ми всіх колгоспників похилого віку,

23 вересня 1965 року

щоб оформити їх на пенсію. Та Іван Маркович Марков тільки головою похитав у відповідь. Це значило, що він не збирається йти та заслужений відпочинок і залишається в строю трудівників.

Невгамовним ще називають Івана Марковича колгоспники. І це дійсно так.

За сумлінну працю, за турботу про колгоспне добро правління колгоспу неодноразово нагороджувало старого городника цінними подарунками та грошовими преміями. Стримано приймав їх Іван Маркович: не заради премії та подарунків, мовляв, працюю. Це ще одна риса характеру кадрового колгоспника.

П. Кучерявий,

секретар партійної організації.

Екзамен витримали

Дуже примхливою видалася весна нинішнього року, погода ніби випробовувала хліборобів. Але механізатори нашого колгоспу перший екзамен витримали з честю. Протиставивши примхам погоди організованість, прагнення будь-що вчасно впоратися з роботами, вони в кращі строки закрили вологу на 2150 гектарах посівів озимини та на всій

оранці, закультивували зяб, посіяли ранні зернові на 480 гектарах. Крім цього, вже посіяно також ріцину на 42 гектарах, суміш гороху з ячменем на 100 гектарах (вона використовуватиметься на зелений корм), насіяно вівсом 70 гектарів люцерни.

З першого дня польових робіт всі трактори у колгоспі працюють у дві зміни, причому, на

сівбі та культивуації використовуються не тільки гусеничні, а й колісні. Це, а також сумлінність колгоспників, добра організація праці й допомогло нам. Багато маяків засвітилося в ці гарячі дні, багатьма трудівниками ми вправі пишатися. Але особливо хотілося б відзначити трактористів Василя Орляка, Миколу Литв'яка, Олександра Костяєва, Віктора Хохотву, Григорія Бочевара, Федора Кріпака, сівачів Михайла Ставицького, Миколу Бочевара. Навіть під час чорної бурі залишалися вони в полі, поспішаючи покласти в ґрунт зерно, перекрити шляхи втрат води в ґрунті.

Але хоч перший тур польових робіт уже залишився позаду, трудове напруження на полях не спадає. Вдень і вночі ліне звідти спів тракторних моторів: механізатори готують ґрунт під просапні культури, а

П. Недеря, голова колгоспу «Победа».

Бібліотека і її актив

В тісному приміщенні знаходиться бібліотека. Та все ж ми подбали про відвідувачів, створили для них затишок. У читальному залі обладнали стенди і куток передового досвіду. Вся

на окремих ділянках пробують сіяти цукрові буряки та соняшник. Хлібороби не чекають, доки ґрунт дозріє на всіх полях, а використовують найменшу можливість, аби тільки швидше посіяти. Проте слід відзначити, що за рекордами механізатори не ганяються. На першому плані у нас стоїть якість. За цим слідкують не тільки агроном та члени групи сприяння партійно-державному контролю, а й самі механізатори. Нікому не хочеться, щоб про нього слава бракороба селом рознеслася.

600 гектарів відведено цього року в колгоспі під соняшник. Площа чимала. Та все ж рільники дали слово посіяти цю культуру до 1 травня. 7 агрегатів, які працюватимуть на соняшникових плантаціях, поведуть кращі механізатори, сівачами на них будуть найдосвідченіші колгоспники.

наочна агітація відображає повсякденні і перспективні завдання, які стоять перед трудівниками села. Увагу відвідувачів привертають стенди: «Наші рубіжі на 1966 рік», «Наш колгосп

у п'ятиріччі», «Вони відзначилися в труді», «Хімія служить нам» тощо.

В нас є що читати працівникам всіх галузей сільського-сподарського виробництва. Книжковий фонд бібліотеки налічує 5426 книг. Над підвищенням своєї ділової кваліфікації систематично працюють доярки Віра Михайлівна Горпинич, Ліда Івашенко, пропагандисти Лілія Яківна Буряк, Ольга Антонівна Крутікова та інші. На жаль, чомусь рідко користуються спеціальною літературою наші механізатори.

Сам бібліотекар, звичайно, неспроможний охопити всі ділянки роботи. В цьому мені велику допомогу подають громадські помічники. В числі активістів – комсомолки, працівниці сільського магазину Валентина Валько та робітниця сепараторного пункту Надія Євчук.

Велику допомогу подає і відвідуючий сільським клубом Михайло Михайлович Буряк. Він, мабуть, не менш, ніж хлібороби, вболіває за долю врожаю. Тому його зараз вдень не побачиш у селі.

Масово-політичну роботу ми намагаємось вести в контакті. Разом обладнали агітпункти на виробничих ділянках, разом

випускаємо на току «Листок трудової слави», «Блискавку», «Хто сьогодні попереду», стіннівку «За врожай».

Для того, щоб була ясною картина, як працюють всі бригади в колгоспі, ми щодня на току на стенді, де висвітлюється хід соціалістичного змагання між бригадами, відмічаємо місце і показники кожної бригади за минулий день. Скажімо, 11 липня перше місце зайняла четверта бригада (бригадири комплексної і тракторної бригад – П. А. Самойленко і Г. П. Плакса), на останнє вийшла друга (бригадири Г. Л. Попович і В. І. Безверхній). Про це зразу ж дізналися всі.

«Блискавка» та «Листок трудової слави» виходять через день, а бюлетень «Хто сьогодні попереду» – щоденно. Приміром, 12 липня «Листок трудової слави» сповіщає: у соціалістичному змаганні комбайнерів першість виборов Григорій Артемович Макуха, який за зміну намолотив 301 центнер зерна замість 280 центнерів за нормою. Найбільшу кількість зерна від комбайна перевіз Василь Скрипак – 335 центнерів.

А для тих, хто відстає чи допускає брак, є сатирична листівка. І, що характерно, критика допомагає.

Редагуючи стіннівку «За врожай», ми намагаємось висвітлювати зловоденні питання життя колгоспу. Так, в останньому номері йдеться про хід

1966 рік.

*О. Жук, завідувача
Варварівською сільською бібліотекою.*

Несіть і мрії, і надії

Хлопець і дівчина. Обое красиві, веселі, щирі. У Добропіллі виросли, здобули освіту. Тут і працюють. Всі добре знають передового шофера Володимира Носівця. У матері унаслідував завзяття до роботи, ввічливість до людей.

— Працює на совість, — кажуть односельці.

Минулого року Володимир виробив 1201 трудовень. Більше 12 центнерів лише одного хліба одержав юнак на вироблені трудовні. Тільки авансу має 1201 карбованець!

А про Лілію Терехову що можна сказати? Вона колгоспний маяк. Працює дояркою. Минулого року Лілія надоїла на корову по 2375 кілограмів молока. Перекрила взяті зобов'язання. За сім років роботи на фермі зарекомендувала себе неабияким майстром своєї справи. Лілія не здає першості і в новому році. На 1055 трудовнів до-

виконання трудовниками взятих зобов'язань, про передовиків жнив, про заготівлю кормів, підготовку до сівби озимих тощо.

ярка виробила більше десяти центнерів хліба, 1055 карбованців грішми. Плюс — 101 карбованець додаткової оплати.

За високі виробничі показники в минулому році дівчину було премійовано туристською путівкою до Ленінграда і Москви.

— Хорошою подругою в житті була б тобі, Володю, Лілія, — радили хлопцеві односельчани. — Одружишся з нею — щасливим будеш.

Володимир добре розумів, що щира людська порада, то — батьківська порада. А втім він і сам прекрасно знав, хто така Лілія. Тому й придивлявся до неї частенько. Було прийде дівчина до клубу — і він сюди. Згодом подружили. А потім і любов прийшла. Кохання їх було ніжним і вірним. В пам'яті назавжди залишаться міцні потиски рук, веселі, чудові вечори, ніжні поцілунки. Та найщасливішим днем

у житті закоханої пари буде саме той день, коли з'єднались двоє молодих сердець...

От і весіллю настав час. Теплої зимової суботи Добропілля наповнилося веселощами. Одружуються син і дочка колгоспу.

Веселиться село. До хати Терехової йдуть дружки. Вони сьогодні рано прокинулися. Треба і наречену розбудити. Але не з тих Лілія, щоб довго в ліжку ніжитися. За період роботи на фермі звикла раніше нельки вставати.

Дивиться Катерина Степанівна на доньку, і легенький смуток торкнувся її серця.

— Не журіться, Степанівно, — втішає старша дружка Валя Самсоненко. — Такою донькою, як у вас, хвалитись лиш треба.

Хтось з дівчат заводить пісню, її підхоплюють інші. Потім заспівують ще одну, третю...

В супроводі старших дружки і боярина Валі Самсоненко та комбайнера Віктора Семенюти, рідних, численних знайомих вирушив весільний кортеж до сільського клубу на урочисту реєстрацію шлюбу. Виспіває баян в руках колгоспного інженера-механіка Георгія Плакси. Тісно пісні, рветься ширококрилим птахом в зимове піднебесся.

Святково прибрана клубна сцена. На ній — керівники місцевого колгоспу «Победа» — голова правління П. С. Недеря, секретар парторганізації П. П. Кучерявий, голова сільської Ради П. Д. Єна та інші.

Павло Денисович Єна чемно запросив молодят до розпису. Схвильовані, але безмірно щасливі, прямують вони до столу, застеленого кумачевою скатерттю.

— Дорогі наречена і наречений, — говорить П. Д. Єна. — Сьогодні ви еднаєте свої серця, свої долі. Дозвольте запитати вас, чи по взаємній згоді та любові вступаєте ви в шлюб?

Молоді вимовляють одне слово:

— Так.

— Тоді благословляю вас. Будуйте міцну сім'ю. Адже в дітях ваших продовження її сили і слави матері-Вітчизни, її майбутнє.

Молоде подружжя скріплює свій союз підписами і одержує шлюбне посвідчення.

— Любіться, як голуб'ят пара, — звертається до Лілі і Володимира голова колгоспу П. С. Недеря. — Любіть свою Батьківщину і чесним трудом прославляйте її. Хай буде у вашому житті усе гоже. Несіть в життя свої райдужні мрії і надії.

Від імені правління артїлі П. С. Недеря вручив молодим подарунок – радіолу.

Зі щироким серцем словами привітань звернулись до Володимира і Лілі від імені місцевому – Марія Чучко, від колективу шоферів – завідувачий гаражем Степан Васильович Феленко, від працівників ферми – доярка Олександра Касюкіна.

Винуватців торжества оточують рідні і друзі. Щирі рукостискання, теплі усмішки. Перший тост – перше традиційне «Гірко!». Соромливо опускає очі Ліля. Володимир ніжно обнімає свою суджену, цілує її. Баяніст прудко кинув пальці на перла-

матурові клавіші і гримнула музика.

...Володимир і Ліля ще раз дякують за привітання і запрошують усіх присутніх на весілля.

...Шумує комсомольське весілля... Був тут і коровай, і обдарування молодих, і свати та свахи, і дружки та бояри, і рушники, і весільні пісні, які благословляють нову радянську сім'ю.

Дехто з присутніх заздрив: от би своїх синів та дочок так поженити та заміж віддати. Що ж, приємна мрія. Чому б її і не здійснити. Адже для цього немає ніяких перешкод. Люди стали заможнішими, в кожний дім прийшов достаток.

20 січня 1966 року

І. Іванченко.

* * *

В 1965 році тваринники господарства надоїли від кожної корови по 2077 кілограмів молока. Це більше, ніж планувалося. Першість в соціалістичному змаганні виборола третя ферма. Тут надоєно по 2226 кілограмів молока на корову. А доярки Наталія Луківна Романюк, Лілія Петрівна Терехова одержали відповідно по 2398 і 2375 кілограмів. Третій фермі присуджено перехідний Червоний прапор колгоспу.

На досягнутому колгоспниці не зупиняються. В 1966 році вони зобов'язалися надоїти ще більше молока. Більшість доярок борються, повідомляв читачам районної газети 27 січня голова колгоспу П.С.Недеря за 2500 – кілограмові надої. А по фермі буде надоєно на корову по 2300.

15 лютого того ж року Н. Степаненко розказувала, що тваринники господарства продали державі відповідно 823 центнери

молока і 55 тисяч штук яєць – більше передбаченого. У досягнутому вагомий внесок зробили колективи другої та третьої ферми, пташниця Ганна Назарівна Лузан та Софія Василівна Марійченко.

22 січня 1966 року загальні збори колгоспу «Перемога» вирішили перейти на грошову оплату праці, встановити при кожній садибі земельну ділянку площею 0,50 га.

На бистрині

Сільгоспартіль «Победа» – у минулому економічно слабе господарство – досягла певних успіхів. Хлібороби її, за несприятливих умов вибороли непоганий урожай. З кожного гектара одержано по 19,8 центнера колоскових, в тому числі по 17,5 центнера озимої пшениці. По 30,2 центнера зібрали проса, по 20,5 – вівса, по 20,1 центнера – соняшнику. Непогано вродила і кукурудза. Нині механізатори збирають її по 29 центнерів на гектарі. В цих успіхах велика заслуга трактористів Федора Скрипака і Володимира Куца, комбайнера Володимира Журика, шофера Анатолія Гаценка,

бригадира Петра Муковського та інших, які вдень і вночі виборювали врожай. Успішно справляється колгосп із хлібозаготівлями. З плану 2797 тонн на день зборів було продано державі 2638 тонн хліба.

Досягнуті успіхи і в тваринництві. Вони теж порівняно непогані. Господарство вже виробило на сто гектарів сільгоспугідь по 312 центнерів молока, по 29,5 центнера м'яса. Колгосп успішно справляється і з продажем тваринницької продукції державі. Так, триквартальний план по продажу молока державі виконано на 121 процент, яєць – на 131, вовни – на 142 проценти.

1969 рік

М. Кучеренко.

Вірним курсом

У зведенні статистичного управління про продаж державі молока сільгоспартіль «Победа» посідає п'яте місце серед господарств району. Найкращих показників тут добився колектив

четвертої молочно-товарної ферми. Протягом останніх місяців він впевнено удержує першість. Нині добові надої на фуражну корову тут складають 10–11 кілограмів молока. З початку року тваринники від кожної корови одержали близько 1050 кілограмів продукції.

Успіхи тваринників артілі незаперечні. Візьмемо для прикладу 1968 рік.

2 червня минулого року колгосп отримав від корови по 8,8 кілограма молока. Нині ж він набагато перекрив цей показник – у другий день літа в артілі було надоєно близько 10 кілограмів на корову.

Чи випадковість це? Звичайно, ні. Плановість у роботі, забезпеченість худоби кормами, належна організація праці – ось ті важелі, які підняли колгосп до рівня передовиків.

Тракторист М. М. Воропай зі своїм трактором. 1968 рік

Хочеться розказати про тваринників четвертої ферми, які зуміли довести, що господарський підхід до роботи – основне джерело успіху.

Вісім місяців тому четверту ферму очолив Володимир Степанович Кравченко. Розпочав молодий завідуючий з того, що згуртував колектив: підбрав доярок, закріпив за кожною корів. Перші дні було важкувато – адже нова справа потребувала спеціальних знань, вміння. Та В. С. Кравченко не з тих, що соромляться: запитував, чого не розумів, часто-густо говорив з спеціалістами, тваринниками, які були збагачені досвідом.

Пройшов місяць – другий. Праця дала добрі наслідки. Та кожен трудівник ферми розумів, що досягнуте – не межа. Завідуючий фермою усвідомив, що головне, від чого залежить продуктивність тварин, – це племінна робота. Допізна затримувались В. С. Кравченко з техніком по штучному осіменінню тварин Олександром Кучерявим на фермі, радились, як краще налагодити цю справу, разом переглядали раціон годівлі тварин. Розібралися з графіком запуску корів.

Цього року молочна череда ферми налічує 272 голови, з них 232 – дійні корови, а 40 – нетелі. Ранній розтел корів дав змогу трудівникам набагато збільшити продуктивність худоби. Якщо на цей час минулого року ферма займала третє місце в артілі, то цього року – перше.

Що ж сприяло успіхові? Перш за все те, що всю худобу своєчасно перевели в літні табори. Правління, спеціалісти допомогли розгорнути змагання серед трудівників ферми за високі надої, поліпшення зоотехнічної служби тощо. Худоба з 8 години ранку до 11 дня перебуває на пасовищі, в строк проводиться її доїння. Підвищує надої також запарювання кормів. Жодного кілограма їх тварини не одержують в сухому вигляді.

На фермі регулярно підводяться підсумки соціалістичного змагання доярок, кращим вручаються грошові премії, перехідні вимпели. Кожної десятиденки доярки збираються разом, щоб відзначити тих, хто найбільш успішно попрацював, поздоровити переможців.

Всі тваринники працюють над поглибленням своїх професійних знань, багато трудівниць навчається в школах по підвищенню кваліфікації. Старші до-

1969 рік

рки щедро діляться з молодими колегами своїм багатим досвідом.

Колектив ферми не зупиняється на досягнутому. Тут ведеться робота по поліпшенню порідних та продуктивних якостей худоби. В спеціальному корпусі знаходиться 3 групи первісток. Щодня кожна з цих тварин дає більше як по 11 кілограмів молока.

Багата ферма на передовиків. Найтепліше відізвався завідуючий про Поліну Андріївну Сліпченко. Сумлінна трудівниця вже має більше 1100 кілограмів молока на корову. Вона дала слово завершити річний план до 7 листопада.

Говорячи про хороше, не можна не згадати про недоліки. А вони ще є на фермі. Взяти хоча б літній табір. В ньому худоба під час негоди перебуває просто неба. В артілі не спромоглися навіть підвести сюди водопровід. Тому й доводиться після годівлі худобу виганяти на водопій до річки.

Кепські справи і з механізацією. Доять тут до цього часу вручну, корми теж закладають в годівниці «дідівським способом». Питання про будівництво нового літнього табору порушувалось давно. Завезли цеглу і пісок. На тому й затихло.

А. Лапін.

* * *

В середині 60-х років почалася на селі так звана кампанія по ліквідації малоперспективних населених пунктів. Не минула ця доля і Добропільської сільради, що не могло не вплинути на демографічну ситуацію на терені сільради.

Баланс населення на 1 січня 1972 року:

було населення на 1.01.1971 р.	1538 чол.
народилося в 1970 р.	16 чол.
прибуло	25 чол.
померло	14 чол.
вибуло	91 чол.
нааявне населення	1474 чол.

Тоді вперше в українській історії смертність сільських жителів починала зрівнюватись з народжуваністю, а в деяких місцях і перевищувати її.

Якщо на 1 січня 1971 року у Варварівці проживало 702 людини, то на 1 січня 1980 року – вже 578, у Добропіллі – відповідно 594 і 529, у Новозапорізькому – 247 і 169, у Добровільному – 107 і 72 людини.

Всього по Добропільській сільраді мешкало на 1 січня 1971 року 1474 особи, а на 1 січня 1980 року – вже 1230.

Та повернемося до господарських справ.

* * *

1972 рік колгосп закінчив далеко неблизкуче. Зернових з гектара посіву тут зібрали лише по 13,8 центнера, соняшнику – по 14,3 центнера. План виробництва молока (хоч його й одержано по 406,6 центнера на 100 гектарів угідь) господарство здійснило на 95 процентів, а надоїв його від корови – на 95 процентів.

Ще гірші економічні показники. В результаті недобору продукції та високої собівартості рентабельність господарства складала лише 2,9 процента. Особливо високими були затрати на виробництво молока (молочнотоварні ферми завдали колгоспу 116,9 тисячі карбованців збитків), свинини та птиці (собівартість кожного центнера приросту свинини склала 226,32 карбованця, птиці – 226,3 карбованця – у два з лишком рази більше плану). Збитковими виявилися також зернові, овочі, фрукти (собівартість зер-

нових – 10,42 карбованця, овочів – 13,36 карбованця, фруктів – 49,92 карбованця).

Чому так сталося? Чи була можливість закінчити рік краще?

Візьмемо виробництво продукції. Колгосп міг одержати і вищі врожаї, і більше молока. Для цього потрібно було лише трохи організованості, почуття відповідальності за доручену справу.

* * *

А тепер – про культуру на селі.

29 листопада 1973 року районна газета «Зоря комунізму» надрукувала статтю В.Потапенка «Чому згасли вогнища культури?» Дещо процитуємо з неї: «На території колгоспу «Перемога» знаходяться сільський Будинок культури, кілька клубів з кіноустановками, бібліотеки. На молочнотоварних фермах і в тракторних бригадах є червоні кутки. На культосвітній ниві працює 9 чоловік, більшість яких звільнена від усіх інших турбот по господарству. На перший погляд складається враження, що і справи тут на висоті.

Та це, як не дивно, тільки здається. На ділі ж культосвітня робота в колгоспі запущена, причому, не перший день і навіть рік.

Культосвітня робота в колгоспі згасла не одразу, не раптово. Все почалося з того, що діяльність клубів і бібліотек по обслуговуванню трудящих не планувалась».

* * *

В 1974 році працівники колгоспу «Перемога» добилися значних результатів. Валовий збір зерна склав 9412 тонн – це на 1467 тонн більше, ніж планувалося. Державі продали 5726 тонн (план 3920 тонн) зерна, 1266 тонн соняшнику або на 143 тонни більше плану.

(Зліва направо) Rogoznikov Anatolii Ivanovich, Rogoznikova Valentina Stepanivna, Gopka Lidia Kuzymivna, голова Добропільської сільської Ради Крутікова Ольга Антонівна.
13 серпня 1971 року.

Електрик колгоспу
«Перемога» А. Рогозніков.
Фото 1974 року

Добрих показників добилися і тваринники. За рік вони виробили 3003 тони молока (на 100 га сільгоспугідь по 486 центнерів), 333 тони м'яса – на 63 тони більше, ніж в 1973 році, 472,5 тисячі штук яєць. Державі відправлено 2701 тону молока – план виконано на 108 %, 273 тони м'яса (100%), 406 тисяч штук яєць (121 %), 83 центнери вовни (103 %).

У населення закуплено 65 тонн молока при плані 61,5, м'яса – 31, яєць – 210 тисяч штук – значно більше плану.

Передовими доярками в колгоспі були В.М.Валько, С.М.Устинова, Л.П.Паливода та інші.

В 70-х роках минулого століття життя на селі стало кращим. Вперше у людей зник примарний страх голоду. Вперше регулярно протягом року колгоспники стали отримувати зарплату. Селянам призначили і видавали пенсію – 12 крб. 30 коп. Відносно зросла купівельна спроможність населення. У людей на селі з'явилися телевізори, холодильники, пральні машини тощо. Однак почав відчуватись дефіцит на товари побуту.

А тепер глянемо на порівняльну таблицю виробництва і продажу державі сільгосппродукції колгоспом «Перемога» у 8-й і 9-й п'ятирічках.

**Порівняльна таблиця
виробництва і продажу державі сільськогосподарської продукції**

Продукція	8-ма п'ятирічка (1966–1970 рр.)		9-та п'ятирічка (1971–1975 рр.)		План на 10-ту п'ятирічку, тонн
	у тоннах	у %	у тоннах	у %	
зерно.....	27751 / 10796	126 / 189	30914 / 15638	142 / 144	38980 / 21850
соняшник..	5023 / 4242	96 / 105	5881 / 4806	117 / 113	5675 / 5085
рицина.....	403,5 / 373	300 / у 2,9	256,6 / 235	64 / 63	769 / 672
овочі.....	1847 / 1719	134 / 137	1990 / 1783	107 / 103	2683 / 2460
молоко....	10907 / 9866	123 / 117	14130 / 2676	129 / 135	17440 / 14943
м'ясо.....	1829 / 978	126 / 125	1689 / 1091	127 / 104	2142 / 1366

Познайомимося з не менш цікавою таблицею фінансово-господарської діяльності за 1975 рік (в тис. крб):

Фінансово-господарська діяльність	План	Фактично	% виконання
Вироблено продукції (всього)	2462,8	2182,6	88,5
Продуктивність праці	13,04	18,65	104
Грошова виручка	1914,8	2075	108
в т.ч. рослинництво	897,9	855	73
тваринництво	1002	1392	139
Прибуток	585,9	522,5	89
рівень рентабельності	43,9	34,2	–
Оплата за 1 л/д.	4,1	4,74	–

* * *

Громадяни Добропільської сільської ради розпочали новий, 1975 рік, із прийняття Звернення до всіх трудівників району, яке опубліковане було у районній газеті 14 січня. В ньому, зокрема, говорилося: трудівники сіл Добропільської сільської ради щороку значно перевищують плани і соціалістичні зобов'язання по заготівлі м'яса, молока, яєць та іншої продукції у приватному секторі. Значних успіхів добилися вони в четвертому, визначальному році п'ятирічки – на державні заготівельні пункти відправили 45 тонн м'яса (при зобов'язанні 21 тонна), 65,6 тони молока (при зобов'язанні 61 тонна), 210 тисяч яєць (при зобов'язанні 100 тисяч).

Усі жителі брали активну участь у заготівлі сільськогосподарських продуктів. Але найбільший внесок у цю справу зробили П.С.Недеря (продав державі 1906 кілограмів молока), О.А.Костяєв, Є.І.Білай, М.М.Воропай, О.Ф.Стешенко, Н.М.Петрова, О.Є.Лосева та інші (кожен з них продав від 600 до 900 кілограмів молока).

Слід відзначити сумлінну працю збирачів молока пенсіонера Є.І.Білая та Л.Ф.Горпинич. Влітку і взимку вони добросовісно виконували своє важливе доручення. Добре попрацювали на заготівлі яєць завідуючі магазинами М.М.Азарова та Н.М.Петрова.

Громадяни, які брали активну участь у продажу молока, забезпечувалися грубими кормами і пасовищами для власної худоби в першу чергу. За кожен зданий кілограм продукції вони одержували 200 грамів комбікорму.

Каліберда Іван Васильович, кращий механізатор 1970-80 років

В 1975 році добропільці зобов'язувалися заготувати у приватному секторі 62 тонни молока, 30 тонн м'яса, 120 тисяч яєць.

Жителі Добропільської сільради закликали всіх трудящих району в завершальному році п'ятирічки значно збільшити заготівлю лишків сільськогосподарської продукції у приватному секторі, достроково здійснити взяті соціалістичні зобов'язання.

За дорученням громадян Добропільської сільради Звернення підписали: І.В.Каліберда, В.А.Водько, П.М.Ревін – колгоспники, П.П.Кучерявий – голова виконкому.

* * *

В 1975 році до складу групи народного контролю колгоспу «Перемога» входило 39 чоловік. Працювали вони в секторах і постах. Очолював групу І.Г.Машошин.

Народні контролери перевіряли раціональність використання кормів на фермах, якість проведення польових робіт, підготовки літніх таборів, збирання колосових зернових та інше. За результатами перевірок склалися акти, народні дозорці допомагали правлінню колгоспу та партійній організації виправити виявлені недоліки.

* * *

Тваринники колгоспу на 1 вересня 1975 року здійснили триквартальний народногосподарський план продажу молока державі. З початку року вони відправили його на маслосирзавод 2063 тонни – на 3 тонни більше завдання трьох кварталів. Цим самим вони на 41 тонну перевершили й п'ятирічний народногосподарський план продажу цієї продукції державі.

Найвищих показників у виробництві молока добився колектив четвертої молочно-товарної ферми, який очолювала Марія

Іванівна Бойко. За вісім місяців він одержав на кожну фуражну корову по 2061 кілограму продукції – на 111 кілограмів більше зобов'язання, взятого на цей період. А доярки ферми Стефанія Миколаївна Устінова та Марія Михайлівна Никифорова наділи з початку року відповідно по 2502 та 2366 кілограмів молока на корову.

Працівники птахоферми перевершили п'ятирічний план продажу яєць державі. За 4 роки і 8 місяців їх відправлено на заготівельний пункт 1937 тисяч при плані 1333 тисячі штук. Високих показників у виробництві добивалися птахарки Марія Іванівна Куш, Валентина Олексіївна Цапко та Марія Мефодіївна Самойленко.

Господарство здійснило п'ятирічний план заготівлі вовни. Її продано державі 460 центнерів – на 77 центнерів більше, ніж передбачалося на п'ятирічку. Тут особливо відзначалася чабанська бригада у складі Микити Михайловича Малька та Миколи Тихоновича Гаценка. В 1975 році вони настригли з кожної вівці по 5,49 кілограма вовни.

70 тонн м'яса залишилося продати державі трудівникам колгоспу в рахунок п'ятирічного завдання.

* * *

А як же в цілому попрацювали трудівники господарства в 1975 році?

Незважаючи на несприятливі погодні умови, виробництво зернових за роки дев'ятої п'ятирічки порівняно з восьмою зросло на 42 проценти, соняшнику – на 17, овочів – на 7 процентів. Але валове виробництво основних видів продукції не дало змоги виконати замовлення держави на неї.

Значно кращі справи у тваринництві. П'ятирічку по виробництву і продажу державі тваринницької продукції здійснено по всіх показниках. Цього досягнуто завдяки невтомній праці трудівників господарства.

В 1975 році у колгоспі «Перемога» вирощено по 22,1 центнера зернових, в тому числі озимої пшениці – по 24,2 центнера, кукурудзи – по 20,7 центнера. Кожен гектар соняшникових плантацій дав по 22,6 центнера насіння.

На міжрядному обробітку соняшнику працює трактором ЮМЗ-6 механізатор В. П. Савон. 1973 рік.

Головними суб'єктивними причинами зниження врожайності було недобросовісне виконання деякими механізаторами основних агрозаходів вирощування сільськогосподарських культур, зволікання строків проведення окремих видів робіт.

Господарство успішно здійснило минулорічний народногосподарський план продажу державі молока, м'яса, вовни. А ось завдання по виробництву і заготівлі яєць і виробництву м'яса не виконано. Причина цього – низька несучість курей (одержано по 161 яйцю на несучку – на 17,1 яйця менше, ніж в середньому по району), а також малі добові прирости тварин. В середньому за рік кожна голова великої рогатої худоби щодоби прибавляла у вазі лише 253 грами, свиней – 269. Не на належному рівні знаходилась і якість продукції. Тільки через низьку сортність і жирність молока господарство недоодержало 47,8 тисячі карбованців. Головна причина такого становища – серйозні недоробки тваринників, керівників і спеціалістів. Тільки цим можна пояснити те, що на другій молочнотоварній фермі (завідуючий В.Д.Кучерявий) за рік надоєно на фуражну корову на 104 кілограми молока менше, ніж у середньому по господарству, що на фермі №1-а одержано від 100 корів лише 72 телят. Низький і якісний склад дійного стада господарства. З 1200 корів немає жодної класу еліта-рекорд або еліта, першокласних – 92 голови, другого класу – 471, решта – некласні.

* * *

Однією з провідних галузей, у яких спеціалізується колгосп «Перемога», є виробництво молока.

У першому році минулої п'ятирічки доярки господарства виробили 420,2 центнера молока на кожні 100 гектарів угідь, а в останньому – по 526,2 центнера. Приріст продукції склав понад 25 відсотків, хоча дійне поголів'я за цей час зросло на 7 відсотків. За цими скупими цифрами – наполеглива праця доярок, скотарів, механізаторів, спільними зусиллями яких достроково виконано п'ятирічне завдання по виробництву і заготівлі молока.

Для успішної роботи молочнотоварних ферм потрібно було створити основу. Це – достаток кормів, племінне ядро продуктивних корів, механізація, кваліфіковані кадри.

– Кожного лютого дня молочнотоварні ферми виробляють на 750–800 кілограмів молока більше, ніж у цей час торік, – писав голова колгоспу П.С.Недеря 24 лютого 1976 року в районній газеті. – Це стало можливим завдяки тому, що всі корми згодовуємо тільки в підготовленому вигляді (січку змішуємо з силосом, концентрати змочуємо). На всіх фермах впроваджено індивідуальну годівлю корів – відповідно до продуктивності. Повному розв'язано і проблему нестачі солі в раціонах худоби. Біля кожної тварини зроблено коритця, куди доярки насипають кухонну сіль.

Найбільшого приросту продукції добиваються на другій фермі (завідуючий В.Д.Кучерявий). Тут щодоби надоюють по 7,2 кілограма молока на фуражну корову.

Не можна не згадати про працю рільників і механізаторів, яка закладена в кормах.

Кормові посіви займають у господарстві 1379 гектарів – 23 проценти ріллі. Щороку їх прибавляється 350–400 гектарів за рахунок пожнивних і післяукісних посівів. Проводиться корінне і поверхнєве поліпшення луків.

Не скупляться тут і на добрива при заправці кормових площ. Під буряки дають по 35–40 тонн перегною, на удобрених ділянках сіють кукурудзу на силос, однорічні трави. Тому минулого, досить-таки несприятливого року, заготовили на корову по 7 тонн силосу – більше, ніж попереднього року. До того ж увесь силос

закладено з карбамідом. Є також 600 тонн соняшникових кошиків, які добре їдять вівці.

На новий рівень піднято в минулій п'ятиріччі механізацію трудомістких процесів. Хоч приміщення ферм тісні, далеко не типові – скрізь встановлено гноєочисні транспортери, по можливості механізували роздавання кормів, наполовину впроваджено автодоїння. Вкладати великі кошти в модернізацію ферм недоцільно, – зазначав голова колгоспу, бо в нинішній п'ятиріччі буде збудовано молочний комплекс на 1200 голів дійної худоби.

Нелегко, відтворюючи молочне стадо й збільшуючи поголів'я, добитись підвищення надоїв. Але добропільцям це вдається. Тільки за останній рік дійне поголів'я зросло на 25 голів, а середньорічна продуктивність корів – майже на 160 кілограмів.

Незважаючи на труднощі, доярки, скотарі, пташниці перевиконали народногосподарський план п'яти років по всіх показниках. Зразок у праці показують доярки В.А.Водько, Л.Г.Паливода, П.Л.Брацило, Т.Л.Григоренко, Г.Я.Горпинич, С.М.Устінова, скотарі І.Т.Рожкін, В.Є.Кущ, М.Д.Колісник, Г.Ф.Красовський, О.І.Гопка, вівчарі М.М.Малько та М.Т.Гаценко.

15 червня 1972 року райгазета вмістила зарисовку В. Ніколенко «Душа колективу»:

– Ще перед тим, як їхати в третю тракторну бригаду колгоспу «Перемога», мені багато хорошего говорили про її бригадира Сергія Єрофейовича Михайленка – людину, яка за сумлінне ставлення до роботи, активну участь в громадському житті нагороджена двома медалями – ювілейною і «За трудову доблесть». Відомо було й те, що механізатори третьої тракторної ось уже на протязі ряду років виборюють першість у соціалістичному змаганні се-

ред бригад колгоспу. Колектив там організований. Трудівники тракторної першими в господарстві завершили ремонт посівної техніки, найкраще провели весняні польові роботи.

Немала заслуга в цьому і керівника. Адже люди цінують у своєму ватажку такі якості, як здібність організувати людей і повести на хорошу справу, принциповість і твердість. Саме такі якості притаманні Сергію Єрофейовичу. Про це говорили і товариші по роботі,

в цьому переконалась, коли поговорила особисто.

Правда, про себе багато не розповідав. «Нічого такого особливого я й не зробив, щоб про мене писали, – сказав на початку розмови. – Ось про бригаду, про хлопців – будь ласка». Про них він знає все: хто звідки родом, до чого нахил має. Багато хорошего розповідав про «старожилів» бригади, про невтомних трудівників Івана Григоровича Страшка, Олександра Миколайовича Костяєва, Миколу Олексійовича Воропая, Ахуна Юсупова та інших.

Як бригадир, так і його підлеглі живуть нині одним: напекір примхам погоди зробити все можливе, щоб виконати зобов'язання по вирощуванню зернових. І трудовий ритм ніколи не порушується. Механізатори вже завершили другий міжрядний обробіток кукурудзи.

Наш кіномеханік

Коли у трудівників села закінчується робочий день, у Бориса Юхимовича він тільки починається. Заздалегідь він відмикає свою кінобудку, щоб уважно перевірити кіноапаратуру. Адже навіть якась дрібниця, викликана недбайливістю кіноме-

Турбот у бригадира дуже багато. Вже сьогодні треба думати про завтрашній день. Сам працює багато. Цього вимагає і від членів колективу. Жоден випадок порушення трудової дисципліни не проходить поза увагою.

Працьовитий, наполегливий, не мириться з бездіяльністю – і такі слова чула про т. Михайленка. А що це дійсно так, підтверджують окремі штрихи з його трудової діяльності. В колгосп прийшов 15 років тому. Працював трактористом у третій бригаді. З тих пір і не розлучається з нею. Працював і вчився. Спочатку у школі робітничої і сільської молоді, а потім, заочно, в Ногайському сільськогосподарському технікумі. Одержав спеціальність агронома. Рік був заступником бригадира, а ось уже 5 років – бригадир тракторної бригади.

ханіка, може зіпсувати людям настрої, враження від фільму.

Важко уявити собі сучасний клуб без кіно. Кінофільм став невід'ємною частиною нашого життя. І ми вже висловлюємо незадоволення, коли з якоїсь причини відміняється сеанс. Але

в повоєнні роки, коли Борис Юхимович Горпинич був підлітком, кінофільми привозилися в село рідко. І яким же святом вважала дівчора для себе цей день! Після непосильної для їхнього віку роботи в полі хлопчики, нашвидку помившись, бігли до клубу. Боялись пропустити хоч один кінофільм. Але Бориса тягнуло туди ще з іншої причини. Як на чаклуна дивився він на кіномеханіка, що готував апаратуру до сеансу. І коли в залі гасло світло, ще ближче підсідав до апарата. Як же йому хотілося стати на місце цього щасливчика!

В 1951 році здійснилася давня мрія юнака. Випускні екзамени в училищі Борис Горпинич склав на відмінно.

І ось 22 роки він самовіддано служить улюбленій справі. В селах Добропільської сільради, де Борис Юхимович обслуговує кіноустановки, глядачі задоволені його роботою. В кіномережі теж цінують сумлінного трудівника, премійували за успіхи у виконанні взятих соціалістичних зобов'язань. Б. Ю. Горпинич, між іншим, одним з перших по районній кіномережі справився з особистим річним завдан-

4 квітня 1974 року

ням вирішального року п'ятирічки.

Є чому повчитися деяким колегам у Бориса Юхимовича як доносити мистецтво до мас. Скажемо, лектора, агітатора, політінформатора не дивно зустріти на фермі. Кіномеханіка побачиш біля агрегату, на фермі – здивуєшся. А Б. Ю. Горпинич в колгоспі, на виробничих ділянках такий же звичайний гість, як і лектори чи політінформатори. Він захоплює розповідає про долі героїв фільму, що демонструватиметься ввечері в сільському клубі. Тут же запросить подивитися цей кінофільм, продасть квитки.

Всією душею прагне Борис Горпинич допомогти трудівникам села в їхній роботі. Як тільки потрапляють до нього в руки фільми про передовий досвід, поспішає ознайомити з ними спеціалістів. Не буде і колгоспну машину відривати від роботи, влаштує апаратуру на велосипед і відправиться на ферму чи в тракторну бригаду.

Ось і виходить, що успіх приходить до того, хто в свою роботу вкладає душу, хто глибоко розуміє її зміст.

А. Горпинич, с. Варварівка.

Заслужена повага

Щодня – у літню спеку чи люті морози – на другій молочнотоварній фермі колгоспу «Перемога» можна зустріти ветеринара Миколу Васильовича Горпинича.

– Микола Васильович не вміє працювати абияк, – говорить головний зоотехнік господарства Н. С. Стешенко. – Всі сили і знання він віддає улюбленій роботі.

Що це саме так, переконують факти. Якщо на фермі захворіли теля чи корова, ветеринар не піде додому доти, поки не подасть їм потрібну допомогу.

М. В. Горпинич п'ятий рік працює ветеринаром. Завдяки старанності, дисциплінованості він заслужив повагу і авторитет колективу ферми.

У розмові зі мною завідуючий фермою В. Д. Кучерявий теж схвально відгукувався про роботу Миколи Васильовича, відзначав його любов до тварин, піклування про їх здоров'я.

18 лютого 1982 року

А. Горпинич, сількор.

* * *

І ще про тваринництво.

22 серпня 1977 року завідувач фермою №1-а Катерина Іванівна Пашкова розповідала у районній газеті про те, як колектив

виконав план двох років по виробництву і заготівлі продукції.

Говорить К.І.Пашкова: «Колектив нашої ферми працює, мабуть, у найбільш складних у господарстві умовах. Судіть самі. Село Добровільне віддалене від центральної садиби на 6 чи 7 кілометрів. Шлях з твердим покриттям сюди ще не прокладено, так що під час весняного або осін-

нього бездоріжжя навіть молоко звідти відвозити нелегко. А скільки праці докладають доярки і скотарі, щоб безперебійно забезпечувати корів кормами, підстилкою! З великими труднощами вдається одержувати молоко високої якості. Та всього, з чим доводиться щоденно стикатись працівникам ферми, де немає ні автодоїння, ні механізованої роздачі кормів, й не перелічиш.

Розповідь про свій колектив я почала з умов, у яких працюють тваринники, не тому, щоб зайвий раз наголосити на них. Зовсім ні. З роками в господарстві виростає молочно-варний комплекс, обладнаний найновішою технікою, тому сьогодні на фермі просто нераціонально проводити велику реконструкцію, встановлювати дороге обладнання.

Сьогодні хочеться повідомити, що, незважаючи на труднощі, колектив ферми достроково здійснив зобов'язання.

Щоб добитись наміченого, за рік і десять місяців потрібно було надоїти на фуражну корову по 5370 кілограмів молока. На цей рубіж колектив ферми вийшов майже на чотири місяці раніше. На сьогодні від кожної корови одержано по 5410 кілограмів. Добовий надій становить 9,5 кілограма.

Висока продуктивність дозволила достроково виконати зобов'язання й по виробництву молока. Тільки за рік і сім з

Перший секретар райкому партії М. С. Беляєв вручає перехідний Червоний прапор представникам колгоспу «Перемога». 1976 рік

половиною місяців п'ятирічки на фермі одержано 666 тонн цієї продукції – на 9 тонн більше плану двох років. Вся вона зарахована першим сортом.

Відрадних успіхів добиваються наші маяки. Так, Світлана Григорівна Андрієнко зобов'язалась із 1 вересня 1976 року по 6 листопада 1977 року одержати від кожної корови по 3120 кілограмів молока. А вже на сьогодні надоїла до 3550 кілограмів. Катерина Титівна Нижник і Ольга Андріївна Сова мають в середньому на корову відповідно 3290 і 3400 кілограмів продукції, що значно більше зобов'язання.»

* * *

Комсомольська організація колгоспу «Перемога» в 1977 році налічувала у своїх рядах 47 чоловік. Для більш оперативного впливу на стан справ у виробництві, мобілізації юнаків і дівчат на виконання планів і зобов'язань створено дві бригадні організації і комсомольську групу. Серед спілчан семеро трактористи, вісім – тваринники, десять – шофери.

На рахунку молодих виробничників є чимало добрих справ. На будь-якій роботі вони трудяться із завзяттям. Приклад сумлінного ставлення до праці показують комсомольці тракторист Г.Машошин, доярка К.Машошина та інші. Серед раціоналізаторів господарства 5 молодих виробничників.

Очолує комітет комсомолу кандидат в члени партії Людмила Гайворонська.

* * *

Дбаючи про постійне зростання професійної майстерності механізаторів, тваринників, трудівників городніх і садових бригад щороку, як тільки спадає напруга

Гайворонська Л. И. Головний зоотехнік колгоспу «Перемога» з 1982 до 2001 року

польових робіт, починаються заняття в школах підвищення кваліфікації.

Перше заняття агрошколи для механізаторів у листопаді 1977 року почалось саме з економічного аналізу діяльності колгоспу «Перемога» за 1976–1977 роки. У рослинництві сільськогосподарський рік закінчився і можна було підбити підсумки роботи колективів тракторних бригад.

Другим питанням було обговорення планів і зобов'язань на 1978 рік. У наступному році трудівникам господарства потрібно заготовити 3750 тонн зерна, щоб завершити народногосподарський план трьох років. Багато треба виростити і відправити державі насіння соняшнику, овочів тощо. А в колгоспі всього першокласних трактористів-машиністів лише 14 відсотків, другого класу – 32 – це дуже мало. Тому підвищення ефективності громадського виробництва є підвищення кваліфікації всіх працюючих.

Цьогорічна програма агрономічної школи містить 36 годин занять з економіки і організації виробництва – це половина навчальної програми. Читатимуть лекції на цю тему всі керівники і спеціалісти господарства.

Вагоме місце в лекціях відведено прогресивній технології вирощування сільськогосподарських культур, передовим методам виробництва продукції.

* * *

Багато жителів населених пунктів Добропільської сільради підтримують добру традицію – власник будинку відповідає не тільки за стан своєї садиби, а й за прилеглу до неї частину вулиці.

З ініціативи виконкому сільської Ради території тракторної бригади №1 та колгоспного автогаража обгороджено парканом, навколо посаджено туї і тополі.

Зараз у селі Варварівці проводиться капітальний ремонт Будинку культури. Планується будівництво магазину в селі Нове Запоріжжя. Туди вже завезено будівельні матеріали. Виконком разом із Добропільською середньою школою домовилися про будівництво стадіону. Планується до ювілею зробити три громадські колодязі – у Варварівці, Новому Запоріжжі й Добропіллі.

– Та ми усвідомлюємо, – говорив голова виконкому сільради П.Кучерявий, – що без допомоги громадськості, активу села нам із наміченими завданнями не справитись. Це, насамперед, стосується депутатів.

Наприклад, з ініціативи депутатів, бригадира комплексної бригади №4 Марії Іванівни Бойко та механізатора Йосипа Петровича Горпинича запланували будівництво громадських колодязів.

* * *

В 1978 році трудівники колгоспу «Перемога» в цілому добились певних успіхів у виробництві і продажу державі зернових та інших культур, продукції тваринництва.

На кожному гектарі посівів одержано по 30,7 центнера зернових, у тому числі по 35,9 центнера озимої пшениці. Це дало можливість виконати народногосподарський план продажу хліба державі. В її засіки засипано 4219 тонн його замість 4210. План реалізації насіння соняшнику здійснено на 107 процентів, картоплі – на 100, фруктів – на 102, трав'яного борошна – на 100 процентів.

Добре попрацювали тваринники. Колективи чотирьох молочнотоварних ферм виконали зобов'язання по виробництву молока. Від кожної корови в цілому по колгоспу надоєно його по 2859 кілограмів, що на 163 кілограми більше завдання. Тритисячний рубіж взяли колективи 1-а та 4 ферм, 18 доярок. В колгоспі досягнуто непоганих приростів великої рогатої худоби та свиней. Вони складають відповідно 679 і 374 грами. Вироблено більше плану і вовни. Перевиконано плани заготівель продукції.

Проте в господарстві допускалося й багато недоробок. Так, під чорні пари та урожай ярих 1978 року восени не було зорано 500 гектарів ґрунту. Ось чому ячмінь, посіяний сівалками СЗС-2,1 на значній площі, не дав очікуваного врожаю. Багато культур було посіяно по незадовільних попередниках.

В колгоспі знижується урожайність просапних через велику засміченість полів бур'янами, особливо мишієм та ксантифолією. Крім того, зволікались темпи і строки проведення польових робіт через несправність техніки, неорганізованість окремих механізаторів і спеціалістів, допускався брак у роботі. Багато просапних і,

зокрема, кукурудзи висівалися пунктирним способом по засмічених бур'янами попередниках, незадовільно застосовувалися гербіциди.

Затрати не дали належної віддачі. Торік центнер зернових обійшовся колгоспові в 4,86 карбованця при плані 3,35 карбованця. Вища планової також собівартість соняшнику, овочів, кукурудзи та інших культур. Колгосп від рослинницької галузі недоодержав майже 154 тисячі карбованців прибутку. Рівень рентабельності рослинництва становить 51,9 відсотка при плані 90,9.

В 1978 році чимало недоліків у роботі допустили і тваринники. Далеко не повністю використовувалися можливості відтворення стада, на низькому рівні племінна робота. Ось чому на кожен сотню маток одержано по 88,1 теляти, 1510 поросят та 92 ягнят.

Зооветспеціалісти не займалися відбором і вирощуванням теличок від кращих корів. За станом на 1 січня 1979 року в господарстві налічувалося 1048 теличок різного віку, більшість яких нижче середньої вгодованості. Низької класності 55,2 процента їх.

Незадовільно діяли пункти штучного запліднення тварин, а зооспеціалісти слабо контролюють їхню роботу. Не все гаразд у веденні зоотехнічного обліку, допускаються перевитрати кормів на виробництво м'яса.

Багато недоробляється по підвищенню якості молока, якого в 1978 році першим сортом здано лише 84 проценти. Коли б усе воно було першосортним, колгосп додатково одержав би 6250 карбованців. Через низьку жирність молока недобрано 11500 карбованців. Чималу суму грошей втрачено й від падежу тварин – понад 19 тисяч.

В господарстві висока собівартість продукції тваринництва, рівень рентабельності галузі складає всього 1,3 процента при плані 20.

На стан тваринництва вплинула і кормова база, оскільки вона в господарстві залишається низькою. В 1978 році на кожному гектарі посівів кукурудзи на силос зібрано лише по 126 центнерів, кормових буряків – по 193, цукрових – по 120, однорічних трав – по 72 центнери. Як наслідок, тваринництво забезпечене соковитими кормами всього на 60 процентів.

З кожного гектара посівів кормових культур одержано по 22,4 кормових одиниці при плані 34,3. Не виконано завдання й по одержанню кормового протеїну через загибель 20 гектарів посівів сої.

Винні в цьому в першу чергу агрономічна служба, керівники середньої ланки.

* * *

Вагомий внесок у загальну справу роблять комсомольці та неспілкова молодь колгоспу «Перемога». Молоді виробничники беруть участь у всіх сільськогосподарських роботах.

В період збирання врожаю 1979 року молоді водії перевезли від комбайнів на тік 4557 тонн зерна. Першість у соціалістичному змаганні серед комсомольців автогаража виборів Богдан Сербай, котрий автомашиною ГАЗ-93 перевіз 2180 тонн зерна і зробив 10950 тонно-кілометрів. Друге місце у змаганні посів Віктор Куш.

Молоді виробничники старалися також і на транспортуванні соломи. Вони перевезли 322 тонни її. Добре трудилися комсомольці та неспілкова молодь і під час силосування кукурудзи. Комсомольці перевезли у сховища 1282 тонни зеленої маси її і зробили 6843 тонно-кілометри. Найвищого результату на перевезенні зеленої маси добились тракторист Микола Самсоненко та шофер Віктор Куш.

Зразки самовідданої праці показує молодий комуніст Григорій Машошин, якого комсомольська організація рекомендувала до вступу в партію. На цьогорічних жнивах він стогокладом заскиртував більше тисячі тонн соломи.

Хлібороби колгоспу успішно справились з сівбою озимих. Разом з усіма про врожай наступного року дбали і комсомольці господарства. Із 2050 гектарів, засіяних озимю пшеницею, 320 гектарів засіяв комсомольсько-молодіжний екіпаж.

Член ВЛКСМ Олександр Паливода трактором Т-74 у зчепі з сівалками СЗП-3,6 засіяв озиминою 130-гектарну площу. Добре трудилися юнаки та дівчата, котрі були зайняті на завантаженні зерна, підвезенні його до сівалок. Зокрема, на останніх роботах відзначились водії члени ВЛКСМ Віктор Куш та Богдан Сербай.

Найвищої похвали заслуговує праця сівачів Віктора Маненка, Людмили Гайворонської, Ніни Романюк, Олександра Лободи, Сергія Гаценка. Вони робили все, щоб у якомога стисліше строки закінчити сівбу, закласти надійну основу під урожай 1980 року.

* * *

На початку лютого 1982 року для учнів Добропільської середньої школи пройшов пам'ятний вечір-зустріч з передовиками колгоспного виробництва, ветеранами праці. До Варварівського сільського клубу, де проходив цей вечір, крім учнів прийшло й багато жителів села, щоб послухати розповіді краших працівників.

Серед гостей – доярки Ніна Степанівна Кравченко, Марія Михайлівна Никифоренко, Віра Улянівна Осовцева, Любов Михайлівна Компанієць, ветеран праці Софія Степанівна Яланська, механізатори Степан Архипович Гомон, Віктор Степанович Носівець, Володимир Іванович Коростильов і багато інших людей.

Відкриваючи вечір, голова виконкому Добропільської сільської Ради П.З.Муковський надав слово голові колгоспу «Перемога» П.С.Недері. Він розповів про стан справ у господарстві, про те, яким був для трудівників господарства минулий рік, про завдання, які треба вирішувати у другому році п'ятирічки.

Зовсім тихо зробилось у залі, коли на сцену запросили передову доярку колгоспу, депутата районної Ради народних депутатів Тамару Олексіївну Боярко. Відчувались повага і шана односельчан до цієї невтомної трудівниці, яка ось уже тривалий час утримує в господарстві першість у соціалістичному змаганні. Минулого року вона надіола від кожної з 20 закріплених за нею корів по 4120 кілограмів молока, одержала 21 теля і всіх їх зберегла. Тамара Олексіївна закликала учнів після закінчення школи йти шляхом своїх батьків – опанувувати професію тваринника і хлібороба.

– Це важка, але почесна праця, – сказала, звертаючись до школярів, головний зоотехнік колгоспу Ніна Семенівна Стешенко. – У нашому колгоспі немало людей, трудові успіхи яких відзначено високими нагородами Батьківщини. Саме у них ви повинні вчитися любові до праці, брати з них приклад.

Ветеран колгоспного виробництва Лідія Олександрівна Северин сказала, що все життя вона присвятила роботі в тваринництві, професії доярки. І хоч уже чотири роки на пенсії, але продовжує працювати, бо в господарстві не вистачає робочих рук.

– Ви, молоді, – звернулася вона до учнів, – повинні щороку поповнювати колгоспну сім'ю.

Слухаючи розповіді і побажання старших товаришів, певно, не один із школярів замислився над тим, яку з сільських професій обрати.

Коваль

Професія у селі ця відійшла нібито на другий план, але механізатори першої тракторної бригади колгоспу «Перемога» доводять протилежне. Є в їхньому пункті технічного обслуговування невелика кузня. Жартوما її називають «ковальсько-штампувальним цехом».

Тридцять п'ятий рік працює у кузні Ларій Андрійович Розкаряка. Спочатку був молодобійцем у хуторі Добровільному, потім, опанувавши всі секрети обробки металу, став кувати самостійно. Відколи кузню перевели з хутора в тракторну бригаду, незмінно трудиться тут.

Щодня майже в кожного механізатора є якась справа до нього. «Андрійовичу, – чути з порогу, – треба кронштейн замінити... Три болти на двадцять... Давай ножі до косарки поклепаємо – скоро жнива...», – і так без кінця.

І всюди він – перший помічник ремонтникам. Кожен механізатор має свою техніку і закріплений інвентар, а коваль мусить добре розбиратися в усьому: в двигунах тракторів ЮМЗ-6, Т-74, комбайнах, плугах, культиваторах.

– Безвідмовна людина, – розповідає про нього майстер – наладчик Петро Андрійович Азаров. – В неділю треба було вийти на роботу – вийшов, а зараз іде закладання сінажу – дорога кожна хвилина. Добросовісний трудівник. Його нагороджували грамотами правління.

Ось і нещодавно зіпсувалася муфта зчеплення у тракторі Т-40. Механізатор до коваля: «Андрійовичу, виручай». Інший міг би відмовити – це справа слюсарів, механіків. Довелось б тоді везти цей вузол тракторного двигуна до майстерні районного об'єднання по виробничо-

Розкаряка Ларій Андрійович,
ветеран війни,
коваль тракторної бригади № 1
з 1950 до 1990 року

технічному забезпеченню сільського господарства. Минуло б два – три дні, потім знову їдь – забирати. А це ж колгоспні гроші, зайві витрати на пробіги автомобіля, простої трактора.

Ларій Андрійович узявся наклепати накладку диска муфти і виконав роботу скрупульозно. За якісь дві – три години трактор став до ладу.

Працює Л. А. Розкаряка швидко, але без метушні. Інструменти розкладені на двох металевих столиках біля горна: молот, молотки (звичайний, спідник,

24 червня 1982 року

верхняк), кліщі, зубила, пробойці тощо. Поруч – ковадло і коваделко. Рухи точні. Удари рівні, виважені. Спочатку треба розжарити заготовку, потім, покласти її на ковадло і надати потрібної форми за допомогою інструментів. Чим швидше – тим краще. Недарма кажуть: «Куй, козаче, поки гаряче!». Готову деталь знову розпікають у горні і опускають у корито з холодною водою. Загартовують.

Кузня у Ларія Андрійовича невелика, але світла, висока. Під стелею влаштувала гніздечко ластівка, і пташки раз по раз пурхають у відчинені навстіж двері.

Мою увагу привернув саморобний стенд на стіні, де стояли колонкою якісь дати, написані крейдою: «68 р., 20.III.69 р., 16.III.81 р., 26.III.82 р., 29.III.».

– Що то означає? – запитую.

– А то записи про перший день боронування кожного року.

Певен, що і в кабінеті агронома дані про вихід у поле кожної весни знайдеш не відразу. А тут – інформація в наявності завжди.

Люблять механізатори зайти до господаря кузні, перекинутися словом, про врожай погомоніти (особливо наприкінці зими). І всі звертають погляд на той стенд із записами крейдою.

О. Михайлюта

Закохана у свою справу

Ще нічні сутінки огортають село, ще десь у небі дрімає вранішня зоря, а Тамара Олексіївна вже на ногах. Нечутно ступає по підлозі, аби не розбудити п'ятикласницю Вікторію та шестирічного Янка. Час від часу вона позирає на них, лагідно, по-материнськи усміхається їх безтурботному сну. Швиденько приготує сніданок – і мершій до своїх корівок. «Певно, чекають уже, зголодніли», – думає по дорозі на ферму і прискорює ходу.

І так день у день чотири роки. Хтось зауваже: мовляв, не так уже й багато. Але буває іноді, що людина за двадцять років роботи не вкладає у неї стільки старанності й любові, скільки вклала за чотири роки Тамара Олексіївна Боярко, доярка четвертої молочнотоварної ферми колгоспу «Перемога».

Не одразу знайшла вона свою стежку в житті. Кілька років працювала в кулінарії, на Гуляйпільській взуттєвій фабриці. Та весь цей час її вабило село, кликало туди, де босоніж ходила по зеленій траві. Вчувалося мукання корів і веселе подзенькування молока в дійниці, яке так часто доводилося їй чути, коли ще дівчинкою бігала допо-

магати своїй мамі – завідуючій фермою Марії Іванівні Бойко.

– І таки вирішила, – розповідає Тамара Олексіївна, – повернутися до рідної домівки і присвятити своє життя сільському господарству. Адже й батьки мої трудяться в колгоспі, і сестра. Словом, усе сімейство. Тож не гоже, виходить, мені від них відриватися.

Кожен знає, яка нелегка професія доярки. Тільки-но стрілка годинника пересунеться на четверту годину ранку, а Тамара Олексіївна вже на фермі. Поки прийдуть її колеги, вона й корму наносить, і води гарячої. Ще й подоїти кілька корів встигне. Додому ж повертається, коли починає сутеніти – все крутиться біля своїх підопічних, аби їм вдалося усього було, щоб не впало, бува, молоко.

А успіх, звичайно, приходить до працюючих, закоханих у свою справу. Тож недарма вдовж усіх чотирьох років Т. О. Боярко утримує першість у індивідуальному соціалістичному змаганні по господарству. Позаторік, до речі, була першою в районі. За це правління господарства нагородило її двадцятиденною туристичною путів-

кою до Болгарії і Румунії. З початку нинішнього року Тамара Олексіївна надіола по 3626 кілограмів молока від корови. Це найкращий показник по господарству.

У колективі ферми, в усьому господарстві цю невтомну трудівницю поважають за скромність і людяність, за чесне і добросовісне ставлення до праці.

10 листопада 1981 року

Показують приклад

В колгоспі «Перемога» залишилися не піднятими лише 80 гектарів чорних парів. Давно можна було б закінчити й з цим видом робіт, але ми поставили перед собою завдання заправити органікою ті площі, де не внесені мінеральні добрива.

З цією метою створили ланку із навантажувача ТЛ-3 і двох колісних тракторів Т-150 з гноєрозкидачами ПРТ-10, якими доставляють гній на поля Іван Васильович Каліберда та Анатолій Олександрович Фишук.

Взагалі ж наш орендний колектив попрацював в нинішньому році непогано. І це тому, що кожен зацікавлений у новій формі організації праці, прагнув виконати ту чи іншу роботу в

Чимало грамот і подяк правління, партійної і профспілкової організацій отримувала Т. О. Боярко за успішну працю. А нещодавно за досягнення високих трудових здобутків Тамару Олексіївну Боярко занесено на районну Дошку пошани.

Дійсно, так працювати можуть тільки люди, які по-справжньому закохані у свою справу.

В. Красовська.

кращі агротехнічні строки, з високою якістю, аби одержати якомога вагомий кінцевий результат.

У цей день хотілося б привітати механізатора Володимира Івановича Горпинича, який, досконало опанувавши бурякозбиральний комбайн МКК-6, зміг за 11 робочих днів зібрати врожай кормових коренеплодів на всій 70-гектарній площі.

На транспортуванні коренів до місць їх зберігання і використання тракторами МТЗ-80 з причепами ПТС-4 відзначилися Олександр Дмитрович Бревус і Анатолій Миколайович Кушніренко.

Належне треба віддати й механізатору з великим досві-

дом Петру Петровичу Гаценку урожай на 1100 гектарах (із ната комсомольцю Володимиру явних 1200). При тому слід Скрипаку. Працюючи позмінно відзначити, що якість оранки на тракторі К-701, вони змогли відповідає всім агротехнічним підготувати ґрунт під майбутній вимогам.

6 листопада 1990 року

В. Яланський,
начальник мехзагону.

* * *

9 серпня 1984 року районна газета вмістила «Вісті з колгоспу «Перемога». Добірку підготував секретар партійної організації А.Б.Савицький. Вона складалася із 4-х інформацій. В інформації «Успішно справляються» повідомлялось про те, що з програмою четвертого року одинадцятої п'ятирічки успішно справлялися тваринники. За сім місяців державі продано 162 тонни м'яса (111 процентів до плану), 1945 тонн молока (112 процентів), 125 центнерів вовни (104 проценти).

Найкращих результатів у праці добилися доярки Ксенія Ульянівна Кошеварова та Зінаїда Олександрівна Семенюта. Вони надіоли від кожної корови своїх груп відповідно 2503 та 2051 кілограм молока – на 463 та 261 кілограм більше, ніж намічали. Значно перекрыли зобов'язання Катерина Григорівна Супрунук, Лідія Миколаївна Кириченко, Надія Петрівна Дейнега та інші. Зараз вони одержують від кожної тварини по 10 кілограмів продукції.

Серед тваринників м'ясного цеху найкраще попрацювали члени ланки по виробництву свинини у складі Євгенії Йосипівни Романюк, Івана Якимовича Кошеварова, Григорія Михайловича Романюка. Вони добилися від тварин 314-грамових середньодобових приростів.

На відгодівлі великої рогатої худоби відзначився скотар Мусій Федорович Вотько. Кожна тварина у його групі щодоби прибавляла у живій вазі по 520 грамів – на 120 грамів більше, ніж передбачалося.

В другій інформації «Заготовляють соковитий корм» ішлося про те, що за три робочі дні в силосні споруди закладено 800 тонн соковитого корму. На скошуванні зеленої маси кукурудзи зайнято 5 комбайнів. Відмінних результатів добиваються ком-

байнери Микола Минович Никифоренко та Анатолій Борисович Брацило. Кожен виконує денні норми на 120–130 процентів.

Безперерйну роботу комбайнів забезпечують 11 транспортних засобів. Механізатори Василь Іванович Гаценко та Микола Дмитрович Марченко тракторами ЮМЗ-6 з причепами 2 ПТС-4 щодня доставляють до місця силосування більше 40 тонн зеленої маси кукурудзи. Серед водіїв у числі правофлангових Іван Михайлович Максецький та Микола Анатолійович Сохін. На їх рахунок більше 120 тонн перевезено соковитого корму.

«Грунт під озимі» – таку назву мала третя інформація. В ній говориться, що на цій роботі... сумлінно трудяться механізатори Василь Олександрович Бабенко та Степан Архипович Галюн. Вони високо потужними тракторами К-701 та Т-150 з плану 1150 гектарів уже підготували грунт під озимі на 1000 гектарах. З доведеним завданням щодня справляються на 120 і більше процентів.

Четверта інформація «Гідні батьків» розповідала, що нинішнього літа після закінчення школи хліборобська сім'я нашого господарства збільшилась на 5 членів. Комсомольці Сергій Ковальов та Георгій Бондар пішли в тваринництво. З роботою справляються успішно.

Вадим Гаценко на цьогорічних жнивях транспортував січку від комбайна. Перевізнивши 600 тонн її, він зайняв друге місце в колгоспі, за що нагороджений перехідним вимпелом, грамотою і грошовою премією. Зараз Вадим готує грунт під майбутній урожай.

Віктор Іванченко на збиранні врожаю працював помічником у В.М.Коломійця. Зібравши хліба на 180 гектарах і помолотивши 6001 центнер зерна, вони посіли третє місце у господарстві.

Ігор Малько зараз транспортує зелену масу кукурудзи. Щодня перевиконує завдання на 10–20 процентів. Молодь гідна своїх батьків, які самовіддано трудяться на полях і фермах колгоспу.

Зміна керівництва – зміна стилю роботи

4 жовтні 1985 року у зв'язку з погіршенням стану здоров'я Пилипа Сергійовича Недерю звільнили з посади голови колгоспу «Перемога», а обрали Леоніда Васильовича Горпинича.

Леонід Васильович Горпинич в робочому кабінеті

Хто ж він, новий керівник колгоспу «Перемога»?

Леонід Васильович Горпинич народився 17 червня 1949 року в селі Виноградівці Гуляйпільського району Запорізької області в сім'ї селянина.

В 1960 році вступив до Полтавської середньої школи.

З 1964 року навчався в Оріхівському сільськогосподарському технікумі, повний курс якого закінчив у 1968 році по спеціальності технік-механік. В 1968 році по листопад 1968 року працював механіком Успенівського відділення «Сільгосптехніка».

В армії служив з листопада 1968 року по грудень 1970 року. Після демобілізації за направленням районного управління сільського господарства в 1971 році працював бригадиром тракторної бригади в колгоспі ім. Дзержинського Гуляйпільського району.

В 1972 році – бригадир тракторної бригади колгоспу ім. Шевченка Пологівського району. З 1973 по жовтень 1977 року знову бригадир тракторної бригади колгоспу ім. Дзержинського

Гуляйпільського району. В 1977 році переведений на роботу в колгосп «Мир» заступником голови колгоспу.

В 1978 році направлений на навчання в Одеську вищу партійну школу, яку закінчив у 1982 році. З липня 1982 року працював заступником голови колгоспу «Заповіт Леніна». З грудня 1983 року по жовтень 1985 року працював головою Гуляйпільського районного комітету народного контролю.

З 4 жовтня 1985 року обраний головою колгоспу «Перемога».

* * *

Головування його почалося незвично. На другий день після зборів до кабінету припленталась група п'яних чоловіків. Леонід Васильович з цікавістю глянув на них і попросив назвати свої прізвища. Занотувавши їх до записника, поцікавився:

– Що скажете?

– Ми той... прийшли взнати, як завтра буде? – Хмикнув котрийсь.

– А завтра буде так... – Голова енергійно встав. – Зберемо адмінкомісію і питаємо кожного із вас: чому рано-вранці напився? «Розвідників» – як вітром здуло.

Новачка в колективі завжди з ніг до голови прискіпливо оглядають, вивчають. Колгоспники придивлялися до голови, а він входив в обстановку і теж придивлявся. Особливо до керівників і спеціалістів. Хотів знати, хто чого вартий, з ким доведеться діло робити. Відкрив для себе, що окремі, м'яко кажучи, не на своїх місцях. Отож, провів деяку реорганізацію, зробив відповідну перестановку і дисципліну взявся налагоджувати.

Щоденні планерки відтепер стали проводити о шостій годині ранку. Найперша вимога до них – діловитість. Кожний керівник і спеціаліст мав доповісти, як очолюваний ним колектив виконав завдання за минулий день, за упущення і прорахунки в роботі – відповідальність особиста.

Знайшлися незадоволені. Однак більшості голова допоміг побачити самих себе. Якщо справи в господарстві далеко не блискучі, значить кожному треба перебудуватися, працювати краще. Ті, кому набридла розхристаність, недбальство, говорили: «Горпинич наведе порядок!» Інші бурчали: «Наламає дров. Круто гне».

Мовляв, не шадить навіть заслужених людей вже дехто збирається тікати з колгоспу...

З перших днів головування Леонід Васильович проявив себе енергійним, прискіпливим. Весь націлений на прискорення, на перебудову, і прийшли перші результати, зокрема в соціальному будівництві. Не про себе, про трудівників села дбав новий голова, жив їх турботами.

Їх труд відзначила Батьківщина

Чесна, самовіддана праця колгоспників була відзначена урядовими нагородами. Подаємо дані про нагороджених:

орденом Трудового Червоного Прапора:

Козаченко Сергій Іванович – голова колгоспу «40-річчя Жовтня» – 02.1958 р.,

Шешенко Володимир Трохимович – комбайнер – 12.1973 р.,

Михайленко Сергій Єрофійович – бригадир тракторної бригади – 12.1977 р.,

орденом «Знак Пошани»:

Горпинич Ганна Павлівна – свинарка колгоспу «40-річчя Жовтня» – 02.1958 р.,

Самійленко Петро Андрійович – бригадир – 1966 р.,

Григоренко Тетяна Лук'янівна – доярка – 05.1971 р.,

Івасюк Параска Михайлівна – доярка – 05.1971 р.,

Кучерява Ольга Михайлівна – доярка – 05.1971 р.,

Михайленко Сергій Єрофійович – бригадир тракторної бригади – 12.1973 р.,

Брацило Пелагея Лазарівна – доярка – 1976 р.,

Носівець Віктор Степанович – тракторист – 1977 р.,

Боярко Тамара Олексіївна – доярка – 03.1982 р.,

Савон Володимир Петрович – тракторист-машиніст – 09.1986 р.;

орденом Трудова Слава III ступеня:

Андрієнко Іван Антонович – комбайнер – 1977 р.,

Гаценко Володимир Іванович – водій автомашини – 1977 р.;

медаллю «За трудову доблесть»:

Недеря Пилип Сергійович – голова колгоспу – 03.1966 р.,
Гаценко Василь Іванович – тракторист – 12.1973 р.,
Максецький Іван Михайлович – шофер – 12.1973 р.,
Устинова Стефанія Миколаївна – 09.1973 р.,
Паливода Лідія Григорівна – доярка – 03.1975 р.,
Казидуб Ніна Миколаївна – доярка – 03.1975 р.,
Гаценко Микола Тимофійович – чабан – 01.1977 р.,
Малько Микита Миколайович – чабан – 01.1977 р.,
Журик Катерина Антонівна – доярка – 09.1986 р.;

медаллю «За трудову відзнаку»:

Брацило Марія Павлівна – колгоспниця колгоспу «40-річчя Жовтня» – 02.1958 р.,
Махова Марія Панасівна – ланкова колгоспу «Перемога» – 02.1958 р.,
Орляк Василь Микитович – тракторист – 1966 р.,
Ткаченко Марія Павлівна – телятниця – 03.1966 р.,
Федоренко Катерина Луківна – пташниця – 03.1966 р.,
Лобода Микита Єгорович – помічник бригадира – 1966 р.,
Михайленко Сергій Єрофійович – бригадир тракторної бригади – 05.1971 р.,
Страшко Іван Григорович – тракторист – 05.1971 р.,
Гомон Степан Архипович – тракторист – 12.1973 р.,
Костяев Олександр Андрійович – тракторист – 12.1973 р.,
Савон Володимир Петрович – тракторист – 12.1973 р.,
Іващенко Марія Сидорівна – колгоспниця – 03.1975 р.,
Никифоренко Марія Михайлівна – доярка – 03.1975 р. і 03.1981 р.,
Коростильов Володимир Іванович – тракторист – 1977 р.

* * *

У колгоспі «Перемога» тваринництво – провідна галузь. Тут утримують близько 3 тисяч голів великої рогатої худоби, з них більше третини – дійна череда. Вирощують також понад дві тисячі свиней, майже стільки ж овець (мова йде про 1987 рік. – Авт.).

14 листопада 1987 року голова правління колгоспу Л.В.Горпинич у районній газеті (кореспонденція «Успіх прийде з почуттям господаря») писав: «Правління і партійна організація господарства третій рік ведуть роботу по впровадженню колективного підряду у самому широкому розумінні цього слова. Другий рік уже діють цехова структура управління, диспетчерська служба, радіофіковано автомашини спеціалістів і керівників виробничих підрозділів. Встановили радіостанції і на автобусі, пересувній ремонтній майстерні. А саме головне – займаємось підбором кадрів. За два роки дванадцяти чоловікам довелося поміняти роботу. Дехто з керівників пішов у рядові і навпаки. Вибори проходять на зборах при відкритому обговоренні кандидатур. Але й це не гарантує від помилок. У гаражі, скажімо, обрали керівника. Попрацював він незначний час, і видно – не тягне. Довелося знову збирати водіїв і обговорювати нову кандидатуру.

Якщо сьогодні взяти цифри із звітів за 1984 і 1987 роки, то загалом видно значні зрушення на краще. Продаж зерна державі зріс з 1900 тонн до 2850 тонн, чистий прибуток – з 182 тисяч до 647 тисяч карбованців, рентабельність – з 12 до 27 процентів. Можна було б ще наводити дані про збільшення приростів добових тварин, врожайності сільськогосподарських культур, зростання заробітної плати і т.д. Але ми вважаємо, що в господарстві немає тих вагомих зрушень, які повинен дати колективний підряд.

І хоч вже стало правилом, що кожного місяця на розширеній нараді керівників і спеціалістів підбиваються підсумки роботи госпрозрахункових підрозділів, де їм вказують на хиби і прорахунки, все ще не відчувається прискіпливого ставлення до витрачан-

Краща доярка колгоспу «Перемога» Ніна Василівна Ковальова.
1988 рік

ня коштів і ресурсів. Спрацьовує десятиріччями вироблена інерція – важливо день прожити, а там буде видно.

Хоча є значні зрушення на краще. Тільки валове виробництво продукції на одного працюючого з 6349 карбованців у 1985 році зросло до 12500 у нинішньому. Але до триумфу колективного підряду нам ще дуже далеко.

У колгоспі ведеться значне будівництво. Зведено господарським способом шість будинків, ще п'ять будуємо. І ми вважаємо, що сьогодні потрібні такі будови, які матимуть всі міські зручності. Тому наші будинки підключені до котельні і водопроводу, обладнані всією необхідною сантехнікою. У нас тільки дві сім'ї чекають квартиру, але, думаю, що такі будинки не пустуватимуть.»

За останні два роки колгосп «Перемога» дещо зробив для виправлення занедбаного економічного становища. В селі з'явилася нова вулиця з рядом жилих будинків, водопровід, дорога з твердим покриттям, благоустроєно територію тракторної бригади №2. Колгоспники стали відповідальніше виконувати виробничі обов'язки, зміцніла трудова і громадська дисципліна. Але це лише перші кроки на шляху до піднесення господарства.

Мали місце тут і недоробки, недогляди. Перш за все, колективний підряд приживається в господарстві дуже повільно. Тваринництво в останні роки топчеться на місці, у рослинництві врожаї теж не ті, що плануються, низька культура землеробства, поля страждають від забур'яненості. Здебільшого техніка працює на знос, не всі керівники середньої ланки відзначаються добросовісністю в роботі.

Про те, як весною 1988 року колгосп «Перемога» підготувався до сівби ярих культур, 18 березня того року розповідав у газеті «Запорізька правда» голова правління Л.В.Горпинич: «Здається, все зробили і передбачили, щоб вчасно і добре посіяти ярові культури. Агрегати працюватимуть без простоїв. Сівачам у поле доставлятимемо гарячі обіди, вечери. Тут будуть депутати, народні контролери. Переконалий – усі трудитимуться самовіддано, з повною віддачею.»

Голова мав підстави так заявляти, бо тут раніше було дві тракторні бригади, а, впровадивши госпрозрахунок, з них сформували чотири мехзагони, які очолили І.В.Каліберда, В.І.Яланський,

С.М.Никифоренко і С.Є.Михайленко. Загони невеликі, по 10–12 чоловік. Механізатори знають де, що і коли робитимуть. Розроблені чіткі плани сівби, технологічні карти. Ще восени і взимку всі механізатори і сівачі підвищували свою кваліфікацію у спеціальній школі, де головні спеціалісти колгоспу і РАПО познайомили їх із сучасними методами обробітку ґрунту, вирощування культур, новими сортами і технологіями. Керівники мехзагонів навчалися і на курсах, організованих РАПО.

* * *

Влітку 1989 року в таборі праці і відпочинку Добропільської середньої школи жили, трудилися, проводили своє дозвілля 29 школярів сьомих і дев'ятих класів.

Юні рільники працювали на ділянці учнівської виробничої бригади: доглядали посіви буряків, кукурудзи, соняшнику. Трудились і на овочевому полі. Найчастіше переможцями змагань виходили Оксана Маненко, Галина Глущенко, Любов Махова, Оксана Максецька і Олена Денисенко.

Добре зарекомендувала себе й ланка доярок, яких радо прийняли тваринники другої ферми. Доярка-наставниця Катерина Антонівна Журик не нахвалиться працелюбністю юних учениць Галі Дашко, Наталки Гайворонської, Юлії Родченко, Валі Калашник і Віти Горпинич.

– Робота на фермі, – хвалились школярки, – допомогла нам краще і по-справжньому оцінити професію наших матерів.

Добрий ужинок був і у стригалів. Вони класифікували вовну, купали овець. Тут відзначились Алла Малько, Віра Стешенко, Геннадій Кleshня, Василь Новиков та Ян Боярко. 112 карбованців заробили учні.

Вагомим був узяток юних пасічників. 414 кілограмів меду відкачали Олександр Діденко, Костя Горецький і Михайло Дурновський. Високу оцінку трудовому внеску своїх підопічних дав пасічник Григорій Васильович Максецький.

Працелюбам з «Оптиміста» надовго запам'ятається поїздка до історико-краєзнавчого музею в селі Гусарці Куйбишевського району, до Азовського моря, – ділилась враженнями командир трудармійців Галя Глущенко. – А хто забуде День іменинника, на

якому вшановували Юлю Родченко, Олену Браженко, Вікторію Стешенко, Оксану Орляк, Василя Бабенка.

Поряд з допомогою колгоспу трудармійці також готували свою школу до нового навчального року: відремонтували 3 класні кімнати, кабінети фізики, історії, української мови.

* * *

Правління та партійна організація колгоспу «Перемога», розуміючи зростаючу роль молодого покоління у всіх сферах громадсько-політичного життя, проявляють турботу про молодь.

Важко сказати, як склалась доля молодого подружжя Василя і Олі Скрипаків, котрі збиралися в 1989 році виїхати з рідного села, коли б у переломний момент з ними не переговорили голова правління господарства Л.В.Горпинич і секретар парторганізації Л.Б.Савицький. Мовляв, чи варто шукати добра на стороні, коли працюватиме рука і вдома знайдеться робота до душі. А житло виділимо в першу чергу, пообіцяв голова колгоспу.

Розмова ця допомогла подружжю зробити вибір. А невдовзі сім'я стала першим новоселом на новій вулиці, отримавши будинок з усіма комунальними зручностями.

Через рік Василя прийняли кандидатом у члени партії, а ще через рік – у члени КПРС.

З сусіднього господарства прибула в Добропілля сім'я Бабенків. Отримавши добротний будинок (до речі, вони були другими новоселами на вулиці новобудов), Микола сів на «Кіровця», а при потребі водив комбайн КСК-100. Його дружина Олександра пішла на молочнотоварний комплекс.

Характеризуючи цю сім'ю, секретар парторганізації повідав, що Микола Бабенко був одним із перших ентузіастів впровадження орендних механізованих загонів, і сьогодні показує там зразки сумлінної праці.

І ще одне. На подвір'ї сім'ї Бабенків ужилися особистий автомобіль і селянська корова.

– Хочеться, – розповідав голова правління, – щоб кожна молода сім'я турбувалася не тільки про те, аби придбати автомобіль, а й мала власну худобу і птицю. І таких молодих сімей в колгоспі «Перемога» чимало. Скажімо, подружжя Чупринів вигодовує

бичків, а по корми їздить власними «Жигулями». Сім'я Ждановичів (Микола – механізатор, Валентина – оператор машинного доїння) тримає корову.

Комплексна механізація на молочнотоварному комплексі відкрила дорогу сюди дівчатам. Ось кілька прізвищ тих, хто поповнив сім'ю операторів: Тамара Фесюк, Олександра Бабенко, Галина Макуріна, Валентина Жданович, Ольга Калашникова.

А коли в господарстві формували орендні мехзагони, то було рекомендовано зробити один молодіжний. Сьогодні вісім молодих механізаторів пробують свої сили і на рівних змагаються з колективами мехзагонів, які укомплектовані досвідченими трудівниками.

Очолює молодіжний колектив Анатолій Юдицький – інженер з вищою освітою. А приїхав він у господарство разом з дружиною з Краснодарського краю (від рідні дізналися, що можна отримати благоустроєне житло). І сьогодні він хоч і офіційний керівник загону, і кваліфікований спеціаліст, а трудиться на тракторі нарівні з усіма. Такі умови роботи мехзагону в умовах оренди.

Так у роботі правління колгоспу вимальовується лінія на планомерне закріплення молоді на селі. Бо ж створення для них умов – гарант дальшої перебудови у сільському господарстві.

Витримала успішно

Катерина Петрівна Кравченко – людина, яку добре знають у колгоспі «Перемога». Тут народилася і прижилася – як говорить народне прислів'я. І це істина.

Ще школяркою вона взяла дорогу на ферму до корів. Нелегка справа доглядати корів, але їй сподобалася. І після закінчення десятирічки дівчина обрали професію доярки. Майже тринадцять років день у день простувала вона на ферму № 3.

28 березня 1987 року

А зрозумівши, що без знань не обійтися, будучи вже матір'ю трьох дітей, вступила на заочне відділення Василівського радгоспу-технікуму. Третій місяць, як вона працює техніком штучного осіменіння тварин. Про молодого спеціаліста йдуть позитивні відгуки від телятниць та свинок ферми, де вона працює. Але їй, щоб добитися відмінних показників у роботі, ще треба чимало вчитися. І вона робить це залюбки.

А. Савицький,
секретар партійної організації.

Шануй ім'я своє

Семеро дітей було у сім'ї Семенютів – шість дочок і син Гаврило. Працював батько рядовим колгоспником у селі Варварівці на Гуляйпільщині. Були й сутужні роки, але діти ніколи не бачили, щоб він хоч галузку приніс з громадського поля. Додому можна приносити тільки те, що зароблено чесною працею, – нагадував він дітям.

У тихе сільське життя вогненною блискавкою увірвалася страшна звістка: війна! Серед перших Семен Семенюта пішов захищати Батьківщину.

– Ну, сину, залишаєшся за старшого в хаті. Будь людиною. Шануй ім'я нашої сім'ї. В житті всього буває. Хоч як важко вам не доведеться, але живіть чесно.

Ці батькові слова малий Гаврюша запам'ятав на все життя. І коли випадали важкі часи, то він завжди нагадував сестрам батьків наказ. І не тільки нагадував, а й сам в усьому подавав приклад.

Батько не повернувся з фронту. Гаврило, як чоловіка, став главою сім'ї. Забур'янену колгоспну ниву разом з своїми ровесниками хлопець на волах орав, сіяв і жнивував. Важкі це були повоєнні роки. Колгосп

відбудовувався, з'являлася нова техніка. Волів та корів заміняли трактори.

Гаврило Семенович прилучився до них – став механізатором.

На селі Гаврила Семеновича поважали за вірність хліборобській справі. Щоб йому не доручали, він все робив на совість.

– Роботящий хлопець, – казали люди, – в усьому в батька вдався. Та й дівчата моторні, в Семенюту пішли.

Колгоспна династія Семенютів зростала. Підросли два сини Гаврила Семеновича – Сергійко та Стасик. Старший, Сергійко, як і батько, потягнувся до техніки. При першій-ліпшій нагоді він бігав до батька в поле. Та куди дінешся? Гаврило Семенович саджав хлопчика на трактор, навіть довіряв йому керувати «бубликом».

Швидкокрило летять роки. Сергій відслужив у армії, повернувся у своє рідне село. Тепер Сергій Гаврилович пішов батьківською стежкою – став механізатором. На селі, коли усі на видноті, добре ім'я зберігається не тільки в пам'яті сім'ї, а й у всіх односельців. Нині нерідко

можна почути від літніх колгоспників:

– Сергій... Добрий він чоловік. Людяний, старанний. Це в нього не тільки від батька, ще й від діда Семена Семенюти. Ото трудяга був!

Уже росте й четверте покоління Семенютів. У Сергія Гавриловича є син Сашко – правнучок Семена Семенюти. Ми не час і, певно, добре слово скажуть про механізатора... Олександра Сергійовича Семенюту. Бо, як кажуть люди, доброму роду нема переводу. Династія

5 жовтня 1985 року

Семенютів, звичайно ж, в селі не поодинокі. Міг би пишатися, своїми дітьми і Іван Скрипак, який ще молодим віддав своє життя в боротьбі за волю і незалежність нашої Вітчизни. Про його нащадків – механізаторів колгоспу «Перемога» – Василя Івановича та Василя Васильовича люди говорять з великою пошаною. Вони в усьому – в роботі і в побуті шанують добре ім'я свого батька і діда. Ім'ям можна гордитися, коли воно нічим не заплямоване.

І. Дерев'яно, М. Попель.

Рейси Гаценка

Палко любить свою професію, працю, розуміючи її красу, Володимир Іванович Гаценка з колгоспу «Перемога». І ось уже двадцять четвертий рік сумлінно трудиться за кермом автомашини.

В.І. Гаценка вважає себе щасливим. Він зумів знайти своє місце в житті, своє покликання. Не помилюсь, коли скажу: Володимир Іванович одержує від праці насолоду. З перших днів збирання врожаю Гаценка завжди на передових позиціях боротьби за хліб. На його обличчі можна помітити

неприховану усмішку навіть тоді, коли він буває втомлений після двозмінної роботи, коли на колесах його машини намотано сотні кілометрів. Головні риси характеру В.І.Гаценка: людяність, скромність, чуйність, доброзичливість у стосунках з членами колективу. Приємно і легко працювати поруч з такою людиною.

Особливо тепло відгукуються про Володимира Івановича молоді водії Володимир Голка і Володимир Бабики, які вважають його своїм наставником. Він, як ніхто інший, розуміє, як потрібна

увага молодому колезі, коли в того бракує досвіду.

Є з кого брати приклад і його дітям — Інні, яка вчиться в дев'ятому класі, восьмикласнику Вадиму. Уже три роки влітку син і донька трудяться в колгоспі. Обоє мріють після закінчення середньої школи залишитися в селі, працювати на рідній землі, бо ваблять їх саме сільськогосподарські професії. Самовіддана праця В. І. Гаценка

14 квітня 1981 року

Відкритий лист-спогад

Дорога і шановна Євгеніє Трохимівно Бондар! Щиро вітаємо Вас — незабутню вчительку української мови і літератури 1932–1933 років колишньої Хвалибогівської неповної середньої школи (нині це Добропільська СШ) з Міжнародним жіночим днем 8 Березня.

Ось уже протягом 54-х років ми не забуваємо, як вперше прийшла до нас чорноока, жвава й енергійна молода вчителька і стала нам другою рідною матір'ю. Ви, Євгеніє Трохимівно, вчили нас не тільки грамоти. Ваші уроки були великою школою життя. А які то були роки! Класні кімнати не опалювалися, сиділи хто в чому (в батьків-

знайшла широке визнання. Його відзначено орденом Трудової Слави III ступеня, Почесною ленинською грамотою, бронзовою медаллю ВДНГ, численними знаками переможця соціалістичного змагання.

Зараз у транспортників нові турботи. Біжать і біжать шляхами машини. За кермом однієї з них — В. І. Гаценка. Дивишся йому вслід і в думках бажаєш: «Я хочу, шофер, щоб тобі повезло».

В. Максецька, сількор.

ському кожусі або в материній одежі). А за чоботи й не питаєте — то старшого брата чи сестри, то батьківські. Онучею ногу обгорнемо, солом'яну підстилку зробимо... Важкі були роки. Але ми старалися опанувати знаннями, які Ви нам давали.

Перенесли разом з Вами і голод, і холод. Згадуємо зараз, що жменя кукурудзи була справді ласощами. Та держава не забувала про нас: раз на день нам готували гарячий сніданок — пшоняний суп і щось запити.

Надійшло літо, зібрали перший урожай (скосили жито) і дали по 16 кілограмів борошна на двір. Тоді з'явилася й віра в життя. А ми працювали в неда-

вно створених колгоспах «Плугатар», «Дніпрельстан» та «III Інтернаціонал». На трудовні дали трохи грошей і батьки придбали нам взуття (до цих пір пам'ятаю той запах хромю).

Більшість нас було з бідних сімей. Пам'ятаємо, як у Січанській початковій школі збирали гроші на літак для Червоної Армії. А син куркуля (хто йому підказав?) наполягав, щоб ми ті гроші викрали і спалили. І як від сільради до школи посадили тоненькі деревця, він знову підмовляв хлопців зрізати їх. А пам'ятаєте, як у Січі в степу, в житі знаходили залізні прутики,

забиті в землю, щоб під час жнив колгоспники поламали косарку чи самоскид?

Ви нам, Євгеніє Трохимівно, розповідали, що і на заводах теж були вороги індустріалізації нашої країни.

Так, важкі то були роки. Але не світліші дні чекали на нас попереду. На Країну Рад напавала коричнева чума. І ми на все життя залишилися вірними Вашим настановам. Коли настав час захищати нашу Батьківщину від фашистської нечисті, ми взяли до рук зброю.

Закінчилась війна, вернулися в рідні краї.

Ф. Чучко, П. Чиж, І. Попович.

На нові форми

В 1989 році колгосп «Перемога», як й інші господарства впровадив у життя нові форми організації виробництва з оплати праці сільських трударів.

Тому на порядку денному в більшості господарств поставлено впровадження повного госпрозрахунку. Правління колгоспу впровадило цехову структуру управління, діє радіофікована диспетчерська служба, випробувано кілька форм бригадного підряду, застосували чекову форму контролю за витратами матеріалів і коштів. Це дало можливість у 1988 році отримати близько 900 тисяч карбованців чистого прибутку (в позаминулому році він становив 350–400 тисяч), рентабельність склала 35 %. В цих показниках наслідки реорганізації колгоспного виробництва, яким займалися в останні роки.

Весь чистий прибуток направлено на реконструкцію виробничих дільниць і розвиток соціально – культурної бази. Зведено 16 будинків з усіма зручностями – центральне опалення, гаряча і холодна вода, інші комунальні зручності. Це дозволило в колгосп прийняти 32 чоловіка. Разом з батьками в село приїхало 29 дітей і ще 12 народилось у старожилів.

Колгосп відремонтував два клуби, два магазини і ще один збудував. Проведено значну реконструкцію тваринницьких приміщень, польових станів тощо. Загалом будівельних і ремонтних робіт виконано майже на мільйон карбованців, у тому числі на 750 тисяч господарським способом.

– Але потрібно визнати, – зазначив голова колгоспу Л.В.Горпинич, – що великих успіхів у зростанні врожаїв і продуктивності тварин ще не досягнуто. Не вдалося ще повністю подолати байдужість колгоспників до загальної справи. Так ми прийшли до оренди.

Почали з рослинництва. Вже в січні вивели розрахункові ціни на всі види продукції. Підготували спеціальні пам'ятки і роздали їх безпосереднім виконавцям. Кілька тижнів обговорення, осмислення, дехто приходив з пропозиціями.

Щоправда, далеко не всі підходили з точки зору господарства. Тож доводилось роз'яснювати, запевнювати.

Перші збори в колективі першого мехзагону тривали більше двох годин. Тільки тоді вдалося набрати добровольців. Їх було 13, за якими закріпили сівозміну в 2400 гектарів. Мехзагін обрав керівника, відібрав необхідну техніку, відмовилися від посади обліковця.

Аналогічну роботу провели іще у двох загонах. Всі механізатори – комуністи виявили бажання працювати в орендних колективах. Один молодіжний – хліборобам не виповнилося по 30 років. Середнє навантаження складає 190–200 гектарів на одного трудівника.

При формуванні загонів залишилось 10 механізаторів: з них створено дві ланки по обслуговуванню ферм, будівельних бригад тощо.

Щодо оплати, то ніякі нарахування не будуть проводитися. Механізатори мають право щомісяця брати аванс. Добрива, паль-

не, мастила і ремонт техніки вестимуться за рахунок колективів. У кінці року буде проведено остаточний розрахунок – від коштів за одержану продукцію віднімаються аванси і всі затрати.

Розраховуємо надати максимальну самостійність і утримуватися від залучення орендних колективів на інші роботи.

Правління має намір перевести на оренду автогараж, потім бджільництво, відгодівлю худоби і свиней, вирощування молодняка свиней, далі – молочнотоварні ферми. Паралельно, розповідав 18 березня 1989 року Л.В.Горпинич, розраховуємо скоротити управлінський апарат. Задумка така, щоб за 1,5–2 роки всі виробничі підрозділи стали орендними кооперативами.

Турбує, що цьогорік значно дорожчі стали будматеріали, мінеральні добрива. Всі розуміють: якщо господарювання орендарів не буде прибутковим, то воно розпадеться.

Як же попрацювали орендні колективи? Це видно було вже восени того ж, 1989 року. У мехзагонах підвищилася трудова дисципліна, відповідальність кожного за своєчасне вирішення того чи іншого питання, стало більше виявлятися самостійності, що позитивно вплинуло на продуктивність праці. Кожен механізатор добре розуміє, що від того, як швидко зберуть урожай, залежатиме кінцевий результат.

Як дається оренда, говорили колгоспники на початку 1990 року на звітних зборах. А дається вона непросто. Про це відверто йшлося на головних зборах року. Тож і аналізували вони свої здобутки і прорахунки, спираючись на власний досвід, тривалість в один рік.

Отже, всього 27 механізаторів повністю обробили торік поля (за винятком жнив, коли довелося залучити трохи людей з боку). Навантаження на одного працюючого склало 195 гектарів, а по загонах – першому, другому, четвертому – відповідно 189, 194 і 208. Вальної продукції на кожного виробили відповідно на 69, 59, 55 тисяч карбованців. Відчутно зросло виробництво зерна, соняшнику та кукурудзи.

Однак, як наголошував голова правління Л.В. Горпинич, оренда виявила і цілу низку негативних сторін. По-перше, орендарі з холодком поставилися до побічних робіт у колгоспі, особливо взимку. Але ж всі вони поки що залишаються членами колгоспу

і зобов'язані впродовж року працювати за правилами внутрішнього розпорядку. Правління не погоджується із відчуженням механізаторів від органічних та мінеральних добрив. А це, як показує практика, призводить до виснаження землі. Наслідком колективного егоїзму стало небажання орендарів нормально займатись вирощуванням кормів. Кажуть, не вигідно. Замість 800 тонн сіна на зиму не припасли й третини. Та й урожайність сінної маси вдвічі нижча очікуваної. А це в свою чергу негативно позначилося (і дуже) на продуктивності громадського тваринництва.

Урожайність кукурудзи склала 20,4 центнера, а в колгоспі «Україна» – 30, в колгоспі імені Леніна – 51,5.

Немало претензій до бухгалтерів, плановиків та членів правління колгоспу висловив орендар С.Я. Михайленко. Він зажадав повної ясності у розрахунках з механізаторами та взаємодповідальності за дотримання умов договору (орендарям і досі не віддали надпланового зерна), вказав також на незадовільні умови праці в майстерні, де між іншим, ще й холодно.

Тоді чимало говорилося про плюси і мінуси в роботі орендарів.

Хлібороби колгоспу «Перемога» у 1990 році одержали з кожного гектара зернових колосових по 36,3 центнера. В порівнянні з середньорайонним показником це на 8,5 центнера менше. Проте, що вплинуло на перебіг врожаю, і які заходи вживають у господарстві, аби не повторилося подібне у майбутньому році, 8 вересня 1990 року розповів у райгазеті головний агроном господарства Г. М. Гура. Ось що він сказав:

– У господарстві зерновими засіяли 2650 гектарів. Але внаслідок того, що громадське тваринництво відчувало нестачу кормів, ми змушені були посіви озимих і ярих на 328 гектарах використати на зелену масу. Таким чином, на зерно збирали лише на 2322 гектарах, хоч запланований вал (8100 тонн) виконали. Зокрема урожайність озимої пшениці на площі 1700 гектарів склала 38,6 центнера. Основними сортами були «Одеська – 51», «Спартанка», «Істок» і «Напівкарликова – 49». Найкращі результати показав останній – 39 центнерів, у тому числі на окремих парових ділянках його мали по 48–49 центнерів. Це дало можливість успішно справитися нам з планом продажу зерна державі і набагато краще забезпечити тварин фуражем.

Результатами своєї роботи ми не задоволені, бо могли б мати кращі. Основну причину у недоборі врожаю зернових я вбачаю у тому, що орендні колективи не змогли як слід заправити ґрунт добривами. В останні роки органіку вносимо під стерньові попередники, які займаються соняшником. Така технологія дає можливість в перший рік високопродуктивно використати її олійною культурою. А урожай озимої пшениці підвищити за рахунок післядії органічних добрив. В цьому ми переконалися.

А у використанні мінеральних добрив маємо багато недоліків. Через відсутність типового складу господарство не має можливості в зимовий період накопичити необхідну кількість їх. Тому часто-густо доводиться вносити тоді, коли вони надходять в господарство. А це не дає бажаних результатів.

Друга, на мій погляд, причина, яка не могла не вплинути на зниження урожайності та, що ми не змогли своєчасно зібрати насінні ділянки, які були зайняті високоінтенсивними сортами. Бо не мали можливості розмістити на току зерно. Скажу, що початково прагнули зняти зерно з гірших масивів, де розміщувались товарні посіви, щоб зерно здати державі, а опісля зайнятися паровими площами. Внаслідок чого частину врожаю втратили.

Але мають вагу й інші недоробки. Не всі ще члени орендних колективів добросовісно ставляться до виконання своїх службових обов'язків. Гальмували хід справ неякісне виконання робіт, порушення їх строків та інше. Тільки цим можна пояснити той факт, що колектив другого відділку одержав на 3 центнери менше зерна, ніж четвертий.

Під урожай майбутнього року зернова група в господарстві складатиме площу в межах двох тисяч гектарів, дещо меншу, ніж у цьому році. Викликано це збільшенням площ під кормові культури.

Озимі займуть таку ж площу, як і цього року – 1700 гектарів, на зерно – 1600. По пару буде висіяно 600 гектарів, по багаторічних і однорічних травах та гороховищу – 387 гектарів, решту розмістимо по силосній кукурудзі. На всю площу чорного пару внесли по 50 кілограмів в діючій речовині калійних і азотних добрив, а 142 гектари при основній підготовці ґрунту удобрили органікою.

Урожайність, центнерів на рік

Рік	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1988
Зернові:								
в т.ч. озима пшениця	15,8	19,4	15,2	21,2	17,5	29,4	25,2	34,2
ячмінь	-	-	14,3	13,6	13,8	20,5	20,5	22,4
кукурудза на зерно	26,3	15,4	14,9	16,3	27,1	16,9	13,5	49,9
кукурудза на силос	155,7	108,4	128,4	82,5	216,9	72,0	86,4	-
овес	-	-	19,1	9,1	20,5	24,4	14,1	-
просо	-	-	17,0	14,1	30,2	14,8	14,2	-
соняшник	-	14,7	15,6	15,4	20,2	20,4	12,3	22,3
Всього	17,7	16,6	15,1	14,3	23,4	22,1	16,8	27,5
Овочі:	125,9	59,8	125,5	138,8	-	-	-	124,7

Виробництво продукції тваринництва

Рік	Молоко		М'ясо	Яйця		Вовна	
	на 100 га угідь, цнт.	на одну корову, кг	на 100 га угідь, цнт.	на 100 га зернових, тис. шт.	на курку-несушку, шт.	на 100 га угідь, цнт.	на одну вівцю, кг
1965	355,1	2077	41,81	19,736	138,1	97,1	
1966	294,4	1885	55,18	14,589	125,8		
1967	316,8	2013	48,9	17,908	167,8		
1968	346,2	2126	47,41	24,151	168,8	108,3	4,0
1969	383,7	2331	41,55	36,285	152,0	121,1	4,2
1970	416,0	2406	47,52	20,113	145,1	137,2	4,7
1971	420,2	2355	49,12	23,694	155,2	132,5	4,3
1972	406,6	2286	54,46	20,452	141,0		
1973	445,9	2398	49,64	21,876	170,8		
1974	486,0	2559	60,27	16,800	179,7		
1975	526,6	2733	59,81	12,600	161	124,9	3,4
1976	534,2	2725	61,87	0,2	20,1	175,9	4,3
1977	572,1	2838	71,72	7,1	186,3	194,1	5,3
1978	577,4	2859	72,28	4,6	137,2		
1979	566,7	2784	60,11	3,41	111,8		
1980	566,3	2799	69,75	5,94	98,1		
1981	525,1	2586	56,0	3,5	78,6		
1982	543,1	2588	63,7	0,4	21,9		
1983	521,6	2460	67,86	0,60	31,3		
1984	538,8	2480	62,77	-	-		
1985	528,3	2380	56,87	-	-	179,0	4,1
1986	529,1	2478	65,92	-	-	214,0	4,9
1987	440,3	2425	86,48	0,6	94,3	210,0	4,7
1988	492,9	2548	62,46	-	-	227,0	4,8
1989	484,2	2458	57,16	-	-	202,0	4,6
1990	493,3	2505	55,51	-	-		

Кукурудзище, горох і стерньові попередники, де розміститься озимий клін теж заправили мінеральними добривами з розрахунку 45 кілограмів калійних і 40 кілограмів азотних речовин. В цьому зараз нам подають допомогу трудівники райоб'єднання по агрохімічному забезпеченню сільського господарства. Звісно, що всі озимі посіємо з одночасним внесенням речовин живлення. Необхідною кількістю мінеральних добрив ми забезпечені.

Основні площі займають такі сорти, як «Одеська – 51», «Спартанка», «Істок», «Напівкарликова – 49». На насінневі ділянці розмістимо також «Альбатрос одеський», насіння першої репродукції якого придбали у колгоспі «Мир» Покровського району Дніпропетровської області.

У сівбі братимуть участь 6 посівних агрегатів, кожен з яких загретований з трьох сівалок СЗА – 3,6.

Сподіваємось, що орендні колективи нашого господарства врахують всі упущення в роботі, розроблять необхідні заходи, які б дали можливість у майбутньому році одержати вагоміші результати.

Колгоспний чабан

Миколу Трофимовича Гаценка добре знають жителі села Варварівки. Тут він народився. Тут сформувався його світогляд. Коли розпочалася Велика Вітчизняна війна, батько, Тимофій Васильович, пішов захищати Батьківщину, залишивши четверо маленьких діток. Миколці тоді виповнилося тільки десять років. Та недовго довелося Тимофію Васильовичу воювати: в кінці сорок третього ворожа куля обірвала його життя.

Дуже й дуже нелегко жилося Анастасії Дмитрівні з малими дітьми. Розруха, злидні

давали про себе знати. Та вона робила все залежне, аби забезпечити дім хоча б необхідним. Микола розумів, що не справитися самій матері з труднощами. Тож, закінчивши чотири класи, вирішив поїхати до Запоріжжя, щоб вступити до фабрично-заводського училища. І свого добився. Успішно завершивши навчання і, одержавши посвідчення вальцювальника, влаштувався працювати на заводі «Дніпроспецсталь». Тут же зустрів і свою наречену Любу, з якою й зараз розділяє всі радощі і незгоди. Звісно, працюва-

ти вальцювальником важко. Але він не шкодував ні часу, ні енергії, дбав не тільки про виконання змінних завдань, а й про їх перевиконання. Швидко в колективі заслужив авторитет. А згодом за добросовісне ставлення до своїх обов'язків і успішне виконання соціалістичних зобов'язань молодий ще трудівник удостоюється урядової нагороди – медалі «За трудову доблесть». Це ще більше придало юнаку сил і впевненості.

Але захворіла мати, і не зміг він залишатися на заводі. Хоч і важко було розлучатися з колективом, з яким проходив пліч-о-пліч майже вісім років. Безумовно, повернення сина до своєї оселі порадувало матір, вселило їй здоров'я. Сам же Микола Тимофійович довго не відпочивав: за порадою бригадира пішов працювати скотарем, де проробив більше п'яти років. Опісля був помічником комбайнера, виконував й ряд інших робіт. А в кінці 1969 року завідуєчий на той час фермою Володимир Данилович Кучерявий якось запитав Миколу Тимофійовича, чи не схотів би він стати чабаном.

– Можна попрацювати, – відповів той. І ось з того часу не розлучається з отарою. З Миколою Миколайовичем Молю-

кою, який тоді вже мав певний досвід чабанської роботи, Микола Тимофійович проробив майже двадцять років. Звісно, багато цінного запозичив у нього.

З раннього ранку до пізньої ночі вони в степу – там, де є можливість нагодувати тварин, використовуючи для цього в основному природні пасовища. Оскільки вони в господарстві займають незначні площі, головно увагу чабани звертають на економне їх використання. На одному місці довго не затримуються, тим більше, коли погодні умови сприяють швидкому відростанню рослин. Внаслідок впродовж майже цілого року тварини одержують свіжий корм.

Йшли роки, а з ними приходили й нові виробничі досягнення. За високі настриги вовни за результатами 1984 року на його грудях з'явилася друга медаль «За трудову доблесть». Він також має медаль «Ветеран праці». А що стосується Почесних грамот, цінних подарунків, то їх не перерахувати.

В нинішньому році Микола Тимофійович теж вийшов переможцем в районному соціалістичному змаганні: від кожної вівці закріпленої за ним отари, одержав по 6 кілограмів вовни, що більше передбаченого

зобов'язаннями на 2 кілограми. Причому, все руно має високу якість.

Микола Тимофійович не тільки добре працює, а й користується повагою серед сільчан. Він хороший сім'янин. Разом з Любов'ю Романівною виростили трьох синів. Правда, один загинув при дорожньо – транспортній катастрофі, чого й до цього часу забути не можуть. Анатолій і Володимир мають

31 жовтня 1989 року.

Ф. Бобошко.

Не переривається нитка роду Самойленків

Про дід, у якому для гостей – двері настіж, у нас на Україні кажуть: «Там під порогом горщик з кашею закопано». У такому домі охоче потісняться за спільним столом, даючи місце прибульцєві, подадуть тарілку запашного борщу. А помітивши зніяковіння, згадають смішний епізод з життя. І ти вже їси разом з усіма і разом з усіма смієшся.

Недавно випало щастя бути в такому домі, що в селі Ново-запорізькому, в родині Івана Андрійовича і Марини Петрівни Самойленків. Село – околиця колгоспу «Перемога» – з роками вилюднює, а Самойленки

свої сім'ї, але не цураються батьків, часто приїздять до них.

Надія Іванівна Горпинич, завідуєча фермою, про Миколу Тимофійовича висловилася так: «Це дуже добросовісна і працелюбна людина. Він ніколи не відмовиться від доручення, завжди його виконає з честю».

Чабанські дороги ... Скільки їх у Миколи Тимофійовича, це знати йому тільки одному. Він зміряв їх своїми кроками.

ще міцно тримаються родового кореня – недалеко від батьків мешкають сім'ї дочок.

Шановані в селі старі Самойленки. Не тільки з погляду на їх поважний і статечний вік.

Народилися ген-ген коли, ще за обрієм нинішнього століття. Івану Андрійовичу 93 роки, за дев'яносто – Марині Петрівні. Ось недавно подружжя відзначило коронне весілля – погодьтєся рідкість для нашого часу – 75-річчя спільного життя, зуміли пронести через роки любов і повагу одне до одного.

– Живіть до ста і більше! – щедро і щиро бажали «молодим» рідні і гості.

Іван Андрійович, хвилюючись, підняв чарчину, а Марина Петрівна — келих шампанського.

Обоє ще й сьогодні нівроку. Хай багато років їм здоровиться, Іван Андрійович, енергійний, підтягнутий, у доброму гуморі.

— Тільки жаль, роки, неначе з гірки, біжать вервечкою, — каже старий. — А як заплющити очі, то здається все те сьогодні було.

Я розмовляв з старими, з дочкою, Марією Іванівною, виводжуючи епізоди з сімейної хроніки. І поступово вимальовувалися характер самої родини, її принципи і устої, які так чи так перейшли в характери всіх без винятку дітей: товариськість, чесність, доброта і глибока, щира, красива повага до старших.

Іван Андрійович згадував своє невеселе дитинство. Відтоді минуло багато літ. Але пам'ять ще чітко тримає згадку, як з батьками в 1910 році поїхав з України в пошуках кращої долі в Самарську губернію, як там взяли в оренду шмат землі і потрапили в кабалу до глитаїв. Там Андрій зустрів красиву дівчину — сироту Марину (землячка, виховувалась у дядька). Прикипіла душа, покохалися. Пішов юнак свататись, а дядько за племінницю запросив чималу суму грошей. «Давай 75

карбованців і Марина твоя буде». Отаке було на білім світі.

А. І. Самойленко воював у першу імперіалістичну війну, згодом, після революції, за свободу і щастя своєї країни бився проти білогвардійців у громадянську, а проти фашизму — на фронтах Великої Вітчизняної війни. І весь цей час в житті ішла поруч вірна подруга Марина. Не зчулися, як діти стали торувати самостійний шлях.

І. А. Самойленко розказував про свою зустріч з Кригером. Це було у 1921 році. В цих місцях, де нині село розкинулося.

— На чужій землі довго не протримаєтесь, — пророкував багатий. — Будуйтеся на колесах. — Хитрий політик був: мовляв, скоро ви звідси тікатимете. А бачите — живі-здорові.

За плечима обох Самойленків довге трудове життя — в колгоспі з перших днів колективізації. Он довколишні лісосмуги — він, Іван Андрійович, садив їх, плекав. Дехто із старожилів і досі згадує бойову колгоспну стіннівку «Плугатар», яку редагував невгамовний Самойленко. Захоплювався і віршуванням. Жалів і проклинав свою бідність, яка не вивчила його грамоти, знань бракувало — всього ж два класи закінчив.

А задачі розв'язував без задумування. Онуки — шестикласники не раз зверталися до дідуся: «А як оце?..»

Люблять онуки слухати розповіді дідуся й бабусі про те все давнє-давнє. Як сама молодість. Нічого не хочуть пропускати з неї старі, бо коли розказують, неначе все повертається до них.

У цьому, мабуть, і полягає найвища радість — відчувати себе в загальному строю трударів нового життя.

— А роду в нас побільшало: хлібороби, тваринники, механізатори. Росте молоде покоління, — хвалився І. А. Самойленко. — У нас з Мариною 11 онуків, 18 правнуків, один праправнук.

— Взагалі кожний дорослий із Самойленкової родини, — розповідав секретар парторганізації колгоспу «Перемога» А. Б. Савицький, — має славу трудолюбця. Валентина Іванівна і Марія Іванівна трудилися на фермі № 4. Останні роки Марія Іванівна очолювала цей колектив. 3-тонни надої мали. І її до-

чка Тамара там добре трудилася, орден «Знак Пошани» за це одержала. Це їй мати передала завідування.

Старша дочка Катерина вчителювала, син Степан був механізатором до виходу на пенсію. Усі вони звичні до роботи змалку. Що ж то за людина, яка працювати не звикла й ладу нічому не дасть? То так, перекотиполе, міркує Іван Андрійович. Й діти, коли розповідають про дитячі роки, згадують: батько й мати завжди у них користувалися величезним авторитетом. Кожне їхнє слово — закон. Скільки пісень знають Іван Андрійович та Марина Петрівна. Діти дуже любили слухати, коли батьки співали. Гарні голоси в обох. Сам пересвідчився в тому — в батьківські голоси вплітався й доччин, Маріїн красивий голос.

Спокійна гордість в очах обох Самойленків. Такої б старості можна побажати кожному. Не перервалася нитка працюючого Самойленкового роду...

25 березня 1989 року

І. Нежижिम.

Його життєві горизонти

Було це кілька років тому. У колгоспі «Перемога» задума-

ли небачене досі в господарстві — створити орендний механі-

зований загін. Яким він буде, не знав ніхто. Але всіх захопила ідея організувати працю в цьому загоні так, щоб її оплату поставити у пряму залежність від кінцевого результату роботи.

Про це можна розповідати багато. У нескінченних пошуках минали роки, до мети йшли навмання. Проте в задумане вірили. А що було тоді на душі в самих членів мехзагону, знають лише вони. Очолив цей колектив Анатолій Михайлович Юдицький. І підбрав собі в помічники досвідчених, в основному молодих, механізаторів, з якими трудиться й по сьогодні. Серед них особливою старанністю відзначається Сергій Никифоренко.

...Працювати в колгоспі Сергій почав ще з юнацьких років, коли частенько бігав на поле до свого батька Миколи Міновича на підмогу. Отже, виходить, що і вибір подальшої професії зробив за його прикладом: Микола Мінович не один десяток років провів за важелями трактора. І хоча чоловік з характером, але в роботі йому рівних не було. Золоті руки в нього.

24 жовтня 1992 року

Отже, після служби в армії син вирішив торувати батькову стежину. Вже не перший рік трудиться механізатором. Виконує всі види сільськогосподарських робіт: сіє, доглядає за посівами.

Хліб збирає. І на тракторі він свій чоловік, і комбайн йому можна доручити.

Сергію Никифоренку притаманне почуття обов'язку, ніколи він не підводив товаришів. Коли обіцяє – виконає безумовно. Якщо треба – залишиться працювати й після робочого дня. Словом – надійна людина.

...Звичайно, нелегко розповідати про людину, про якісь особливі риси характеру, коли близько її не знаєш. Але, здається, що в Сергія Никифоренка прості життєві горизонти. Без претензій на оригінальність: можливо й не ідеально улюблена, але потрібна робота, сім'я, дім, спілкування з друзями і батьками.

Все відносно. Комусь і цих горизонтів не подолати. Вони так і залишаться в нього за обрієм. Отже, можна сказати, що Сергій – щаслива людина. А це сьогодні вже багато.

Т. Дорогобід.

Шостий клас Хвалибогівської школи із своєю вчителькою, 1936 рік.

Педагогічний колектив Варварівської семирічної школи. Зліва направо, верхній ряд – Гопка С. П., Скрипак Г. О.; четверта – Івченко Н. К.; шоста – Міщенко П. М.; Крутікова О. А. Нижній ряд: Гопка К. М., четвертий – Репетун В. С. (директор); Кирилова Н. М. (медсестра); Богдан О. А. (вчителька). Кінець 40-х років.

Зліва направо: Горпинич А. Я., Репетун, біля трактора «Універсал». Кінець 40-х років.

Марійченко Г. В. (водій), Сліпченко М. Г. (водій), Бабенко М. П. (водій), Бойко О. П. (слюсар). 1956 рік.

Колектив тракторної бригади № 3. 1954 рік.

Тракторна бригада № 3 весною 1957 року перед виїздом у поле. Г. П. Плакса, В. П. Савон, М. О. Литв'як, В. Ф. Мороз, С. Є. Михайленко, В. С. Носівець, І. Г. Страшко, М. М. Пенькін.

Доярки ферми № 3. 1959 рік.

Передовий механізатор М. О. Литв'як біля свого трактора С-60. Кінець 50-х — початок 60-х років.

Педагогічний колектив Добропільської восьмирічної школи. Зліва направо, верхній ряд (стоять): Мирошніченко П. С., Квітка Є. А., Вдовиченко Є. А., Чорна (Діденко) М. С., Андрущенко Я. М. Нижній ряд (сидять): Квітка Г. І., Чиж Г. А., Григоренко Л., Вдовиченко Г. Т. (директор), Болорашька (Куш) Л. О., Жоннір С. З., Янішевський Г. Б. Кінець 50-х років.

Молодь села на суботнику під час спорудження Добропільської середньої школи. 1969 рік.

Бригадир тракторної бригади Г. П. Плакса, інженер В. Ф. Мороз перевіряють готовність комбайна СК-2.6 до роботи. 1970 рік.

Справа наліво – завідувача молочнотоварної ферми № 4 М. І. Бойко та доярки М. Никифоренко, В. У. Осовцова. 70-ті роки.

Вихователь Н. С. Куш, няні Л. М. Компанієць, В. Й. Соловей, кухарка С. В. Марійченко з вихованцями колгоспного дитсадка. 1972 рік.

Футбольна команда колгоспу «Перемога». 70-ті роки.

Пасічник Куш Григорій Єпіфанович. Липень 1970 року.

Водій Прядко В. П. біля своєї автомашини. 1982 рік.

Санітарна дружина колгоспу – призер змагань з цивільної оборони (II місце). 1981 рік.

Водії Гаценко В. І., Голка І. Ф. 1983

Корми роздає ветеран війни і праці Самсоненко І. П. 1986 рік.

Колектив колгоспного автогаража із своїм керівником Скрипачом А. В. 1986 рік.

Бригада овочівників. 1990 рік.

Співають ветерани Великої Вітчизняної війни. Зліва направо: Авраменко В. І., Максецький В. С., Плакса П. П., Маненко П. М. 1990 рік.

Колектив ферми № 2 під час святкування 45-ої річниці Перемоги.
Зліва направо: Кучерявий В. Д. (завідуючий фермою), Павленко Л. О.,
Горпинич В. М., Попович О. Й., Гаценко Є. В., Бревус К. Ф.,
Дзундза К. І., Попович Р. Я.

Десятикласники Добропільської середньої школи виконують пісню,
присвячену ветеранам-землякам. 9 травня 1990 року.

Ветерани Великої Вітчизняної війни села на меморіалі Слави
9 травня 1990 року.

Вчитель Добропільської семирічної школи Михайло Андрійович Плакса. Його ім'я до 1990 року носила піонерська дружина школи. Румунія, 20 липня 1944 року.

Виступає художній самодіяльний ансамбль. Зліва направо: художній керівник Штинь В. Т., пенсіонери Григоренко Н. П., Попович Л. П., Авраменко В. І., Машошина М. І., Коропецька А. Т.

Учениця Віта Боярко знайомиться з технікою доїння корів під час занять гуртка «Доярочка». Наставник – Михайленко Любов Самойлівна. 1989 рік.

В парку с. Варварівки. 9 травня 1989 рік.

Колектив ферми № 1. 1993 рік.

Колектив тракторної бригади № 1. 1993 рік.

Колектив будівельної бригади. 1994 рік.

Керівництво ТОВ «Перемога». Перший ряд (сидять), зліва направо: головний інженер Скрипак Р. А., сільський голова Маненко Н. В., директор ТОВ «Перемога» Горпинич Л. В., заступник директора Яценко А. Г., головний агроном Гура Г. М. Другий ряд, зліва направо: Савенко М. П. – пасічник, Пивовар І. П. – бригадир тракторної бригади № 4, Шупік Г. В. – головний бухгалтер, Голосов Ю. В. – головний ветлікар, Ковальова Т. М. – завідувач фермою № 1, Будіщенко О. В. – головний зоотехнік, Яценко О. П. – бригадир польової бригади. Верхній ряд, зліва направо: Горпинич А. Я. – бригадир будівельної бригади, Соломонов О. С. – начальник охорони, Кривоус В. В. – бригадир тракторної бригади № 2, Скрипак В. Ф. – бригадир тракторної бригади № 1, Машошин Г. І. – завідуючий майстернею, Юдицький А. М. – механік, Носівець О. В. – інженер-електрик, Пивовар А. І. – начальник цеху зберігання та переробки сільгосппродукції.

Колектив бухгалтерії і працівники обліку з директором ТОВ «Перемога» Леонідом Васильовичем Горпиничем (у центрі). 2003 рік.

Колектив тракторної бригади № 4. 2003 рік.

Колектив автогаража. 2003 рік.

Колектив тракторної бригади № 1. 2003 рік.

Колектив тракторної бригади № 2. 2003 рік.

Колектив механізованого току. 2003 рік.

Колектив ферми № 1. 2003 рік.

Колектив торгового підприємства ТОВ «Перемога». 2003 рік.

Колектив ферми № 3. В центрі завідуючий фермою Мовчан О. В. 2003 рік.

Колектив механічної майстерні, електрики з керівництвом галузі механізації. 2003 рік.

Виготовлення іконостасу: зліва – художник Максецький Г. В., справа – майстер Глушенко О. В. Церква Преображення Господнього. 2003 рік.

Урок народознавства в кабінеті української мови та літератури веде вчитель Дзундза Г. О.

Добропільська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів. Перший ряд: Кучерява Л. Б. – заступник директора з навчальної роботи, Непайда С. М., Юрченко С. Д., Кравченко В. А., Солодовнік Н. А., Ходоренко Л. О., Гура Л. В. Другий ряд: Носівець І. М., Блажко Г. Є., Дзундза Г. О., Мелашенко В. І. (директор), Савицька Л. П., Степанов П. Є. 2003 рік.

Під музику «Караоке» пісню виконують Стешенко Т., Сніжко Ю., Бабенко В. Оператори Носков К., Карнаух С.

Пам'ять

Ми, живі, зв'язані з минулими поколіннями лише одним – пам'яттю. Адже не випадково у переказах східних народів нагадується: можна жити без рук і ніг, без очей і слуху. Жити без пам'яті неможливо – без неї людина перестає бути людиною. Та й кожний з нас особисто духовно пов'язаний зі своїми близькими і знайомими, що жили і творили все те, чим ми, нинішнє покоління, сьогодні володіємо.

Ми не маємо морального права забувати про тих, хто дав нам життя, направив нас на людський шлях творення. Зрештою, коли б не було попередніх поколінь, то не було б і нас. Ми використовуємо їхні знання і досвід, які матеріалізуються у розвитку нашого суспільства. Пам'ять, тобто, вдячність предкам нашим, примушує нас усіх і словом, і ділом збагачувати здобуте.

Ще у стародавньому Римі вважалося, що людина, котра пішла від нас, живе доти, поки ми її пам'ятаємо. Тож добре, що ми повертаємося до світлої пам'яті своїх предків. Стає вже традицією, що у день Пам'яті (цього року 3 травня), або як у народі називають провідів, всі

живі ніби подумки зустрічаються з мертвими. Згадують їх, розмовляють з ними. Куди б доля не закинула людей, але на проводи вони з'їжджаються звідусіль, щоб вклонитися могилам рідних. Так уже виходить, що тільки раз на рік випадає така хвилююча нагода зустрітися зі своїми односельцями, однолітками, згадати разом своє минуле і своїх дідів та батьків.

Пригадується, минулого року на кладовищах сіл Дрбрпільської сільради, що на Гуляйпільщині, панувала особлива урочистість. Ось на кладовищі села Варварівки зібралося дуже багато людей. Але не це було головне, а те, що на ньому, вважай, уперше тепло, з особливою повагою говорилося про покійних трударів. Бригадир овочівників колгоспу «Перемога» Микола Прокопович Савенко схвилював присутніх, поіменно назвавши прізвища колишніх колгоспників, які в найважчі часи воєнної та повоєнної пори тримали господарство буквально на своїх плечах. Подібні поіменні спогоди відбувалися і на інших кладовищах, де проходили традиційні мітинги. Тут теж виступа-

ли керівники сільради і працівники колгоспу.

Та не всіх, на жаль, в цей день можна було згадати по-іменно. На тому ж варварівському кладовищі є куточок з невідомими пагорбками.

— Це могилки, — сказав старожил села Микола Павлович Шишка, — жертв сталінського голодомору. Тут поховані цілі сім'ї — батьки і діти. Вже давно

забули про цих мучеників штучного голоду. Сюди ніхто із їхніх родичів не приїжджа...

А може, нікого із них вже і не залишилося. Адже час був людиноненависний. Одні тільки вишні чатують їхні безіменні могили. Деревя вкрилися білим шумовинням. А над ним рояться бджоли. І здається, що це бджолиний реквієм в ім'я загблих.

29 квітня 1992 року Іван Дерев'янюк, Микола Попель.

* * *

Проте, як попрацював орендний колектив мехзагону, 6 листопада 1990 року розповідав на сторінках районної газети В.І.Яланський: «В колгоспі «Перемога» залишилися не піднятими лише 80 гектарів чорних парів. Давно можна було б закінчити й з цим видом робіт, але ми поставили перед собою завдання заправити органікою ті площі, де не внесені мінеральні добрива.

З цією метою створили ланку із навантажувача ТЛ-3 і двох колісних тракторів Т-150 з гноєрозкидачами ПРТ-10, якими доставляють гній на поля Іван Васильович Каліберда та Анатолій Олексійович Фищук.

Взагалі ж наш орендний колектив попрацював у нинішньому році непогано. І це тому, що кожен зацікавлений у новій формі організації праці, прагнув виконати ту чи іншу роботу в кращі агротехнічні строки, з високою якістю, аби одержати якомога вагомий кінцевий результат.

У цей день хотілося б привітати механізатора Володимира Івановича Горпинича, який, досконало опанувавши бурякозбиральний комбайн МКК-6, зміг за 11 робочих днів зібрати врожай кормових коренеплодів на всій 70-гектарній площі.

На транспортуванні коренів до місць їх зберігання і використання тракторами МТЗ-80 з причепами ПТС-4 відзначи-

лися Олександр Дмитрович Бревус і Анатолій Миколайович Кушніренко.

Належне треба віддати й механізатору з великим досвідом Петру Петровичу Гаценку та Володимиру Скрипаку. Працюючи позмінно на тракторі К-701, вони змогли підготувати ґрунт під майбутній урожай на 1100 гектарах (із наявних 1200). При цьому слід відзначити, що якість оранки відповідає всім агротехнічним вимогам.»

* * *

За підсумками роботи 1990 року виробничникам господарства не було чим добре похвалитися. Як врожайність основних сільськогосподарських культур, так і продуктивність худоби ще не сягнули й середньорайонного показника. Хоча за останні п'ять років тут спостерігається стійка тенденція до підвищення ефективності громадського виробництва в усіх галузях. Загальна рентабельність господарства становила майже 42 проценти (в 1989 році було 12 процентів). Торік отримано чистого прибутку близько одного мільйона 600 тисяч карбованців.

1990 рік став пам'ятним для жителів Добропільської сільради тим, що 20 серпня у клубі Варварівки відбулася зустріч з народним депутатом Української РСР секретарем Запорізького обкому Компартії України О.К.Воробйовим.

Ветерани в строю

Рада ветеранів війни і праці діє у колгоспі «Перемога» вже не перший рік, розповідав у 1990 році голова ради ветеранів П.С.Недеря. Головним завданням її є залучення пенсіонерів до активного громадського життя і, перш за все, патріотичного виховання підростаючого покоління.

Всього на території Добропільської сільської ради зараз живуть 394 чоловіка пенсійного віку, 56 з них — учасники Великої Вітчизняної війни. Більшість продовжує працювати. Серед ветеранів — скотар Григорій Архипович Сова, різноробітник Михайло

Миколайович Коропецький, водій Микола Сергійович Крутиков, забійник тварин Петро Антонович Павлов, кухарка Марія Семенівна Брацило, комірник Катерина Андріївна Мороз, коваль Ларіон Андрійович Розкаряка, доярка Любов Олексіївна Павленко та інші. Всіх немає можливості перелічити.

В тому, що господарство зібрало і відправило державі 380 тонн овочів, з них 118 тонн — помідорів, перебивши народно-господарський план на 80 тонн, теж неабияка заслуга ветеранів. Особливо активними трудівниками сільськогосподарського виробництва виявилися Лідія Олександрівна Северин, Марія Андріївна Масенко, Надія Іванівна Бик, Варвара Іванівна Савицька, Марія Іванівна Семенюта та інші. Ветерани війни і праці в продовж року добросовісно виконували й ряд інших сільгоспробіт.

Безумовно активній виробничій діяльності пенсіонерів сприяє діловий контакт з правлінням колгоспу. Ще на початку року разом з радою ветеранів були розроблені конкретні заходи морального і матеріального заохочення, яких чітко дотримувалися. Для підвезення людей до місця роботи і додому завжди виділявся автотранспорт.

За виконаний обсяг робіт пенсіонери як матеріальне заохочення одержали у минулому році 2185 кілограмів зерна і 1092 кілограми соняшникової олії.

Але на цьому допомога пенсіонерам не закінчується. Торік по договорах з правлінням колгоспу в особистих підсобних господарствах пенсіонери відгодовували для колгоспу одну голову великої рогатої худоби вагою понад 300 кілограмів, 27 свиней, загальна вага яких склала 42 центнери, продали 344 центнери молока, виростили і здали в обмін на зерно 89 центнерів картоплі і 6 центнерів цибулі. Не менший обсяг робіт прагнуть виконати ветерани й у нинішньому році.

У свою чергу рада ветеранів разом з працівниками колгоспу і сільською Радою народних депутатів повсякденно дбають про забезпечення потреб пенсіонерів. Зокрема, їм виділяють будівельні матеріали, вугілля та інше. Вдовам, чоловіки яких загинули у Великій Вітчизняній війні, транспорт виділяється безкоштовно. Крім того, щомісячно за рахунок колгоспу доплачується до державної пенсії 10 карбованців.

Певну роботу проводить рада ветеранів і по патріотичному вихованню підростаючого покоління. Часто доводиться проводити ветеранам зустрічі з учнями Добропільської середньої школи, в яких активну участь беруть Ніна Семенівна Стешенко, Григорій Пантелеймонович Глушенко, Іван Григорович Машошин та інші.

* * *

29 січня 1991 року А.Горпинич із Варварівки писав у районній газеті «Зоря комунізму»: *«Досить відчутну допомогу рідному господарству (колгоспові «Перемога») подають сільчани, які все свідоме життя працювали в ній і тепер перебувають на заслуженому відпочинку. Серед таких — Петро Васильович Гопка, Микола Васильович Горпинич, Михайло Сергійович Минаков, Олексій Васильович Буряк та Іван Тихонович Волоткін. Дехто трудиться на спорудженні житла для вчителів, інші — на полагожденні ферм, загонів.*

Ланка городньої бригади, яку очолює Микола Петрович Савенко, також складається із пенсіонерів. Люди розуміють, що в господарстві немає зайвих рук, тому свідомо ідуть на підмогу. А правління зі свого боку заохочує їх подарунками, грошовими преміями, іншим.»

Ветеранська душа

Людина він ще порівняно молода. Недавно йому стукнуло тільки п'ятдесят. Однак його в господарстві називають «ветеранська душа». Йдеться про Миколу Прокоповича Савенка — бригадира овочівників колгоспу «Перемога», що на Гуляйпільщині. Особливість його бригади полягає в тому, що тут усі жінки, і всі ветерани. Уже багато років він очолює цей невеликий, але бойовий колектив. Тут усі здружилися, як діти в одній сім'ї.

Якось голова колгоспу Леонід Васильович Горпинич вирішив перевести Миколу Прокоповича, як людину ділову і знаючу, на іншу ділянку роботи. Але жінки горою стали за свого ватажка.

— Леоніде Васильовичу, — гуртом заявили вони. — Не ро-

біть цього. Якщо Миколу Прокоповича заберете від нас, то й ми всі розійдемося. Він же душа наша.

Леонід Васильович вважається в господарстві людиною твердою, з характером. Але цього разу відчув серцем, що жінки не дарма так відстоюють бригадира. Піти наперекір – значить, завдати їм нової гіркоти в їхній жіночій долі. Адже більшість у бригаді – солдатські вдови, жінки, які не діждалися з війни своїх наречених і залишилися самотніми.

Чому ж до Миколи Прокоповича всі так горнуть? Бо він людина щедра, великої доброти, уміє скрашувати згорьоване жіноче життя. Щось у якоїсь трапилось, з ким поділитися своєю бідою, кому скажеш? Звичайно ж, бригадирові. А Микола Прокопович уміє розрадити людину, так би мовити, зменшити драматизм в особистому житті. І не тільки порадить, а й допоможе. Психологи відзначають, що в кожній людині з часом нагромаджується негативна енергія, їй потрібна розрядка. Така людина передусім потребує співчуття. І він широко, відверто виявляє його до кожної.

А ще є в Миколи Прокоповича один секрет впливу на

людську душу. Він вправний гармоніст. А відомо ж, що жінки дуже емоційні, легко ранимі. Коли бачить, що ота «негативна енергія» ось-ось перехлюпне через край, бере свою гармонію. Пробіжить пальцями по рядочках і... «Ой, на горі та й жєнці жнуть...». І помічає, як на обличчях жінок тане смуток, і вони дружно підхоплюють знайому мелодію – «А попід горою, яром долиною козаки йдуть...».

Буває, що отак під гармошку наспіваються, наплачуться, і знову за роботу. І працюють як! За будь-яких кліматичних умов бригада вирощує добрі врожаї городини. І завдання виконують, і для господарства залишається вдосталь.

Відзначимо, що приємно зустрічатися з такою людиною. Треба сказати, що і дружина Миколи Прокоповича – Любов Григорівна, – приязна і доброзичлива. Обоє вони духовно багаті люди. На жаль, ця риса в наш час все рідше трапляється в людях.

У свята на подвір'ї Савенків завжди повно гостей. І близьких своїх, і знайомих. Коли це трапляється в теплу пору, розставляють прямо у дворі столи. Господарі виставляють на них найкращі селянські страви. До

речі, Любов Григорівна – майстер кулінарних вигадок. Дорослі, як водиться в таких випадках, заводять улюблених пісень, а молодші кружляють у танцях. І дітям весело. Малюки особливо купчаться навколо дідуся Миколи. І для кожного він знаходить лагідне слово, погладить по голівці, а потім таємниче пригощає їх якимись ласощами. А діти ж завжди першими відчувають щедру і рідну душу. Сім'я Миколи Прокоповича

живе за народними традиціями. Адже в стародавніх переказах говориться: те, що ти віддав людям – не втрачене, воно повернеться до тебе повною мірою. Недарма ж багато хто заздрить умінню подружжя Савенків спілкуватися з людьми, виявляти в усьому свою щедрість. Вони ж навіть у наш важкий час не замикаються у власній родинній шкаралупі, не нарікають на долю, а живуть повноцінним духовним життям.

14 листопада 1992 року *Іван Дерев'яно, Микола Попель.*

Ставка на молодь

Правління колгоспу значну ставку робить на молоде покоління (про це мова вже йшла, але потребує доповнення). І ця турбота починається не тоді, коли юнак приходить з армії, а значно раніше – з першого кроку до школи.

Не зважаючи на труднощі з пальним, колгосп щоденно (мова йде про 1991 рік) доставляє дітей до школи (а це майже 16 кілометрів), раз на тиждень возить на заняття в СШ №1 на уроки інформатики. Шкільній виробничій бригаді колгосп щороку виділяє 50–60 гектарів землі, де учні вирощують, сіють і обробляють просапні, інші сільськогосподарські культури.

А якщо говорити про кошти, виділені господарством, то назвемо лише значні: тисяча карбованців – на естетичне оформлення кабінетів, шість тисяч – на музичні інструменти, п'ять тисяч – на екскурсійні поїздки до Ленінграда, 300 карбованців – на преміювання дітей, котрі допомагали колгоспу під час канікул.

На протязі року голова правління і секретар партійної організації колгоспу – часті гості у школярів, не забувають сюди дорогу і спеціалісти господарства. І як результат – щороку до сільгосп-

вузів і технікумів колгосп направляє 3–4 випускників школи. Сьогодні тільки у вузах навчаються вісім чоловік. А дев'ять дипломованих спеціалістів вже трудяться у господарстві.

Колгосп оплачує ставку вчителя, який навчає дівчаток діловодству. Готовий придбати комп'ютерний клас (а це за найскромнішими підрахунками більше сорока тисяч карбованців).

На запитання, чи окупляться колгоспові витрати на школу, голова правління Л.В.Горпинич (його на звітно-виборних зборах в січні 1991 року обрано на новий п'ятирічний строк) сказав так:

– Ми вже сьогодні спостерігаємо, що багато молоді залишається працювати в господарстві. Наприклад, з 33 водіїв автопарку 14 – юнаки до 30 років, у трьох орендних механізаторських колективах зайняті 28 чоловік, з них семеро – комсомольського віку. Дещо складніше становище у тваринництві. Але ми маємо факти, коли дівчата клубу «Доярочка» тривалий час підміняли кваліфікованих доярок і успішно справлялися з довіреною роботою. Я не буду оригінальним, але повторю давно відому істину: школа – цех №1 колгоспу.

Фонд «Турбота»

Для допомоги молодим сім'ям, а головне – матерям при Добропільській сільській Раді створено фонд «Турбота». Перші кошти на його рахунок перерахували після загальноколгоспного суботника, проведеного 29 грудня 1990 року. Потім двічі (до 8 березня і в день звітно – виборних зборів у господарстві в 1991 році) випускали і реалізували лотерейні білети. Відрахування, які визначає адміністративна комісія, теж підуть у благодійний фонд, розповідала 16 травня 1991 року секретар виконкому сільської Ради Н.В. Маненко.

Це, так би мовити, прибуткова частина. А щодо витрат, то першими стали користуватися коштами «Турботи» жінки, які народили дітей минулого року. Всі такі матері, які мешкають і працюють на території сільської Ради, щомісяця отримують по 30 карбованців. І такі кошти виділятимуться, доки дітям не виповниться три роки.

Хай і незначна, та все ж допомога.

У травні 1992 року голова колгоспу Л.В.Горпинич розповідав на сторінках газети «Запорізька правда» про своє господарство таке:

– ...Господарство понад сорок років називається «Перемогою», і колектив ніколи не зронив високої честі.

Землі колгоспу простяглися на 15 кілометрів уздовж автошляху Гуляйполе–Дніпропетровськ. У селах Добропіллі, Варварівці та Новозапорізькому проживають 1100 чоловік, але працездатних у нас менше третини. Тому хороших людей, котрі уміють і люблять працювати, ми приймаємо з дорогою душею.

За «Перемогою» закріплено 6500 гектарів угідь, з яких 5060 – орні землі. Впорати такі простори ми б не могли без потужної техніки. Зокрема, колгосп має 26 тракторів, 14 комбайнів, 38 вантажних автомашин.

Завдяки впровадження орендних відносин ми істотно підвищили продуктивність праці. Якщо раніше в колгоспі працювало 46 механізаторів, та зараз їх удвічі менше. На кожного хлібороба припадає 220 гектарів ріллі. Торік, наприклад, індивідуальний виробіток рослинницької продукції досяг 60 тисяч карбованців. Незважаючи на посушливе літо, колектив зібрав 5529 тонн зерна, 1134 тонни насіння соняшнику, 361 тонну овочів. Чистий прибуток перевищив 5,5 мільйона карбованців, а рівень рентабельності склав 243,7 відсотка. Непогані показники маємо і в громадському тваринництві. А середній денний заробіток колгоспника в минулому році становив понад 30 карбованців.

Окрім того, хлібороби й тваринники одержують натуроплату і за пільговими цінами купують у господарстві найнеобхідніші сільгоспродукти. Практикуємо й ряд доплат. Зокрема, надаємо матеріальну підтримку вагітним жінкам, пенсіонерам, тим, хто перебуває на лікуванні, молодожонам тощо. На утримання кожного малюка у колгоспному дитсадку «Горобинка» з громадської каси торік витрачено понад 50 тисяч карбованців.

Третина одержаного прибутку спрямовується на розвиток соціальної інфраструктури. Багато уваги приділяємо спорудженню комфортабельного житла. Недавно в с. Добропіллі з'явилася нова вулиця, котру назвали Молодіжною. Її будинки опалюються

з центральної котельні. Ми збудували також дві нові і відремонтували три діючі магазини, заасфальтували вулиці, проклали 7,5 кілометра водопроводу.

Готуємо й трудову зміну. Добропільська сільська рада – одна з найкращих у районі. Для учнівської виробничої бригади недавно господарство виділило два нові колісні трактори і зернозбиральний комбайн «Дон 1500», на яких викладач В.А.Кравченко разом з вихованцями допомагає колгоспу збирати врожай. Ми обладнали у школі комп'ютерний клас, а кращим учням щороку надаємо безоплатні туристські путівки. Школярі подорожували по Карелії, їздили до Львова і Києва.

Отже, той, хто приїде до нас жити і працювати, ніколи не пошкодує про свій вибір. Ласкаво запрошуємо!

Правофлангові

Тепер про правофлангових у соціалістичному змаганні. Перша молочнотоварна ферма, де завідує Поліна Лазарівна Брацило – передовий колектив господарства. З року в рік трудівники ферми виборюють першість у соціалістичному змаганні. Так, в 1991 році працелюбні доярки надоїли в середньому від фуражної корови по 3028 кілограмів молока.

Товариськість і взаємодопомога завжди присутні в колективі. Досвідчені доярки з великим стажем допомагають новачкам опановувати секрети професії.

Візьмемо такий факт. Троє доярок: А.Бідак, О.Гончарова та О.Бондаренко лише 10 місяців тому прийшли на ферму, дівчат прийняли в колектив, оточили увагою, допомогли, чим могли. І за короткий строк вони стали справжніми майстрами своєї справи. Поряд з молодими сумлінно працюють М.В.Кучерява, А.А.Бідак та Л.М.Кириченко.

... Молочний комплекс третьої ферми – справжня фабрика молока. Всі трудомісткі процеси тут механізовано, створено належні умови для відпочинку. Відчуваючи турботу про себе, колектив трудиться по-ударному, не шкодуючи сил.

Працюють на комплексі здебільшого постійні люди, згуртовані єдиною метою – примножувати своєю працею багатство колгос-

пу. Взаємовиручка, готовність прийти на допомогу завжди панують серед доярок. Особливо ці риси притаманні передовицям комплексу Євдокії Олексіївні Маховій, Ніні Василівні Ковальовій та Вірі Іванівні Григоренко. Ці працелюбні жінки вважаються правофланговими в роботі. Не рахуючись з часом, вони все роблять для того, щоб одержати від корів заплановану кількість молока.

Сумлінна праця приносить плоди. Так, в 1991 році В.І.Григоренко надоїла від кожної із 40 закріплених корів по 2934 кілограми молока, Є.О.Махова та В.Н.Ковальова одержали його відповідно по 2798 і 2840 кілограмів. Це кращі показники комплексу.

... Григорій Іванович Машошин – шанована в колгоспі «Перемога» людина. Здобув повагу односельчан за селянську жадобу до роботи, за любов до землі. Працюючи механізатором, Григорій Іванович досконально оволодів технікою, завжди виходив переможцем у змаганні.

Зараз працює токарем у ремонтній майстерні (підвело здоров'я, довелося залишити улюблену справу). Працелюбний хлібороб швидко «вписався» в колектив ремонтників, до нього часто звертаються за допомогою механізатори: чи деталь виготовити, чи реставрувати її, а часто просто за консультацією.

Тільки-но настають жнива Григорій Іванович («аби не втратити форму») сідає за кермо комбайна. Ось і минулого року він щодня клав у валки 40–45 гектарів колосових.

... Двадцять сім років віддав чабанській справі Микита Миколайович Малько. За ці роки трудівник здобув авторитет, визнання, бо працює з душею. На першій фермі господарства вже знають: коли Малько щось пообіцяв, то неодмінно виконає. Коли три роки тому в господарстві відзначали передовиків, віддали заслужену шану і чабану Малькові. Але під час церемонії хтось кинув таку фразу: «З доброю отарою не важко вийти в передовики».

Микита Миколайович чоловік принципний, ті заздрісні слова зачепили «за живе». Тож вирішив взяти нову отару. Заявив про це прямо і пообіцяв, що неодмінно доб'ється успіху.

Слово не розійшлося з ділом. Минулого року він від кожної вівці (доглядає чабан 450 голів) настриг більше 4 кілограмів вовни. Якість її – добра.

Земля вимагає конкретики

90^{ті} роки минулого століття на перший план у роботі голови Добропільської сільради А.Б.Савицького висунули земельні проблеми. 14 квітня 1992 року він розповідав на сторінках районної газети: «Чи не найбільше часу в голови сільської Ради сьогодні відбирає розв'язання земельних питань. І справа не тільки в тому, що треба розглядати багато заяв про виділення землі чи збільшення земельних наділів, визначити обґрунтованість їх. Часто – густо особисто доводиться встановлювати межі.

Я далекий від думки, що тільки прагнення збагатитися чи одвічна любов селянина до землі викликали у жителів сільської Ради прагнення розширювати земельні наділи. Хоча і цього скидати з рахунку в багатьох випадках не можна. Основним стимулом цього, як мені здається, стала невпевненість селянина, та й не лише його, у спроможності держави забезпечити населення хоча б такими продуктами, як картопля, овочі, молоко та м'ясо. Ось і вирішили люди поклатися передусім на себе.

17 березня поточного року засідання виконкому ради ми присвятили розглядові заяв про виділення нових чи збільшення наявних земельних наділів. Всього їх було 57, у тому числі більше 10 – від іногородніх. Задовольнили прохання 44 громадян, в тому числі шести – на нові наділи. Максимальна площа наділів – 2 гектари: більше люди поки що не зважуються брати. Та це й зрозуміло: щоб земля дала належну віддачу, її треба належним чином обробити. Можливостей же зробити це селяни поки що не мають.

... 13 заявникам у збільшенні площ земельних наділів відмовлено. Думаю, що це зроблено абсолютно обґрунтовано: при виділенні землі виконком зважив на те, спроможний заявник ефективно використовувати наділ чи ні, уміє господарювати на землі чи вважає, що вона і без його рук спроможна родити. Вважаю, що рішення виконкому було правильним, оскільки й під час затвердження його на сесії Ради заперечень чи поправок не надійшло.

Загалом у користування громадян того разу виділено 26,5 гектара землі. Присадибний фонд у сільській раді складає понад 270 гектарів. Безумовно, надалі він зростатиме. Але і в перспективі наділятимемо землею тільки тих, котрі на ділі доведуть, що вони беруть землю не для забавки. Це стосується не тільки жителів сільської ради, але й іногородніх. Бо ж земля повинна слугувати людині, а людина – піклуватися про неї.

Згідно з чинним законодавством колгосп «Перемога» передав до держземзапасу 420 гектарів землі. Ці площі призначені для створення фермерських чи колективних сільськогосподарських підприємств. На частину цих земель претенденти вже знайшлися. Зокрема, першими подали заяви жителі Гуляйполя В.О.Захарцов та О.В.Мищенко, котрі вирішили стати фермерами.

Виконком сільської ради не мав нічого проти, хоча, відверто кажучи, ми хотіли б, щоб фермерами зайнялися передусім наші сільчани. І це не просто вияв свого роду місництва: своїх людей ми добре знаємо і знаємо, хто на що здатний. Та, мабуть, селяни свідомі того, що за сучасних умов їм навіть із середньою фермою не справитися, а тому чекають на кращі часи. А ось іногородні...

Але факт залишається фактом. За нашими поданнями землі під ферми виділені: В.О.Захарцову – 54,9 гектара, в тому числі 37 гектарів оранки, В.Мищенку – 46,6 гектара, з яких на оранку припадає 44,1 гектара. Однак, доки питання проходило інстанції, колгосп засіяв землі державного запасу, в тому числі виділені – ячменем.

Щоб, як кажуть, і вовки не були голодними, і вівці залишилися цілими, колгосп запропонував фермерам або відшкодувати всі затрати, зроблені господарством, або тимчасово, до того, як урожай буде зібрано, взяти інші ділянки, або ж зачекати до осені. Неупередженій людині зрозуміло, що саме така постановка питання є слушною.

Сільська Рада й надалі підтримуватиме прагнення людей господарювати на землі, виробляти сільськогосподарську продукцію».

У зв'язку з виникненням фермерських господарств А.Б.Савицький висловлював слушну думку про створення прокатних станцій та пунктів, які б виконували замовлення фермерів або надавали їм потрібні машини. За відповідну оплату.

* * *

Крім всього іншого, Добропільська сільська рада впроваджувала в життя нові звичаї і обряди. Про це добре розповіла районна газета 10 листопада 1994 року у репортажі «Тож будьте щасливі! Тож будьте здорові!», який вміщуємо:

— Весільний кортеж прибув до Добропільської сільської Ради — механізатор Іван Яланський зі своєю нареченою (навчається в профтехучилищі) Тамарою Іващенко приїхали сюди зареєструвати шлюб. Разом з ними — батьки, родичі, гості. У кожного багато квітів. Грає весела музика.

Щасливі молодята. Ніякують у сонячному блиску осінньої днини. Скільки тієї вдячності, ширості випромінюють їх очі ось оцим людям, що прийшли розділяти їх торжество.

Ваня і Тамара — місцеві, варварівські. Юнак вже встиг завоювати шану у односельчан — трударів КСП «Перемога». «Один з кращих наших механізаторів», — кажуть у селі про хлопця. Віриться, до нього прийдуть ще більші успіхи, бо покликало до праці його серце.

— Я люблю свій степ за рум'яні світанки, за його одвічну чарівність.

Хороші слова, від серця вони.

Ставний красивий хлопець. І вродлива юнка, на шоках у неї ямочки від лагідного усміху.

— Яка ж гарна, — не втримався хтось з присутніх.

Щоки дівчини порожевіли — зашарілась.

«Де ж ви, поети? Сюди ідіть! Краса яка!..» — так і хочеться гукнути.

Молодят запрошують до урочистої зали на церемонію реєстрації шлюбу. І скаже їм найголовніші і найпотаємніші урочисті слова, та такі ширі, шемні, що за душу беруть, у багатьох жінок на очі навернулися й сльози, розпорядниця торжества секретар виконкому сільської Ради Ніна Василівна Маненко. Обіймає сина й назва-

ну доньку Катерина Іванівна Яланська. Їх вітають дідусь і бабуся Яків Григорович і Марія Сидорівна Іващенко, в сім'ї яких виховувалась наречена.

Тамара в шлюб вступає з Іваном-орлом... Музики грайте, співайте люди, хай нашим молодим щастя завжди буде! І пили там весільні чари до дна за світлу долю нової родини. Односельчани обдаровували молодих, щастя-долі бажали. Іванові і Тамарі піднесли весільний дарунок й від господарства — кольоровий телевізор. Дружна колгоспна родина справляє весілля своїм дітям! І це ж добре. Дружба. Її заповіли своїм нащадкам ще ті трударі, що колись зорали і засіяли тут ниву.

— Тітонько Катерино, ну то як, ви щасливі за сина? — вітають матір односельці.

Що може сказати Катерина Іванівна? Лагідно посміхається і від очей до скронь розбігаються промені зморшок.

— Не знаю, що й казати... — відповідає жінка. — Мабуть, так. Нам довелося натерпітись і зараз ой як нелегко — то нехай хоч нашим дітям та онукам щастя усміхнеться. Заради цієї надії і живемо ж...

Труд творить, підносить, єднає, згуртовує людей. Сьогодні-

шня сільська дійсність дає нам безліч таких прикладів, і вдумливий керівник — голова КСП «Перемога» Л. В. Горпинич — саме й опирається на це у своїй повсякденній роботі.

— Працьовиті, ширі, самовіддані наші люди, — хвалиться голова. — Нам, керівникам, видно їх в щоденній роботі, напевне, як нікому. Гордістю господарства є, зокрема, наші молоді виробничники, корінні сільчани. Це й невтомні водії вантажівок Віталій Борисов, Сергій Тимченко, Олександр Блажко, Сергій Ковальов, й механізатори — хлібороби Микола Калашник, Іван Яланський, Михайло Дурновський, Анатолій Фесюк, Андрій Діденко... Від зорі до смеркання баритонять за рідним селом потужні машини, за кермом яких наші хлопці. Рівно і старанно кладуть скибу за скибою, а весною впевнено і красиво мережать лунки довічним зерном, струнко та обережно йдуть міжряддями, підживлюючи і напуваючи тендітні пагони майбутнього достатку господарства.

Недавно й велика родина Дурновських справила весілля своєму синові Михайлові. Привіз сюди дружину аж із Фастова Київської області. Радо зустріли Ларису в селі. Товариська, напо-

леглива, труднощів, видно, не боїться. Молода бідова господиня, корінна городянка, а, бачте, зголосилась піти на ферму дояркою. Поки що ходить в ученицях. Фермівські жінки і головний зоотехнік Л. І. Гайворонська (це вона на весіллі Михайла і Лариси від імені правління колгоспу вітала народження нової родини і вручила їй весільний дарунок – кольоровий телевізор), щиро радіють за успіхи веселої за вдачею молодички. Кажуть, буде вправна доярочка.

Голова колгоспу розділив радість матері багатодітної сім'ї і доброї трудівниці Марії Андріївни Фесюк, коли вона справляла весілля.

Її Анатолій, механізатор, побрався з Тамарою – в господарстві дояркує. Про цю подію молодій сім'ї нагадує й дорогий дарунок колгоспу – телевізор.

– Душевно багата наша Марія Андріївна, – і сьогодні не стримує своїх емоцій Л. В. Горпинич. – Життя її легким не назвеш. Багато років працювала дояркою. Скільки вона добра для колективу зробила! Та й тепер, коли покличуть підсобити – не відмовляється, йде й допомагає. Цілий день на ногах, бо ж і дома господарство та діти. Доярки

тяжко працюють, отож часто знервовані, намагаються криком розв'язати свої наболілі проблеми. Та я ніколи не чув, щоб Марія Андріївна вплітала свій голос у «сердитий» хор.

А хіба не порадієш за працелюбну молоду сім'ю здібного зварника Юнуса та Інну Антонович! Цьогорік у травні (молодий привіз юнку з сусідньої області) їм справили весілля. І вельми дорогим дарунком від колгоспу їм був дім. Зараз молодята облаштовуються в оселі.

– Як же вдячні за це колгоспу, – не приховує свого задоволення молода господарка. – Хіба ж тепер таку хоромину самі осилили б? Тепер все це не кинеш і десь поїдеш...

Відплив молоді з села – явище закономірне, – розмірковує Леонід Васильович. Але ж процесом цим, очевидно, слід керувати. Та й хоч би яке неозоре розстиралось перед молодого людиною життя за околицею, завжди будуть такі, кого не вманиш всіма міськими вигодами. От на кого спиратися, от для кого створювати всі умови! Як же земля без молодих рук!

І голова зі своїми соратниками й творить той діловий і моральний клімат, який приваблює випускника сільської шко-

ли і назавжди прихилиє його до хліборобських турбот.

В колективному господарстві ввійшли в життя нові звичаї і обряди. Урочисто проводжають хлопців до лав Збройних Сил і зустрічають демобілізованих воїнів, посвячують у хлібороби, вшановують і тих, хто відзначається у труді. Щорічно справляють весілля і молодятам господарство дарує кому кольоровий телевізор, гарну меблеву

стінку або й ключі від квартири. І приємно, що кожного року в молодих сім'ях поповнення...

Так, час кладе виразні відбитки і на людські взаємини.

І згадалась варта уваги фраза, яку сказав Леонід Васильович: «Все починається від землі». Це правда, але не вся. Бо все починається від людини, яка знає, розуміє і любить землю, віддає їй силу рук, розуму і душі. За це їй і цінувати треба.

Поміж людьми

– Василь Андрійович хоч з ким уживеться, – розказує голова Добропільської сільської Ради А. Б. Савицький. – Вже такий йоржистий, бува, трапиться Фесюкові чоловік, а він підбере таки до нього добре слово. І діло любить робити. Не розкидається так собі словом.

За що поважають і люблять у нашому господарстві водія Фесюка? За щире, відкрите людям серце. За чуйність, здатність перейматися чийось клопотом, як власним, чиеюсь радістю – як своєю. Василь Андрійович – беззмінний депутат сільської Ради вже більше двадцяти років. Це говорить про його авторитет у односельчан. Він – член комісії – мандатної та з опі-

кунства. Дуже дорожить довір'ям, прагне виправдати його.

– Додам ще, – вів далі Анатолій Борисович, – ця людина справді відкрита для всіх. І голосу свого не ховає, руку піднімає тільки за те, з чим згодний. Власною думкою дорожить, як совістю і честю. Навантаження свої на сусіда, як кажуть, не перекладає. Загалом, Василь Андрійович прагне жити активно, діяти, а не споглядати.

А що говорить про Фесюка завідуючий гаражем А. Г. Яценко, в колективі якого не один десяток літ він працює шофером?

Анатолій Григорович у своїх судженнях про Фесюка був дуже лаконічним: «Ця людина

дуже старанна, працелюбна, надійна. На нього можна у всьому покладатися».

Я уявляю, щоб сказав на це Василь Андрійович, почувши такі думки про себе. Замахав би руками: «Не треба тих компліментів, бо ще запишаюся...»

А пишатися цій людині є чим.

В. А. Фесюк на роботу прямує щоразу раненько. В такі години не раз, мабуть, прокручував у пам'яті найпомітніші віхи свого життя.

Згадалось післявоєнне дитинство, суворе воно було у хлопця. Батько загинув на фронті і матері самій доводилось ставити дітей на ноги. Отож рано й до праці прилучився.

А хіба йому забути, як зустрів у Прилуках вродливу Катю Холод. І як дівчина заприсяглася ждати Василя з армії.

— І знаєте, як тільки ждала бравого солдата-прикордонника зі служби. А побралися ми через чотири роки після знайомства, — зізнавалась мені тепер уже Катерина Іванівна Фесюк.

Після демобілізації Василь Фесюк у Гуляйполі закінчив шоферські курси і водієм повернувся до колгоспу. Отоді й заслав сватів до батьків судженої.

Прощуміло весілля й молодята почали самостійно облаш-

товувати своє життя. У Варварівці купили хатинку, щоб свій куток був, і почали поступово стягуватися на нову хату. Три роки сплигло, поки Фесюки справили новосілля, вже донька й син підросли.

Ось так тридцять літ живе щасливе подружжя Фесюків. Хороша сім'я. Вони ширі, добрі, зичливі, привітні. Поважають у селі працелюбну родину. Щоправда діти вже повилітали з батьківського гнізда у вирій самостійного життя. Ніна мешкає у Запоріжжі — виховує дітей у дитсадку. Віктор (служив, як і батько, у прикордонних військах) — у Донецьку, працює державтоінспектором, старшина міліції. А он який гарний онук Сашко росте у доньки. Цілісіньке літо гостював у селі, з дідусям на роботу ходив.

І правда, мовби збіглися усі дати, каже Фесюк і тридцятиріччя його шоферування у колгоспі (до речі, за всі роки жодної аварії чи якогось порушення), і двадцятиріччя, як родина почала обживати новий дім, і десятиріччя, як експлуатує автомашину ЗІЛ-130.

— Як живеться, питаєте? Та дуже складно і живеться, і працюється. Село треба піднімати не словами, а ділом. Отож сьогодні треба бути особливо доб-

рим господарем. Техніка ж дорога, запчастин через брак коштів не до купишся. То вихід один: треба дбайливо доглядати техніку, дбати за довголіття окремих деталей, двигуна, «взуття».

Вчився Василь Андрійович весь час, долав щабель за щаблем академію життя. Вчився у всіх. У трудівників переймав уміння бачити святе у буденному. У старих — стриманість, у молодших — снагу до пошуків, невгамовність, бо розумів: пошук — це поступ, а поступ — підвалини успіху.

6 листопада 1996 року

Він — народний обранець, його слуга. Отож відстоює свою думку про те, що ми не маємо права забувати про людину. Забудемо про це і втратимо людину — найголовніше наше надбання. Ми повинні завжди пам'ятати про це. Повсякчас шлях до показників у роботі повинен стелитися через серце й розум людини.

— Я поміж люди йшов, поміж ними завжди радісніше.

За цією аксіомою і живе шанований у селі А.В. Фесюк — людина, трудівник, депутат.

І. Нежижим.

На крутосхилі перемін — КСП «Перемога»

90-ті роки двадцятого століття стали переломними не тільки в житті молодої держави України, а й колгоспу «Перемога», який, ідучи в ногу з вимогами часу, став колективним сільськогосподарським підприємством (КСП). У реорганізованому господарстві на перший погляд, здається, все, крім назви, залишилось, як і раніше, люди сіяли та вирощували врожай, доглядали громадську худобу, щомісяця вчасно отримували зарплату, коли в інших не бачили її по кілька місяців.

До того ж господарство у першій половині 1997 року придбало п'ять новеньких мінських колісних тракторів МТЗ. Тут до розумних потреб зменшили поголів'я дійної череди, через збитковість взагалі відмовились від вівчарства. Натомість завели 3000 гусей і 10000 курчат, збільшили кількість свиней і молодняка великої рогатої худоби. Налагодили ділові стосунки з енакіївськи-

ми споживачами, які регулярно забирають живу вагу, а каса повниться «живими» грішми, яких навіть вистачає на зарплату. До того ж члени КСП мають змогу на зароблену гривню отоваритися з комори не лише зерном, а й картоплею, олією, гречкою, медом...

Загальновідомо, що бережливість і ощадливість завжди була притаманна господарям справжнім. І якщо у «Перемозі» взагалі не стоїть питання, що завтра залити у паливний бак того ж новенького МТЗ, то заслуга у цьому членів правління. Тоді ж, в 1997 році, хтось з них напівжартома запропонував особисті городи обробляти ... волами. Підраховали економію – були вражені. Відібрали по тому 30 бичків, почали вчити їх забутому «цоб-цабе». Знайшовся і дідусь, який згадав і виготовив ярма, упряж і реманент.

Не поспіхом, а виважено, поряд з виробничими вирішуються у «Перемозі» і питання соціальні. Середня школа і дитячий садок на повному продовольчому забезпеченні КСП. Причому безоплатні обіди як для школярів, так і для вчителів.

Щоранку автобус господарства возить у Гуляйполе п'ятьох вчителів, а після обіду відвозить. Так і колгоспники кожного дня мають змогу дістатися до райцентру і вчасно та гарантовано повернутися додому. Ветерани і пенсіонери теж не ображені. На травневі свята їм доставляють безоплатні продовольчі пакети, надається транспорт для заготівлі вугілля.

То ж і не дивно, що у приймальні Л.В.Горпинича кожного дня нові люди. Їдуть з міста, навколишніх сіл, просяться на роботу 30–35 сімей щомісяця. Але Леонід Васильович покладається у роботі на таких, як Григорій Миколайович Гура, Анатолій Михайлович Юдицький, Людмила Іванівна Гайворонська, Костянтин Володимирович Глущенко, Іван Петрович Пивовар, Анатолій Григорович Яценко, Віра Парфенівна Соломонова, Валентина Петрівна Соловей, Віктор Михайлович Тимченко...

Острівець стабільності – ТОВ «Перемога»

У розбурханому морі кризових явищ, які особливо боляче позначилися на сільському господарстві області, є острівець ста-

більності і надійності. Це – колишнє КСП, а нині товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Перемога». Сюди ніби не залітали шалені вітри застою і перебудови, від яких навіть колись найстабільніші у економічному відношенні господарства майже перестали функціонувати. Механізатори і тваринники почали забувати, що таке заробітна плата.

А в ТОВ «Перемога» у 1999 році, як і 50 років тому, всі етапи польових робіт проводяться в кращі агротехнічні строки, у міру спрацьованості техніки закуповується нова, а головне, у чітко визначені дні місяця у виробничі підрозділи виїздить касир і видає зароблені аванс і платню «живими» грошима. З ким би ви не говорили про поточні справи, всі неодмінно скажуть, що достатком своїм зобов'язані директору Леоніду Васильовичу Горпиничу, який міцно тримає в руках господарське кермо.

У колективному господарстві (КСП) добропільцям жилося непогано. Однак недосконале законодавство, що часом ставало в протиріччя з умовами господарювання, змусило шукати нові варіанти і підходи. Ключовим моментом став приїзд до Запоріжжя 1998 року когорти вчених з Києва, які провели ряд семінарів по земельній реформі. Ось тоді і потрапила до рук Леоніда Васильовича Горпинича книжка «Схема реформування агропромислового комплексу України», матеріали якої і послужили реорганізації.

– Те, що КСП не є ідеальною формою господарювання, – розповідав Л.В.Горпинич, – ми зі спеціалістами переконалися вже давно. А тому і почали підготовку до можливих змін ще три роки тому. Тоді ми й самі не знали, яка буде вивіска на канторі, але вірили, що гірше не буде. Розпаювали землі, визначилися з основними фондами, зробили ретельну ревізію і списали по актах все, що стало непотрібним. Так на 1 червня 1996 року всі, хто був членом КСП, отримали земельні паї, а матеріальні – хто безперервно відпрацював у господарстві останні 20 років, але за індивідуальним коефіцієнтом, пропорційно заробленій платні і по роках, а також хто був членом КСП на фіксовану дату.

Ось тоді хтось з однодумців Л.В.Горпинича прочув про полтавський варіант реорганізації КСП. Обговорили – ніби підходить, але з деталями вирішили ознайомитися на місці. Окремі спеціалісти поспілкувалися зі своїми полтавськими колегами і в

результаті з поїздки привезли повний комплект документів по створенню приватних підприємств. Зупинилися на товаристві з обмеженою відповідальністю. На обговорення документів і застосування стосовно власних умов зібралось 18 чоловік – керівники і спеціалісти господарства, які згодом стали засновниками ТОВ «Перемога». Тоді вирішили порадитися з людьми. На кожній виробничій ділянці збрали збори, розповіли, що дасть кожному розпакування земель КСП, адже кожен повинен здати в оренду свій земельний та майновий паї і ... трудитися.

Усі повірили засновникам, бо знали: будь-які зміни запрогнозовані на користь людям.

1 жовтня 1998 року з'явилося товариство з обмеженою відповідальністю «Перемога». З кожним укладено індивідуальні контракти, де чітко обговорені обов'язки і права всього контингенту працюючих.

Відтоді минув рік. Що вдалося зробити за такий короткий проміжок часу?

По-перше, вдалося погасити заборгованість за спожиту електроенергію, розрахувалися частково з Пенсійним фондом, хоч як це було важко. По-друге, і це, мабуть, найголовніше – у товаристві вже тричі підвищували заробітну плату. Тепер і розцінки, і норми виробітку такі, як були у 1985 році.

– Цей рік, тобто 1999-й, для нас видався ніби на замовлення, – говорив директор товариства, – сама природа випробувала людей на стійкість, проти її примх. З травня до кінця серпня дощі обходили наші поля, але чітке дотримання агротехнічних вимог та строків щодо виконання як основних, так і другорядних робіт, дозволило першими у районі закінчити жнива ранніх зернових. І врожайність не нижче середньорайонного показника – 27 центнерів з кожного гектара. Крім зарплати і заробленого хліба кожен працівник, включаючи і пенсіонерів, отримали або 2 тонни зерна, або за домовленістю – більше 300 гривень. Щоб це мати, члени товариства різко зменшили затрати як у тваринницькій, так і у рослинницькій галузях. Досягнуто цього зміною структури. У тваринництві приміром замінили 2 тисячі овець на 12 тисяч гусей. А у рослинництві посівні площі почали використовувати для вирощування більш ефективних культур. Ферми обслуговуються в

основному гужовим транспортом – кіньми та волами. Трактори, що відпрацювали свій моторесурс, списуються, на їх місце купують не дорогу імпорту техніку, а МТЗ-80, «Беларусь», що добре відома механізаторам.

Сезонні роботи, як правило, організовані у дві зміни. Тому на сьогодні до повного завершення робіт у полі залишилося три етапи – зібрати соняшник, кукурудзу на зерно та зорати ті площі. Разом з оранкою городів орендодавців ці роботи будуть завершені до 1 листопада.

Не забули у Добропіллі і про ветеранів війни та пенсіонерів. Вони в особливій шані. Вже стало традиційно не лише пенсіонерам, а й усім працюючим двічі на рік – по весні та восени – безоплатно обробляти їх присадибні ділянки, за символічну плату комбайни обмолочують збіжжя з власних наділів. На визначні події та особливі дати учасники бойових дій і вдови Великої Вітчизняної війни обов'язково отримують подарунки – святкові харчові набори. Достигають кавуни – їм першим завозять. А в 1999 році засновники товариства порадували ще й такою новиною: починаючи із серпня, згаданій категорії населення додатково до пенсії доплачують по 10 гривень. Не відмовляють у безплатному транспорті для завезення вугілля, навіть на великі релігійні свята виділяють автобус для відвідань храмів у районному центрі. А у день святкування перемоги у Великій Вітчизняній війни за кошти товариства онуки ветеранів мали чудову нагоду покататися на дельтаплані.

Досягнуті успіхи – це честь і хвала варварівцям, добропільцям, новозапоріжцям – механізаторам Ігорю Дейнезі, Сергію Гаценку, Сергію Яланському, Анатолію Дурновському, Геннадію Клешні, Василю Солов'ю, Володимиру Скрипаку, свинарці Машошиній, водіям – В.Фесюку, О.Крутикову та іншим. Всі вони єдині в одному – у ставленні до справи – підняти економіку села, поліпшити життя земляків.

Відзначаючи свою першу річницю народження – 1 жовтня 1999 року, товариство піклується про своїх людей: так механізатор отримував щомісяця зарплатню триста п'ятдесят гривень і більше. Обмежень немає. Основні вимоги – ефективність, якість. Закон економіки: як працюєш, те і маєш.

Надто складним для добропільських хліборобів видався 1999 рік. Та попри все вони зібрали непоганий врожай. Як уже згадувалося, першими в районі закінчили жнива ранніх зернових, за що директор Л.В.Горпинич був нагороджений подарунком від Президента України – іменним годинником. Урожайність – близько 30 центнерів з кожного гектара. І соняшниковий лан порадував – по 22 центнери насіння.

За шість днів провели сівбу озимих культур на площі 1,3 тисячі гектара, вже зібрали кукурудзу з 300 – гектарної площі і заготували 1700 тонн силосу. Налагоджують власну переробку. Поки що є своя пекарня, олійниця. У планах мати млин. А це також запорука сьогоднішніх і завтрашніх успіхів.

Зрозуміло, за такої ситуації ніхто і не думає виходити з товариства. Трудівники працюють сумлінно, цим задоволені.

Добропільці господарюють по – новому. У ТОВ «Перемога» приїздить за досвідом. І приїздить даремно, бо є на що подивитися, є над чим з користю для себе замислитися. Все це, звичайно, заслуга людей, які довірили керівництво грамотному, думуючому керівникові – Леоніду Васильовичу Горпиничу. Люди, віддаючи у товариство свої земельні сертифікати, зажадали від Л.В.Горпинича грамотного, високоефективного хазяйнування. І їхні сподівання виправдовуються.

Любов до землі, вміння господарювати Леонід Васильович успадкував від свого батька, який у продовж десятиріч очолював не один колгосп. То ж і син продовжує його хліборобське покликання. Господарське кермо міцно тримає.

– Довір'я сільчан треба виправдовувати, що я й намагаюся робити, – каже директор, – звичайно, не сам, бо маю добру кадрову підтримку. З такими спеціалістами легко вирішувати будь-які нагальні проблеми.

Тут до речі буде згадати і такий випадок, який характеризує Л.В.Горпинича як чуйну, гуманну людину. Трапилось це восени 1998 року. Приїхав до Володимира Івановича та Лідії Яківни Коростильових у село Добропільля зять з Мелітополя допомогти убрати город, треба ж тому статися: пораючись біля землі, поранив ногу. Відразу не звернувся до лікарні, думав, пройде. А вийшло навпаки через ускладнення стан його різко погіршився.

Зі своїм горем старенькі звернулися до Леоніда Васильовича і він допоміг, прислав автомашину, яка безкоштовно доставила хворого до Мелітопольської лікарні. Володимир Іванович щиро дякував голові правління за надану вчасно допомогу.

На що Л.В.Горпинич скромно сказав: «Та хіба ви, Івановичу, не заробили за свій вік на таку увагу...»

Зять залишився живий, то велика радість як для стареньких Коростильових, так і для Леоніда Васильовича Горпинича.

19 березня 1997 року районна газета «Голос Гуляйпілья» писала: «Ветерани... Про них тепло відгукуються в колективі КСП «Перемога». Вони мають заслужений авторитет у односельчан. Ось і днями господарство та виконком сільської ради влаштували для колишніх фронтовиків зустріч у актовому залі місцевої середньої школи. Запросили й відзначених медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941 – 1945 рр.»

– Учасників бойових дій у нас лишилося уже 24 чоловіка, – каже голова ветеранської ради Пилип Сергійович Недеря. – Рідіють наші ряди. Роки беруть своє...

Старенькі, вкриті сивиною люди похилого віку, за плечима у котрих і засніжені поля Підмосков'я, передгір'я Кавказу і битва на Волзі, і вир танкових атак на Курській дузі, бої за наш древній повноводний Дніпро – Славутич, і штурм Берліна.

– Найстаріший з когорти фронтових гвардійців Степан Васильович Феленко, – продовжує П.С.Недеря, – має 92 роки. Всю війну пройшов. Старший сержант Михайло Парфентійович Ломекін, інвалід війни 1-ої групи, кавалер орденів Червоної Зірки, Вітчизняної війни 1 ступеня... Рядовий Микола Сергійович Крутиков, сержант – артилерист Йосип Миколайович Романенко – війну пройшов з першого дня і до перемоги...

Молодший сержант Василь Сергійович Максецький, медичний фельдшер Надія Михайлівна Кирилова, Павло Панкратович Плакса, Петро Трохимович Стешенко... були поранені, потім знову бої. Мають бойові нагороди за мужність і відвагу, і в мирний час завжди трудилися в господарстві...

Всі вони, як казали, з солдатської породи, в рубцях, опіках.

– Так, дорогою ціною ваше покоління заплатило за світлий сонячний день, за прозору голубинь над головами дітей наших, тих,

що прийдуть вам і нам на зміну, – сказав, вітаючи ветеранів, голова правління Леонід Васильович Горпинич. – Ви завжди з нами, в усіх наших ділах. Бо все, чого досягли, чого добилися, то і ваша праця, ваш подвиг ратний і трудовий! За це ми вам глибоко вдячні.

На знак поваги до цього святого покоління учні місцевої школи піднесли дорогим гостям хліб – сіль, який прийняв П.С.Недеря.

Жива пам'ять фронтовиків ... Вони ділилися спогадами про свої долі, обпалені війною, про невмирущі подвиги бойових товаришів, які загинули на полі бою. І дякували керівництву господарства за увагу.

І ще про такий красномовний факт треба сказати. Усім ветеранам вручили без оплати продуктові набори на 20 гривень. А восени господарство стареньким продало за символічну ціну (по 5 коп. за кілограм) по 100 кілограмів картоплі. Видано безоплатно пенсіонерам по 50 талонів на одержання хліба. У теперішню важку скруту це суттєва підтримка ветеранам.

* * *

На території сільради є діючий фельдшерсько-акушерський пункт. До зими він фактично готовий.

Зроблено поточні ремонти і в сільських клубах, які теж працюють. А на сільську дискотеку заїжджають молоді з усіх усюд.

Що стосується торговельного обслуговування, то з цим теж все гаразд. Діють чотири магазини. Всі вони належать товариству.

Асортимент товарів постійно поповнюється. Нарікань мешканців щодо роботи торгових точок немає. До роботи взимку магазини повністю готові.

Дирекція ТОВ «Перемога» постійно у творчому пошуку. Окрім уже існуючих – пекарні, олійниці, крупорушки, у селі розпочали будівництво кафе, православного храму. Працює перукарня. Одним словом, дякуючи керівництву товариства, наші люди у селі мають всі можливості для повноцінного життя. Жаль тільки, що з кожним роком все меншає ветеранів війни – учасників бойових дій, їх залишилося лише 19.

Що ж стосується землі, то кожен клептик її у ТОВ доглянутий і раціонально використовується. Вся земля розпайована між членами ТОВ. На пай люди одержали по дві тонни зерна.

Всім бажаючим для ведення особистого підсобного господарства виділили додаткові землі. Розділені сінокоси.

Селяни утримують велику рогату худобу, іншу живність, що дає можливість мати додаткові прибутки до сімейного бюджету. На території сільради два фермери В.О. Захарцов та О.М. Міщенко. Вони поки що не беруть участі у громадському житті села.

Активними у своїй депутатській діяльності є інженер – будівельник товариства А.Я. Горпинич, заступник директора А.Г. Яценко, продавець В.О. Дейнега, завідуючий тваринницькою фермою В.П. Соломонова.

У взаємодії

Як співпрацюють Добропільська сільська рада, ТОВ «Перемога» 13 вересня 2000 року на сторінках районної газети «Голос Гуляйпілья» розповідав сільський голова А.Б. Савицький: «Окрім наших буденних турбот: видачі довідок, розгляду скарг і т.д., нам належить вирішувати й інші питання. А коштів у нас немає. От і доводиться шукати спонсора чи інвестора. Нашим спонсором уже впродовж кількох років виступає місцеве ТОВ «Перемога». Так є і тепер, так було і до реформування аграрного сектора економіки. Будь – які питання: і великі, і малі сільрада вирішує разом з ТОВ і його керівником Л.В. Горпиничем. Сьогодні у селі постала велика проблема з водопостачанням. Товариство повинне передати водогін на баланс сільської ради, а ми не можемо прийняти, бо немає коштів на його обслуговування. Але впевнений, що і цю проблему ми вирішимо колегіально, люди без води не будуть.

Цьогорік товариство виділило понад одну тисячу гривень для ремонтних робіт у загальноосвітній школі та придбання спортінвентаря. Починаючи з 1 листопада, транспорт товариства підвозитиме дітей до школи, розпочне роботу і шкільна їдальня.

Рік за роком...

2001^а

Так уже повелося з дідів – прадідів, що у сільській місцевості звикли давати не лише прізвиська людям, а й влучно перейменувати на свій кшталт назви вулиць, провулків тощо. Наприклад, південна околиця села Варварівки по місцевому називається Кімличкою, а північна села Добропілля – Порфеном. Саме ці назви визначають граничні межі ТОВ «Перемога» – одного з найстаріших у Гуляйпільському районі сільськогосподарських підприємств.

24 серпня, у День незалежності України, керівники товариства, ветерани, механізатори, всі причетні до збиральної кампанії 2001 року підбили підсумки жнив ювілейного року.

Директор товариства Леонід Васильович Горпинич із звичною у таких випадках доповіддю не виступав. Адже кожен, хто так чи інакше брав участь у збиранні ранніх зернових, знав, що у нинішньому році врожай зібрали з 2200 гектарів ниви. Такої площі в господарстві вже давно не засівали, як і не отримували рекордного валового збору – майже 8 тисяч тонн зерна. Подібний ужинок був 11 років тому.

Розмови, в основному, точилися навколо характерної особливості нинішніх жнив – спекотної погоди. Після довгих суперечок механізатори, ветерани згадали, що така підвищена температура останнім часом спостерігалась у 1972 році. І то вона трималась 3–4 дні. Важко було скрізь: і в полі, і на току, і в дорозі до них.

Ще один тепловий сюрприз піднесло нинішнє літо механізаторам господарства. Саме він і став досить об'єктивною причиною пізніх обжинок: не встигли зібрати ранні колосові, як уже кукурудза почала нагадувати про себе. Щоб не втратити значної частини врожаю, вирішили не зволікати з силосуванням. І не помилилися, бо у сусідніх господарствах лише починають закладати силосові кагати практично сухими стеблами, а в «Перемозі» цей важливий етап з кормозаготівлі вже завершено. Лишилося зібрати кукурудзу на зерно і тільки на тих площах, де качан «вискочив», і – черга за соняшником та оранкою після нього. Практика об-

робітку площ слід у слід обов'язкова у господарстві вже протягом останніх трьох років.

– Більше трьох років ми господарюємо самостійно, – розповідав, – директор товариства. – Звичайно, вже можна говорити про якісь набутки і прорахунки, хоча, відверто, останніх зовсім мало. Склалися нові взаємовідносини, хоч зовні ніби нічого й не змінилося, бо нинішня структура господарювання схожа на колишній колгосп. Від розпакування землі і майна, безумовно, виграли всі, особливо пенсіонери. Ось уже три роки поспіль, з початку збирання ранніх зернових, всі без винятку члени товариства отримують раніше обумовлену кількість хліба. Працюючі, звичайно, більше, бо на зароблену гривню теж припадає «дещиця». Хто і як розпорядиться отриманим зерном – справа кожного господаря.

З того часу, як ми визначилися, що, скільки і як виробляти, зросла не лише продуктивність, а й особиста відповідальність кожного за доручену ділянку роботи. По-перше, той же механізатор добре усвідомлює, що в разі допущення «огріхів» у робочий час в полі чи у виробничих стосунках він може бути позбавлений багатьох благ. Жалітись, як було раніше, нікому. Тому питання дисципліни й організованості самі собою владналися. Сьогодні не виникає серйозних конфліктів, хоча життя є життя... По-друге, після завершення всіх робіт, а це, як правило, початок – середина листопада, всі механізатори, керівники середньої ланки, спеціалісти на чолі з директором ідуть у двомісячну відпустку. Ця практика виправдала себе, адже в кінці трудового року людина добре відпочине і зі свіжими силами береться за ремонт і підготовку техніки та інвентаря до весняного виходу в поле. Саме через це протягом останніх років ми сьогоднішні роботи виконуємо сьогодні. А це – кращі агротехнічні строки, що в кінцевому результаті повертаються не лише додатковими центнерами й тоннами, а й добре доглянутою технікою і полями.

Аналізуючи зібраний урожай, а зняли на круг по 37 центнерів, можна було б радіти. Але не дають спокою думки, що могли б взяти по 42 центнери. На 300-гектарній ниві пшеницю, попередником якої теж була пшениця, на початку червня запалило. А на окремих площах збирали і по 56 центнерів. Для «Перемоги», з її традиційними крутоярами та балками, це – своєрідний рекорд. На

сьогодні ми не можемо в повному обсязі підживити землю органічними добривами, тому компенсуємо це за рахунок парів. Вони у загальній структурі земель займають 20 відсотків. Це значить, що один рік з п'яти площі повністю «відпочивають» і набираються поживних речовин. До того ж, так повелося, що у нас пар, це – справжній чорний пар, у повному розумінні цього слова.

Гордістю господарства, безперечно, є механізатори. Їх у ТОВ «Перемога» майже 50 чоловік, середній вік яких ще не досяг 30 років. Серед них і бригадир другої бригади Володимир Скрипак. 12 років тому повернувся він у рідне село з армії. Попрацював на всіх типах тракторів, показав себе з кращого боку, завоював безперечний авторитет серед механізаторів. За словами директора товариства – відтепер колектив бригади працює, як чітко відлагоджений годинниковий механізм. Інші бригадири з дещо меншим стажем керівної роботи – Валерій Кривовус та Іван Пивовар, але вони, так би мовити «у рості».

Перше місце збиральної кампанії–2001 зайняв учитель місцевої загальноосвітньої школи I–III ступенів Віктор Кравченко. Заслуженим авторитетом у своїх колективах користуються механізатори Анатолій Дурновський та Ігор Попович, водій Максим Гладун...

Багато теплих слів було сказано і на адресу ветеранів господарства: колишнього заступника голови, бригадира комплексної бригади Петра Захаровича Муковського, Василя Федотовича Мороза, який працював головним інженером, завідувачим майстернею, Григорія Тимофійовича Савченка, який ще недавно очолював комплексну бригаду, механізаторів Петра Петровича Гаценка, Сергія Єрофейовича Михайленка, Віктора Миколайовича Компанійця та інших...

– Дорогі наші діти! – саме так звернувся до молодих механізаторів ветеран сільгосп підприємства Василь Федотович Мороз. – За увесь час, що працюю в господарстві, довелося багато побачити й пережити: пам'ятаю, як трактори своїм ходом пройшли від Гуляйпольської МТС до Сталінграда і повернулися назад. І ось цими тракторами ми свого часу обробляли колгоспний степ – від Кімлички до Порфена. А сьогодні вам, молодим, створено всі умови для роботи. Ви тримаєте у руках надійну техніку останньо-

го покоління, і мені, як інженеру в минулому, приємно спостерігати, як ви вправно володієте нею. Про це свідчать і підсумки нинішніх жнив. Саме завдяки вашому ентузіазму вдалося зібрати небачений за десять останніх років урожай. А це значить, що ми, ветерани, будемо з хлібом.

Спасибі вам, наші дорогі послідовники!

За законами доброти і людяності

Щаслива людина, яка, пам'ятаючи про своє призначення на землі, визначила мету життя і йде до неї. Та вдвічі щаслива та, яка може сказати: я зробила свою справу, виконала те, що призначалося Долею...

Саме до таких можна віднести, мого земляка – жителя села Добропілля Івана Петровича Мелашенка. Ми частенько зустрічаємося з ветераном, розмовляємо, його цікаво послухати, Іван Петрович багато чого бачив на своєму віку. Таких людей справедливо називають живою історією.

Найперше, що мене вражає у ньому – це його життєлюбність, оптимізм. Незважаючи на багаж прожитих років (І. Мелашенкові виповнилося 77), душа цієї людини залишається світлою, променистою.

Народився Іван в Успенівці. Тут пройшло босоноге безрадісне дитинство. Згадуючи ті роки, особливо голодний 33-й, шемом

береться серце. Саме тоді хлопець осиротів, втратив свою сім'ю: від голоду померли мати, брат, сестра. Напевно і його б спіткала їх доля, та спасибі добрим людям – відправили бідолаху до дитячого будинку, врятувавши від голодної смерті.

Закінчивши школу, юнак шукає роботу і знаходить її. Йому доручають доглядати породистих коней, яких готували для армії та спортивних змагань. Навчаючи коней ходити в упряжі і під сідлом, Іван досить скоро опанував нелегку професію наїзника, невдовзі і сам стає учасником спортивних змагань.

Під час проведення кінноспортивного свята, яке проходило в Одесі, стає відомо Іванові про фашистську навалу. Клята війна перекреслила всі юнацькі плани. Після перегону коней подалі на схід, Івана, як і багатьох його ровесників, мобілізують до діючої армії.

Бойове хрещення одержав під час оборони Криму. Там же потрапив у полон. Не один ківш лиха довелося випити у фашистській неволі. Та ніщо не змогло зламати волі мужнього солдата. Він витримав незгоди, бо свято вірив у перемогу і після визволення з полону робив усе аби її наблизити. Пів – Європи пройшов земляк з боями і переможцем повернувся додому у 45-му.

Відпочивав вчорашній солдат недовго. Його чекала селянська праця, руки самі тягнулися до землі. Скоро опанував професію комбайнера і до виходу

4 січня 2001 року

Як на довгій ниві

Життя прожити – не поле перейти. А якщо воно охоплює ціле століття? Саме стільки років випало пройти полем життя Степану Васильовичу Компанійцю, який мешкає сьогодні у селі Нове Запоріжжя Добропільської сільради. Сільське подвір'я потопає в зелені дерев: і вишень, і крилатих яблунь, і запашних груш, і солодкого абрикосу, а посеред двору гордо височить величезна тополя і літій, мабуть, стільки як і діду Степану, а може, й більше – ніхто

на пенсію працював механізатором. За ратний труд мав державні нагороди, багато подяк. Робив свою справу на совість як все звик робити.

Сьогодні Іван Петрович живе у своєї доньки. Незважаючи на похилий вік, він бадьорий і рухливий: порається по господарству, на городі.

– Я не вибирав долю, каже Іван Петрович Мелашенко, – її подарував мені Бог.

Воістину мудрий той, хто прожив свій вік за високими законами доброти, любові, людяності.

А. Горпинич

вже цього не пам'ятає. Та стоїть вона ще міцно, лише кора товстелезному стовбурі, який тримає на собі безліч великих малих віт почорніла, а час пройшовся по ній, проклавши глибокі борозни – роки.

Із хатини, що виглядала двір акуратними синьо-білими віконцями, вийшов, спираючись на дві палиці, дідусь Степан, поруч – дочка його 72-річна Надія, котра доглядає старого батька. На ній тримається і всьдомашнє сільське господарство

Щойно під'їхав комбайн із ТОВ «Перемога», аби допомогти скосяти достиглу пшеницю, що золотавим клином розкинулася за обійстям. Гул машини дещо завважав розмові, але старий не звертав уваги (хоч чує ще добряче), а все розповідав, що пам'ятає із свого довгого життя.

Дванадцятьоро дітей мав коваль Василь Іванович Компанієць із дружиною Уляною. Жили у Гуляйполі на Сігорі. Можливо тому, що в батьків він виріс один, вирішив створити велику родину, щоб і дітям зростати було дружніше, і надалі трималися б один одного. Тато зранку до вечора «молотив» у кузні, яка належала поміщику Раєковичу, і мати, не покладаючи рук, порадялася по господарству.

Малий Степан часто бігав до батька, із захопленням дивився на розпашіле горно, як він міло вихоплював із вогняної плашки шматок заліза і виплепував із нього потрібну річ той мелодійний перестук ще довго відлунював у вухах. – Дивись, синку, вчися – казав не раз тато, – тобі ця наука теж знадобиться.

Роки летіли. Вже Степан ворукувати ходив, як країною окотилася хвиля Великої Жовтневої соціалістичної революції,

а за нею услід загриміла громадянська війна. Пам'ятає, як заїхав на їхню вулицю на трійці баских коней Нестор Махно, про якого вже йшла слава.

– Ми хлопці боязко поглядали на нього, – згадує Степан Васильович, – і одночасно з повагою, бо начувані вже були про його сміливість і відчайдушність. Очі його так і блискали з-під опущених брів, ніби пронизуючи наскрізь. Та ми мало тоді що розуміли: і хто такий батько Махно, і що то за армія така махновська, і кому, нарешті, потрібна та війна.

У 19-му Степан разом зі своїми однолітками пішов добровольцем на війну і залишила вона, клята, слід йому на все життя, бо повернувся звідти скаліченим. Так трапилось, що підстрелений кінь упав на нього. Довго довелося лікувати розтрощену ліву ногу. Лікарі постаралися, як могли, але вона в результаті стала на кілька сантиметрів коротше правої.

Додому повернувся інвалідом. Без діла негоже було сидіти. Пішов до батька у кузню освоювати глибше ковальське ремесло. З незвички дуже боліли руки з натертими червоними пухирями. Серед ночі схоплювався від нестерпного болю.

Але треба було працювати. Незабаром одружився на сусідської русявці Катерині. Сімох дітей народили – чотирьох доньок і трьох синів. Жили, господарювали на землі, як не важко було, ставили на ноги дітей. Пережили, хвалити Бога, лихі голодні роки.

Коли країну огорнула чорним крилом звістка про Велику Вітчизняну, пішов по військомату проситися на фронт, хоч і знав, що не візьмуть.

– Але чимось я можу бути корисний? – запитав.

– У трудармію вас зарахуємо, не проти? – відповів військовий настирливому молодому чоловікові.

Протягом усіх воєнних років довелося трудитися і на полях, і на будівництві, і на залізниці. Допомігав країні, чим міг. А після перемоги, у 1945-му повернувся в рідне місто. Працював у колгоспі на різних роботах. Чесно і сумлінно.

Ось так за війнами, за важкою працею промайнуло життя.

18 серпня 2001 року

В. Красовська.

2002^а...

Новий рік приніс сюрприз для учнів Добропільської загальноосвітньої школи I–III ступенів. Про це повідомляла 3 січня у

– Я не жалію про те, що мені випало так прожити його, – сказав Степан Васильович.

Дійсно, нашим батькам, дідам і прадідам треба гордитись тим, що вони боролись за кращу долю своїх дітей і онуків, що свято вірили у своє праве діло і завжди перемагали.

... Діда Степана прийшли вітати із 100-літнім ювілеєм його діти – 78-річна Шура, 71-річний Микола, 63-річна Галина і 60-річний Володя, онуки, правнуки. Приїхали до старенького з такої нагоди і заступник голови райдержадміністрації П.П.Науменко, голова районної організації ветеранів П. І. Доля, районний військовий комісар М. А. Борисенко, представники дирекції товариства «Перемога» і Добропільської сільради – з подарунками і квітами. А як же інакше? 100-річчя життя сьогодні – то подія, довгожителі – велика рідкість.

Ми теж приєднуємось до тих вітань. Хай здоровиться вам ще, дідусю Степане.

районній газеті директор В.І. Мелашенко: «І дорослі, і діти радіють приходу новорічних та різдвяних свят. В учнів Добропільської ЗОШ I–III ступенів подвійна радість: напередодні Нового року ТОВ «Перемога» вручило їм довгоочікуваний подарунок – музичний центр «Караоке». Піднесений настрій у дітей – це так важливо для новорічного свята. Наявність сучасної музики, яка відповідає смакам учнів, робить свято особливим, незвичайним, сповненим незабутніх вражень. Скільки веселощів, radoщів, захоплення!

Гарним подарунком учні завдячують дирекції ТОВ «Перемога», особисто Л. В. Горпиничу, який добре розуміє потреби сучасної молоді і робить все можливе, щоб життя школярів було різноманітним, цікавим і веселим. Свідченням цього є і солодощі, які вручили Дід Мороз і Снігуронька від імені профспілкового комітету і дирекції ТОВ «Перемога».

Вчителі та учні школи шлють найкращі вітання з Різдовом Христовим дирекції ТОВ «Перемога» і особисто Л.В.Горпиничу, членам товариства та бажають їм щастя, здоров'я, благополуччя в родинах, достатку в сім'ях. Хай цей рік принесе затишок і тепло у ваші оселі, буде щедрим на посмішки дітей та онуків, багатим на добро і удачі.»

* * *

На початку Нового року народився Анатолій Борисович Савицький, голова Добропільської сільської ради з 1990 року.

У народі про таких, як сільський голова Добропільської сільської ради Анатолій Борисович Савицький, кажуть: «Душа чоловік». А наявність у людини, тим паче керівника, навіть однієї чудової риси – доброти заслуговує найвищих слів. На жаль, у наш стрімкий, мінливий час ця

риси якось, непомітно знівелювалася, стала ніби немодною, а часом здається, що й непотрібною. Це засмучує і водночас непокоїть. Доброти вкрай бракує в суспільстві. Мало того, спостерігається її дефіцит. Дуже шкода. Бо коли на будь – якій справі є відбиток доброти, вона залишається теплим слідом у душах людей, дає здорові, обнадійливі, дружні сходи. Добро множиться добром.

...Народився Анатолій Борисович у день Нового року далекого 1942-го в селі Успенівці, куди під час війни приїхала до своїх батьків мама. До речі, його батько, йдучи на фронт, не міг знати хто народиться, тому щиро просив дружину: «Якщо буде донька, назви Антоніною». Але на світ з'явився син і нарекли його Анатолієм. А батькові так і не судилося побачити його, бо у сорок третьому загинув, захищаючи рідну землю.

Дуже рано пізнав Анатолій Борисович тяжку працю, бо разом із старими, вдовами відроджував рідне село. А життя не стояло на місці. Після відбудови, навчання, згодом продовжував його, а потім — працював. Трудову діяльність починав з майстра виробничого навчання у Василівському профтехучилищі, далі — посади інженера-електрика, заступника голови колгоспу «Перемога», але вже в рідному районі. У 1990 році сільчани обирають його головою Добропільської сільської ради.

— Анатолій Борисович дуже добрий чоловік, відчуває потреби виборців і щиро переживає, коли не вдається комусь допомогти. Але він ніколи не залишає людину без підтримки, завжди дає надію, — говорили мешканці сільради.

Дійсно, сільський голова Савицький прагне оперативно вирішувати питання громадян, запити виборців. Під час розмови з людьми слів на вітер не кидає, порожніх обіцянок не дає. Тому так цінується його слово. Всі знають: якщо голова сказав — розіб'ється, а зробить. Під дбайливою опікою сільського голови питання благоустрою, соцкультпобуту, медицини, проблеми ветеранів, пенсіонерів, малозабезпечених. Особлива турбота — багатодітні родини, одинокі та люди похилого віку. Не залишає поза увагою й інвалідів.

На жаль, не все під силу місцевій громаді. Немає в неї таких коштів, щоб придбати ліки або паливо на зиму всім, хто цього потребує. Та не складає руки сільський голова, він тісно співпрацює з керівництвом та мтешнього товариства «Перемога». І ця співпраця дає гарні плоди.

— Близько дванадцяти років Анатолій Борисович на державній службі, — говорить про нього заступник голови районної ради Людмила Федорівна Богушко. Обов'язки свої виконує добросовісно, справа йому додається. Він напрочуд порядний, доброзичливий чоловік,

має свій стиль роботи, багату практику, вміє принципово вирішувати назрілі питання. Значну увагу приділяє він розвитку і становленню місцевого самоврядування на підвідомчій території. Його люблять і поважають мешканці сільради за щедрість та красу душі, яка світиться різними гранями...

Разом з дружиною Анатолій Борисович створив міцну,

5 січня 2002 року

гарну сім'ю. Виростили і виховали сина і доньку, якими можуть пишатися.

Шістдесят років прожив на землі Анатолій Борисович Савицький. Труднощів і незгод було і у нього чимало. І він це розуміє. Але труднощі ці лише зміцнюють у нього рішучість працювати в ім'я самим обраної цілі: зробити все, щоб життя людей було кращим.

Т. Дорогобід.

* * *

У 2002 році були вибори депутатів до місцевих рад. Після виходу на заслужений відпочинок А.Б.Савицького добропільцям треба було обирати нового голову. Обійняти цю посаду вони довірили Ніні Василівні Маненко. Що про неї вони знали?

Ніна Василівна Маненко народилася у 1953 році в селі Хвалібогівці (нині Добропілля) Гуляйпільського району. Після закінчення восьмирічки навчалася в Оріхівському сільськогосподарському технікумі, який успішно закінчила у 1971 році. За фахом — бухгалтер. Секретарем Добропільської сільради працює з березня 1990 року.

Є когорта людей, які знають, люблять свою справу і чесно працюють. А розповідати про це, а тим більше хвалитися, взагалі не люблять. Ніна Василівна з їх числа.

Копітка точність і акуратність у своєму ділі цією жінкою, вироблені майже за 20 років роботи бухгалтером. Це допомагає їй з вправністю долати величезний інформаційно-документальний потік, без якого робота секретаря просто неможлива. Наприклад, щороку вона видає десятки, сотні різноманітних довідок та інформацій. На контролі в неї перебуває цілий ряд довгострокових цільових програм. А скільки часу займали укладання договорів оренди земельних паїв!

Робота з людьми – це найвідрадніший і, мабуть, найтяжчий чинник у роботі як голови, так і секретаря сільської ради.

Ніна Василівна – людина з великим досвідом роботи в місцевих органах влади. Вона і правознавець, і психолог, і соціолог, і просто уважна, чуйна, добра жінка. Приходять до неї односельчани часто з особистими питаннями, бо Ніна Василівна не тільки чує і розуміє, а й допомагає. Особлива її увага і турбота – літні люди, діти, молодь, словом, категорії, у яких найбільше проблем. І для кожного вона знайде час, кожного вислухає, кожному порадить. Хоча до неї доля була не досить привітною, але вона ніколи не впадала у відчай, не замикалася в собі. Та не будемо про це напередодні свята.

Ніна Василівна – прекрасна мати, яка виростила і виховала трьох дітей, щаслива бабуся, бо вже має двох онучат. А взагалі вона просто гарна і розумна жінка, яка може і вміє багато чого. Проте ніколи не відмовляється від допомоги своїх надійних помічників – депутатів, педагогів, працівників культури,

членів товариства, спеціалістів. І саме вони, члени трудових колективів ТОВ «Перемога», висунули кандидатуру Н.В.Маненко на посаду сільського голови Добропільської сільської ради на нинішніх виборах. Таким чином, довіривши їй владу на селі.

Пропозицію односельчан прийняла і почала працювати над передвиборною програмою, а вона доволі проста і прийнятна. Наприклад, тісна співпраця з депутатським корпусом, дирекцією ТОВ «Перемога», колективом загальноосвітньої школи, ветеранською організацією; відновлення регулярних звітів депутатів перед виборцями; вирішення питань соцкультпобуту; реконструкція водогону; завершення будівництва церкви; покращення автобусного сполучення з райцентром і багато іншого.

Сотні проблем у неї зараз, а тисячі ще виникнуть – таке життя. І всі вони є і будуть предметом турботи Ніни Василівни Маненко. Нехай же буде щедрою на добро її земна доля, хай їй легко працюється і завжди розуміють її люди.

6 березня 2002 року

Т. Дорогобід.

* * *

Того, 2002-го року сталася ще одна знаменна подія у добропільців – зустріч випускників місцевої середньої школи через 20 років. Про неї тепло розповіла 10 серпня у райгазеті колишній класний керівник Н.Волинцева у кореспонденції «Друзі мої, прекрасний наш союз...»:

– Переклавши так на українську мову відомі пушкінські рядки, я винесла їх в заголовок при розповіді про вас, мої дорогі випускники 1982 року. В цьому році у вас ювілей – 20-ліття, як ви закінчили Добропільську середню школу.

І зараз я б хотіла згадати ті роки, які я мала щастя провести поруч з вами, поруч з прекрасним педагогічним колективом.

1974 рік... Перший рік моєї роботи у школі. Знайомство з колективом. І вже всього через декілька днів я з радістю відчувала себе частинкою цієї дружної, доброї сім'ї на чолі з директором В.Ф.Ковурою. Я до цього часу пам'ятаю ту турботу, якою мене оточили всі: і О.А.Крутікова (нехай земля буде пухом моїй дорогій наставниці), і Л.Д.Савин, і П.І.Тимоніна, і Л.Я.Буряк... Дивлячись на їх невтомну працю у школі, я вчилася також віддаватися їй повністю. А новий 1975 – 1976 навчальний рік подарував мені радість – я стала класним керівником. Я росла,

дорослішала, разом зі мною росли, дорослішали, ставали на ноги і ви, мої дорогі ювіляри.

Спочатку вас було 33. Протягом семи років дехто, змінивши місце проживання, виїхав, інші після того, як закінчили вісім класів, вступили до технікумів. Десятирічку закінчило 22 учні. До кінця навчального 1982 року ми стали з вами дружною сім'єю.

Нашу школу без вагань можна було назвати школою життя, тому що в ній все, як у житті: класи – сім'ї, вчителі – батьки. Тому і розлучатися з нею було так важко. Але утішало одне: теплі спогади про все і про всіх.

Наша Добропільська школа випустила в життя не одне покоління учнів. І мені радісно усвідомлювати, що у всіх вас є і моя часточка. Я знаю, що ви стійко зустрічаєте сьогоднішні труднощі, а запорукою цього є знання і моральні принципи, засвоєні у школі, сама атмосфера, проникла взаєморозумінням і повагою: і все це завдяки тому,

що шкільні керманічі – В.Ф.Ковура, П.І.Тимоніна, а зараз і В.І.Мелашенко змогли створити такий колектив, який турбувався, турбується і буде турбуватися про всіх і про кожного учня окремо.

Ми жили з вами, мої вихованці, в дивний час, овіяний романтикою, наповнений прекрасними подіями і досягненнями. Сам тільки табір праці і відпочинку чого був вартий! Щороку він діяв при школі і носив ніжну назву «Росинка»... А наші поїздки в Дніпропетровськ, Запоріжжя, Київ, Хмельницький, Кам'янець-Подільський...

І ось через 20 років ви знову у своїй рідній школі. Як багато важить для кожного із нас свій дім, де живуть спогади в рамках на стіні, де все таке дороге і близьке серцю. Не всі залишилися вдома у Варварівці, Добропіллі, Новозапорізькому, Раді – лише деякі: Тетяна Калашник, Валентина Горпинич, Микола Куш, Сергій Марченко, Віктор Юрченко... Але не забувають свій рідний край, приїздить додому із Києва – Ігор Буряк, із Дніпропетровська – Петро Кучерявий, із Ростова – Лариса

Гопка, із Запоріжжя – Ірина Попович, Віктор Осовцов, Василь Гопка, Людмила Ляшко, Ольга Гаценко, Лариса Лаврик, із Донецька – сім'я Богуславських – Сергій і Надія, із Гуляйполя – Валентина Прядка, Світлана Попович, Наталка Кириченко, Людмила Ларочкіна, Яків Іващенко, із Кам'янки-Дніпровської – Володимир Каліберда, із Закарпаття – Інна Гаценко, із Покровського – Лариса Качан, Ірина Кумейко.

Кажуть, кожна людина народжується двічі. Перше народження – фізичне, а друге – громадянське, коли вперше сідають за кермо машини, трактора, коли вперше переступають прохідну заводу, приходять в цех, в заклад і починають усвідомлювати своє призначення в житті. І я радію за вас, радію тому, що за всі ці роки ви не забули одне одного, що, коли треба, завжди приходите на допомогу. Я рада також і тому, що ви всі залишили у вчителів гарні спогади про себе, що до цього часу вас пам'ятають. Я вдячна вам за розуміння і доброту, людяність і порядність, за те, що і в радості, і в горі ви завжди поруч.

Але не тільки приємні події відбувалися в житті мешканців Добропільської сільської ради.

... Економічні та соціальні негаразди життя кінця 20-го і початку 21-го століття привели декого на шлях розкрадання колективної власності. Щоб перекрити шлях злочинам, у Добропіллі створили загін самозахисту. Що це таке і як він діє? І йшлося у кореспонденції «У Добропіллі діє загін самозахисту» (района газета за 27 листопада 2002 року). Подаємо її повністю:

– Зона обслуговування помічника дільничного інспектора прапорщика міліції В.Л.Вакулінського – територія Добропільської сільської ради, в яку входить три села. Скромний і небагатослівний Віталій віддає перевагу не особистим «подвигам» у боротьбі зі злочинністю, а тим проблемам, з якими доводиться стикатися мешканцям сіл. Добре розуміючи, що самим дільничним непросто справитися з усіма порушеннями правопорядку, він став ініціатором створення загону самозахисту. Створено його три роки тому у ТОВ «Перемога» і він є складовою ланкою товариства.

Очолює громадське формування О.В.Мовчан, заступник – О.Е.Соломонов. Що ж входить в обов'язки членів загону? Загалом це – патрулювання, як самотійно, так і з дільничними інспекторами, території господарства (сільськогосподарські

угіддя, приміщення), а також перевірка несення служби сторожами. Розпорядок роботи загону планується з урахуванням потреб господарства щоранку о 7-й годині на нараді спеціалістів у кабінеті директора ТОВ Л. В. Горпинича, де доводяться завдання правоохоронцям на добу.

У денний час члени громадського формування (ГФ) здійснюють охоронні функції на об'єктах господарства, а у вечірні та нічні години вони виконують об'їзди територій сіл. Для цього Леонід Васильович Горпинич виділив автомобіль ВАЗ-2121, який має радіотелефон, за допомогою якого підтримується зв'язок як з центральною конторою, так і з автомобілями головних спеціалістів. Члени ГФ забезпечені також спеціальним літнім і зимовим одягом. А у приміщенні сільської ради для їх потреб виділено кімнату, куди, у разі відсутності дільничних, зве-

ртаються жителі села зі своїми проблемними питаннями чи допомогою.

До речі, кабінет умебльовано, є телефон. За свою роботу кожен член загону отримує щомісячну зарплату.

За час створення добровільного формування результати його роботи очевидні. Найперше – перекрито шляхи розкрадання колективного майна та продукції господарства. Крім цього, члени ГФ надають безпосередню допомогу дільничним інспекторам у розкритті злочинів, різних правопорушень. Ось, скажімо, у ході щорічної операції «Врожай» при здійсненні нічних об'їздів помічника дільничного В. Вакулінського і громадських право-

охоронців було виявлено крадіжку 210 кг комбікорму з ферми № 3 господарства, яку вчинив охоронець гр. П (1982 р. н.), житель с. Варварівки. Крадене вилучено, а на крадія заведено кримінальну справу.

Діяльність членів добровільного формування не обмежується суто збереженням колективної власності. Наприклад, під час проведення святкових заходів вони підтримують громадський порядок, виконують інші функції щодо попередження правопорушень.

Треба сказати, що сьогодні роль добровільних помічників міліції дуже важлива і необхідна, а особливо у роботі дільничних інспекторів міліції.

* * *

Далі мова про фінансово-господарську діяльність ТОВ «Перемога» у 2002-му році.

Той рік видався середній. На врожайність сільгоспкультур вплинула посушлива погода. Та все ж озимої пшениці, яка вирощувались на площі 920 гектарів зібрано по 41,8 центнера з гектара, а в тракторній бригаді, де бригадиром І. П. Пивовар на площі 412 гектарів одержали по 43 центнери з гектара.

Ячмінь займав 740 гектарів землі (середня врожайність його 21,9 центнера з гектара). Соняшник вирощувався на 950 гектарах (урожайність 20,3 центнера з гектара). Краший показник у тракторній бригаді №1 (бригадир В. Ф. Скрипак) – 21 центнер з гектара.

За рік товариство виростило 11 тисяч гусей для розрахунку за майнові паї працівникам.

Власникам земельних паїв видано продукції на суму 772171 гривню, за оренду майнових паїв – 88237 гривень.

Рентабельність сільськогосподарського виробництва за 2002 рік складає 41,4 процента. Найбільший прибуток одержано в рослинництві по озимій пшениці, рентабельність, якої дорівнює 89,9 процента, по соняшнику – рентабельність 281,5 процента. Чистий прибуток склав за рік 909 тисяч гривень.

Кращими працівниками господарства є доярки Т.В.Фесок, Т.О.Крутько, Н.В.Назаренко, свинарка Л.О.Домашенко, механізатори М.В.Дейнега, В.Г.Шрамко, А.П.Касюкін, С.М.Никифоренко, Н.О.Калашник, механізатор току О.М.Сірінюк, водій М.О.Сохін, В.О.Фесок, С.М.Тимченко та інші.

2003^а...і наступні роки

День за днем зриває рік з календаря листки, а ТОВ «Перемога» впевнено іде реформованим шляхом. Якщо раніше господарство культивувало зерно – м'ясо-молочний напрям, то з реформуванням від тваринництва з економічної точки зору довелося відмовитись.

– Нині в господарстві, – розповідає директор Л.В.Горпинич, – утримується тисяча голів великої рогатої худоби, з яких 200 дійних корів. Молоко в основному використовуємо для годівлі поросят. Так, виходить, вигідніше. Завдяки цьому постійно тримаємо три тисячі поголів'я. Для нас оптимальний варіант, що забезпечує і власні потреби, і надходження коштів. До того ж, в останні роки активно займаємося розведенням гусей, доводячи поголів'я до 18 тисяч. Ми їх продаємо, віддаємо як розрахунок за майнові паї.

Щодо врожаю минулого року, то все, що змогла, – посуха забрала. А тому й рік видався середній без будь-яких особливостей. Якщо брати до уваги той факт, що землі товариства найгірші в районі, що мають 86% схилів, на яких навіть найменший дощ не затримується, то це – результат добросовісного ставлення хліборобів до виконання усіх етапів польових робіт. Від підготовки ґрунту, до догляду, збирання.

Якщо говорити про людей, то не можна не згадати, на жаль, нині покійного колишнього голову колгоспу Пилипа Сергійовича Недерю.

Мені поталанило з попередником, бо більш як за двадцятирічну роботу керівником колгоспу побудовано механізований тік, більшість тваринницьких приміщень, виробничі та соціально – побутові об'єкти.

Але таке життя: нам продовжувати справу інших, а іншим продовжувати нашу справу. А тому з особливою шанобою називаю імена тих, ким гордяться новозапоріжці, добропільці, варварівці. Це місцевий художник, який займається оздоблювальними роботами в церкві Григорій Максецький, йому допомагає майстер по дереву Олег Глушенко. Серед механізаторів – бригадир першого загону Володимир Скрипак, Сергій Никифоренко, Ігор Попович минулого року освоїв новий комбайн, показав чудові результати на збиранні урожаю, Віктор Тимченко – майстер «золоті руки». Добрим словом у гаражі господарства відгукуються про водія КамАЗу Олександра Бабука, майстра далеких маршрутів, водія легковика Олександра Лободу, який не лише у районі і Запоріжжі, а й в усій області знає лікарні, бо мало не що тижня возить ветеранів війни і праці на їх прохання. Серед тваринників хотілося б відзначити завідувачку однією з найбільших ферм господарства Віру Соломонову, доярок Наталію Назаренко, Тамару Фесюк, свинарку Ларису Домашенко. Велику роботу виконують і члени будівельної бригади, яких очолює Антон Горпинич.

Одним словом – сім'я. У цій дружній сім'ї в 2003 році стала ще одна приємна подія: 28–30 березня район відзначав своє 80-річчя. Було свято і, звичайно, нагороди.

За значний особистий внесок у соціально – економічний розвиток регіону, вагомий досягнення у професійній діяльності Кабінет Міністрів України (Постанова № 314, 12 березня 2003 р.) нагородив Почесною грамотою директора товариства з обмеженою відповідальністю «Перемога» Леоніда Васильовича Горпинича.

Рішенням Президії Міжнародної Кадрової Академії від 13 січня 2003 року Золотою медаллю нагороджено за вагомий внесок у розвиток аграрного сектора економіки України, високі виробничі показники та випуск високоякісної сільськогосподарської продукції директора ТОВ «Перемога» Л.В.Горпинича.

29 березня високі нагороди Леоніду Васильовичу на урочистому зібранні в Гуляйполі вручив голова Запорізької обласної

державної адміністрації Є.Г.Карташов. Крім того, Л.В.Горпинич був нагороджений регіональною медаллю «За заслуги перед Гуляйпільським краєм». Її йому вручив 28 березня на офіційній церемонії голова Гуляйпільської районної державної адміністрації І.О.Бірюков.

Грамотами райдержадміністрації нагороджені також бригадир будівельної бригади ТОВ «Перемога» Антон Якович Горпинич та пенсіонер (директор Добропільської ЗОШ) Поліна Іванівна Тимоніна.

Серед почесних гостей свята були і вихідці з Варварівки: доктор філологічних наук, професор Дніпропетровського національного університету Володимир Олександрович Горпинич та ректор Макіївського економіко-гуманітарного інституту Василь Антонович Товстик.

Свята приходять і минають, а звичне трудове життя залишається.

...Впевнені, що отак і йтимуть дружно рік за роком, а на благодатній добропільській землі родитиме хліб, трудитимуться добросовісні земляки – степовики, і щастя їм приноситимуть діти та онуки.

Їм крила дав Гайчур

Варварівська та добропільська земля, що простяглася від Кімлички до Порфена багата на добрих і щедрих людей. Вона стала колыскою багатьох відомих людей, що принесли заслужену славу рідному краю. Звідси пішли у світ письменники, вчені, інженери, вчителі, журналісти – люди різних професій. Про них далі розповідь.

Григорій ГОРПИНІЧ
(1923–1987)

партійний і господарський працівник

Григорій Онуфрійович Горпинич народився 15 травня 1923 року в селі Варварівці Гуляйпільського району Запорізької області в сім'ї селян.

Трудову діяльність розпочав у 1940 році обліковцем дільничної бригади колгоспу «Дніпрельстан». Брав участь у боях з німецько-фашистськими загарбниками в період Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр., був тяжко поранений.

В 1947 році Г.О.Горпинич вступив у ряди КПРС. Після війни працював у радянських і партійних органах в Гуляйпільському, Якимівському і Новомиколаївському районах Запорізької області – головою виконкому сільської Ради, замполітом МТС, інструктором райкому партії, завідуючим парткабінетом, завідуючим відділом, другим секретарем райкому партії, головою райвиконкому.

З 1963 по 1986 рік Григорій Онуфрійович працював директором Новомиколаївської спецшколи-інтернату.

На всіх ділянках, де працював Г.О.Горпинич, йому були притаманні працелюбність, принциповість, чуйність, товариськість. Його ратна і трудова діяльність високо оцінена. Він нагороджений орденом Вітчизняної війни першого ступеня, двома орденами Червоної Зірки і багатьма медалями.

15 березня 1987 року на 64 році життя помер Горпинич Григорій Онуфрійович.

Володимир ГОРПИНИЧ (1927)

*вчений-мовознавець, доктор філологічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки,
академік АН Вищої школи України*

Володимир Олександрович Горпинич народився 26 листопада 1927 року в селі Варварівці Гуляйпільського району Запорізької області.

Закінчив Гуляйпільське педучилище (1946), Станіславський (тепер – Івано-Франківський) учительський інститут заочно (1949), Дніпропетровський державний (нині – національний) університет з відзнакою (1958). З 1946 по 1952 рр. працював учителем у школах Івано-Франківської та Запорізької областей. З 1949 по 1952 рр. – директор школи. З 1958 по 1962 рр. – завуч у школах Кіровограда, з 1962 по 1966 рр. – викладач Глухівського педінституту. З 1966 року в педвузах України посідав посади завіду-

вача кафедри, декана факультету, проректора з наукової роботи, ректора Запорізького педагогічного інституту (1974–1979).

В.О.Горпинич кандидат філологічних наук (1967), доцент (1969), доктор філологічних наук (1974), професор (1976), академік Академії наук Вищої школи (1995), заслужений діяч науки і техніки України (1995).

З 1996 року Володимир Олександрович працює в Дніпропетровському національному університеті професором кафедри української мови.

Наукові погляди В.О.Горпинича сформувалися під впливом праць В.В.Виноградова, Г.О.Винокура, Я.О.Спринчака, М.А.Жовтобрюха, І.І.Ковалика. Вони зосереджені на проблемах словотвору, словозміни, лексикології, лексикографії, орфографії, орфоєпії, морфології, морфології, топоніміки, антропоніміки, ад'єктонімії, катойконімії слов'янських і неслов'янських мов, а також на питаннях синтаксису і лігводидактики.

Тема кандидатської дисертації – «Словотвір відтопонімних прикметників і назв жителів у східнослов'янських мовах» (1967), тема докторської дисертації – «Відтопонімний словотвір української мови» (1974).

В.О.Горпинич опублікував понад 270 наукових праць, з них 43 книги (монографії, словники, навчальні посібники і підручники, методичні посібники): 25 книг написано одноосібно, а 18 – у співавторстві.

Він першим із славістів ґрунтовно дослідив процеси формування та закономірності творення ад'єктонімів і катойконімів у східнослов'янських мовах, а також у чеській, болгарській, македонській та французькій мовах, розробив основи теорії відтопонімного словотвору, розробив і обґрунтував методику його вивчення, впровадив у прак-

Володимир Олександрович
Горпинич

тику дослідження динамічний аспект, заклав основи функціональної дериватології, висвітлив низку питань словотвірної синтезу, дослідив закономірності словотвору у зв'язку з інтернаціоналізацією топонімії деяких національних мов (естонської, узбецької, грузинської, латвійської), виявив особливості функціонування українських географічних назв у російській мові, сформулював основні правила творення ад'ектонімів та катойконімів, правила прочитання, наголошення і правопису абрєвіатур в українській і російській мовах. Ці результати знайшли відображення в опублікованих 13 одноосібних і колективних монографіях.

Особливої уваги В.О.Горпинич надає проблемам вивчення української і російської мов у вищій і середній школі. Відповідно до своїх педагогічних поглядів у галузі лінгводидактики автор написав (одноосібно та у співавторстві) і опублікував 18 підручників та навчальних посібників, 3 методичних посібників. Значну увагу вчений приділяє питанню лексикографії. Він опублікував 10 одномовних і двомовних словників.

З 1962 по 2001 рік В.О.Горпинич прочитав сто наукових доповідей на міжнародних, всеукраїнських і міжвузівських наукових конференціях з проблем славістики. Заснував дві кафедри – кафедру російської мови в Миколаївському педінституті (1968) і кафедру філологічних дисциплін в Кіровоградському педагогічному університеті (1982). Створив в Україні наукову школу з проблем словотвору і ономастики, до якої входить 11 викладачів різних вузів.

В.О.Горпинич був науковим, титульним і відповідальним (головним) редактором більше 30 монографій, збірників наукових праць, навчальних посібників, словників різних видавництв України.

При кафедрі української мови Дніпропетровського університету заснував постійний серійний науковий збірник «Ономастика і апелятиви», затверджений ВАКом України як фахове видання (з 1977 р. вийшло 17 випусків).

Володимир Олександрович багато часу віддає підготовці наукових кадрів. Був членом спеціалізованих рад для захисту докторських дисертацій при Одеському і Харківському університетах. Нині член ради для захисту кандидатських дисертацій при

Дніпропетровському університеті. Під його керівництвом захищено 14 кандидатських дисертацій. З числа його учнів чотири кандидати наук захистили докторські дисертації (В.В.Лучик, К.Е.Нурмухаметов, В.М.Ожоган, А.А.Лучик), а один (З.О.Валюх) навчається в докторантурі. З 1974 року В.О.Горпинич постійно виступає офіційним опонентом. Оponував на захисті 12 докторських і 48 кандидатських дисертацій.

Володимир Олександрович є членом Національної комісії з питань правопису при Кабінеті Міністрів України (1996), Національної комісії з географічних назв України при Кабінеті Міністрів (1993), Української ономастичної комісії НАН України (1982), Проблемних рад Інституту мовознавства НАН та Інституту української мови НАН України, НАН України, Академії наук Вищої школи України (1993).

В.О.Горпинич брав активну участь у громадському житті України: обирався депутатом Запорізької обласної Ради народних депутатів (1996), був делегатом XVI з'їзду профспілок СРСР (1977), IV з'їзду вчителів України (1977), Всесоюзного з'їзду вчителів (1978), IX Міжнародного з'їзду славістів (1983).

Нагороди і відзнаки: Відмінник народної освіти Узбекистану (1968), Відмінник народної освіти України (1977), Відмінник освіти СРСР (1977), медаль ім. А.С.Макаренка (1977), медаль «За доблесну працю» (1970), медаль «Ветеран праці» (1985), Почесна Грамота Президії Верховної Ради України (1993) за заслуги у підготовці висококваліфікованих спеціалістів, розвиток і впровадження наукових досліджень; почесне звання заслужений діяч науки і техніки України (1995) за значний особистий внесок у розвиток національної освіти, впровадження сучасних форм навчання і виховання молоді.

26 листопада 2002 року визначному вченому-мовознавцю нашому земляку Володимирі Олександровичу Горпиничу виповнилося 75.

Іван ДЕРЕВ'ЯНКО
(1929)

журналіст

Іван Семенович Дерев'янку народився 9 травня 1929 року в селі Варварівці Гуляйпільського району Запорізької області в сім'ї колгоспника. Освіту здобув у Варварівській початковій та Гуляйпільській середній школі. Працював на різних роботах у місцевому колгоспі. Брав активну участь в художній самодіяльності сільського клубу і районного Будинку культури, де читав гуморески не тільки відомих авторів, а і власні... Перший віршований міні-фейлетон написав ще у третьому класі.

Протягом п'яти років (з 1949 по 1954) служив на флоті. Демобілізувавшись, працював старшим черговим підстанції 35 кВт, наладчиком пичової автоматики на заводі «Дніпроспецсталь». Був позаштатним кореспондентом обласної молодіжної газети «Комсомолец Запоріжжя». Згодом перейшов на професійну журналістську роботу в заводську багатотиражку «Електрометалург».

У 1963 році закінчив дворічний університет робітничих кореспондентів при обласному відділенні Спілки журналістів України. З 1967 до 1995 (до виходу на пенсію) – кореспондент газети «Запорізька правда».

Друкувався у всіх місцевих газетах, а також у «Правді», «Молоді України», «Кримській світлиці», журналах «Перець», «Журналіст України», в колективних збірниках і альманахах – «Весела Січ», «Веселий курінь».

Іван Дерев'янку – член Національної Спілки журналістів України з 1974 року. Нині живе в м. Запоріжжі, працює редактором-упорядником у науково-редакційному підрозділі з підготовки та випуску серії книг «Реабілітовані історією». Невтомно працює як гуморист. У його арсеналі такі жанри, як гуморески, усмішки, бувальщини, мініатюри з натури.

Василь ТОВСТИК
(1938)

кандидат педагогічних наук, член Академії економічних наук України, ректор Макіївського економіко-гуманітарного інституту

Засновник і ректор Макіївського економіко-гуманітарного інституту Василь Антонович Товстик народився 26 червня 1938 року в селі Варварівці Гуляйпільського району Запорізької області в селянській сім'ї. Дитинство видалося тяжким (батько не повернувся з війни, хлопця виховувала мати).

Свій трудовий шлях майбутній вчений розпочав після закінчення Вербівської середньої школи (м. Гуляйполе) в 1955 році. Працював ковалем у колгоспі, а душа рвалася до науки, та материні нестатки заступали до неї дорогу. І все ж ковальський молот Василь Антонович змінив на навчання у Запорізькому бухгалтерському технікумі. Та вчитись довелося недовго, все ті ж нестатки змусили кинути навчання і податися в Донбас.

В місті Макіївці, яке стало для нього другою малою батьківщиною, пішов працювати на шахту «Південну» кріпильником. І віддав їй п'ять років життя. Водночас навчався на заочному відділенні філологічного факультету Донецького університету. На четвертому курсі почав викладати російську мову і літературу у вечірній школі, а згодом кинув шахту і перейшов на роботу в денну середню школу № 54.

Отже, В.А.Товстик з 1964 року в системі народної освіти. Шість років працював учителем, потім – директором школи, завідувачим районним відділом освіти, керував експериментом з соціальної педагогіки, за що нагороджений знаком «Відмінник на-

Василь Антонович Товстик і Микола Васильович Горпинич (справа).
Фото 70-х років

родної освіти». З 1986 року працює в системі вищої освіти. Спочатку в Донецькому університеті: викладачем кафедри педагогіки і психології, деканом факультету перепідготовки і підвищення кваліфікації педагогічних працівників. У 1992 році з ініціативи Василя Антоновича при підтримці міськвиконкому був створений Макіївський економіко-гуманітарний інститут зі змішаною формою власності, ректором якого В.А.Товстик є весь цей час.

Завдяки наполегливості ректора і колективу в інституті вдалося створити достатню матеріальну базу для навчання 2400 студентів. Це 18 учбових аудиторій, 3 комп'ютерних класи, 2 лінгафонних кабінети, бібліотека, що має понад 30000 книжок.

Під керівництвом ректора сформувався кваліфікований професорсько-викладацький склад інституту. На 14 кафедрах працюють 4 академіки, 9 докторів наук, 50 кандидатів наук. Викладання навчальних дисциплін проводиться українською та російською мовами. В 1999 році інститут акредитувався за третім рівнем (сертифікат про акредитацію СІ-ІІІ № 054543).

Одночасно з великою організаторською роботою В.А.Товстик веде плідну викладацьку, наукову і науково-методичну роботу. Він автор більш як п'ятдесяти наукових публікацій з питань організації та управління освітою. Вчені інституту розробляють програми розвитку промисловості та соціальної сфери регіону та міста Макіївки, опубліковано більше ста наукових робіт, в тому числі понад 50 підручників і навчально-методичних посібників.

Результатом організаторської роботи ректора є 4 випуски студентів, які працюють на підприємствах регіону та за його межами, успішний виступ студентів інституту на Всеукраїнських олімпіадах, наукових конференціях.

Під керівництвом В.А.Товстика інститут у 1999 році увійшов до складу учбово-наукового комплексу «Макіївський економіко-гуманітарний інститут. Університет внутрішніх справ МВС (м. Харків)».

В 1999 році Міністерство освіти України нагородило Василя Антоновича Почесною грамотою за визначні заслуги у вихованні, навчанні, професійній підготовці студентської молоді в умовах відродження і розвитку національної освіти України, в організації

та удосконаленні навчальної, виховної, методичної та науково-дослідної роботи.

В 2002-му році В.А. Товстик отримав листа від президента Міжнародного науково-дослідного комітету Американського Біографічного інституту Дж. М. Еванса такого змісту: «Дорогий професор Товстик! Мені приємно оголосити Вам, що Вам присуджено престижне звання Людина Року-2000. Міжнародний науково-дослідний комітет Американського Біографічного інституту прийняв це рішення, беручи до уваги ваші заслуги і внесок у розвиток сучасного суспільства».

Розглянувши Вашу кандидатуру, ми змушені були обговорити досягнення багатьох авторитетних учених всього світу, які увійшли до нашої енциклопедії «Хто є хто». Ось чому було так складно виділити певне число осіб, які могли бути номіновані на отримання грамоти Людини Року. Необхідно було врахувати всі досягнення номінантів, які обговорювались в комітеті. Вітаю вас з присудженням такого почесного звання!»

В 2002 році громадськість Макіївки урочисто відзначило 10-річчя економіко-гуманітарного інституту, випестуваного дитяти нашого земляка Василя Антоновича Товстика, якого в тому ж році нагороджено орденом Асоціації вузів недержавної форми власності «За розбудову освіти».

В.А.Товстик написав десятки праць з проблеми управління шкіл і банківської системи. Серед робіт останніх років такі, як «Управління науково-технічним прогресом в умовах ринкових відносин», «Збірник педагогічних ситуацій», «Дослідницький підхід в управлінській діяльності» тощо.

Микола ГОРПИНІЧ
(1938–1973)

журналіст, письменник

Микола Васильович Горпинич народився 1 жовтня 1938 року у селі Варварівці Гуляйпільського району Запорізької області. Після закінчення Гуляйпільської середньої школи №2 працював фуражиром у колгоспі, потім – на цегельні в рідному селі. Ви-

Анатолій Іванович Горпинич

стував із гострими дотепними віршами перед односельчанами, друкувався в газетах і журналах.

У 1959 році вступив на філологічний факультет Дніпропетровського університету і, одержавши у 1964 році диплом, почав працювати у райцентрі Петропавлівці Дніпропетровської області редактором радіомовлення, потім – завідувачим районним відділом культури. Згодом став власним кореспондентом луганської газети «Прапор перемоги». В місті Свердловську, де жив, керував літературною студією «За-

бой» при редакції місцевої газети «Знамя шахтара».

У жовтні 1973 року перейшов на роботу в редакцію одеської обласної газети «Чорноморська комуна».

Творчий доробок гумориста М. Горпинича невеликий: гумористична повість та кілька десятків гуморесок. Повість «Дешлеї» була надрукована в журналі «Прапор», № 7 за 1977 рік і вийшла у видавництві «Донбас» у 1982 році під назвою «Життєва історія».

У 1985 році у видавництві «Радянський письменник» з'явилася збірка гумору та сатири Миколи Горпинича «Оригінал на прогулянці». Сюди увійшла повість «Дешлеї», 14 прозових та 13 віршованих гуморесок: «Оригінал», «Жорка стає людиною», «Знамення», «Новина» та інші.

У 35-річному віці, у розквіті життєвих і творчих сил, виконуючи завдання редакції газети «Чорноморська комуна», трагічно загинув Микола Васильович Горпинич.

Анатолій ГОРПИНИЧ

(1941–2001)

поет, тесля

Анатолій Іванович Горпинич народився 10 жовтня 1941 року в селі Варварівці Гуляйпільського району Запорізької області у бага-

тотітній селянській родині. Закінчив 7 класів загальноосвітньої школи. Писати вірші почав з дитинства, серйозно цим займався у 30 років. Увесь час трудився у місцевому колгоспі «Перемога» теслю в будівельній бригаді.

В 1992 році в Гуляйпільській районній друкарні з'явилася збірка гумору і сатири Анатолія Горпинича «Діловий лев».

Друга збірка гумористичних та сатиричних віршів «Пір'яста лисиця» побачила світ у 1996 році в Гуляйпільській районній друкарні. Анатолій Горпинич підготував до друку третю збірку сатири та гумору «Півник на гнізді», але ... 9 листопада 2001 року після тяжкої хвороби помер Анатолій Іванович Горпинич.

Полковник
Володимир Пилипович Недеря

Василь Васильович Горпинич.
Фото 1979 року

Антон Якович Горпинич.
Фото 1961 року

Антон Якович Горпинич,
бригадир будівельної бригади
з 1969 року

Додатки

Список голів Варварівської сільради

08.12.20–20.12.20 рр. – Брацило Федот Максимович
28.12.20 р.– Ляшко Семен Іванович
1929 р.– Лаврик Пилип
08.1935 р.– Солодченко Петро
1936–1937 рр. – Заїченко
1939 р.– Сірінюк Микола
12.1940–09.41рр. – Кулакова Катерина
1947 р.– Горпинич Григорій Онуфрійович
1952–1957 рр. – Котко Олександр Дмитрович

29 серпня 1958 року Варварівська сільрада увійшла у Добропільську.

Список голів Хвалибогівської сільради

1930–1931 рр. – Циганко Степан Терентійович
1935–08.1937 рр. – Куш А. М.
1940 р., 1946 р. – Чефранов І. Г.
1944 р. – Горпинич
1947–1952 рр. – Чиж В. Я.

Список голів Добропільської сільради

1959–1961 рр. – Єна Павло Денисович
1971–1971 рр. – Крутікова О. А.
1973–1979 рр. – Кучерявий П.
1979–1980 рр. – Муковський Пилип Захарович
1985 р. – Півторапавло Іван Михайлович
1989 р. – Кривовус В.
1990 р. – Савицький Анатолій Борисович
2002 р. – Маненко Ніна Василівна

Список голів колгоспів (Варварівська сільрада)

*Колгосп «Більшовик» (до 1937 р. ім. Любченка)
– село Добровільне*

1935–01.1940 рр. – Каліберда Кузьма
01.1940 р. – Сухов Мартин Іванович (за ін. даними – Тарасенко)
1941–1944 рр. – Сова Артем Григорович
– Солодовник
1947р. – Москівець

5 серпня 1950 року колгосп «Більшовик» приєднано до колгоспу ім. Куйбишева.

Колгосп імені Куйбишева – село Грушеве

1936 р. – Кириченко
1937–1938 рр. – Соколов
1940 р. – Доля
1944 р. – Костирко
1947 р. – Рябко Микола Маркович

31 січня 1954 року колгосп перейменовано в колгосп імені Кагановича.

– Коровка Григорій Кіндратович

Колгосп «Дніпрельстан» – село Варварівка

1930–1937 рр. – Гопка Іван Юхимович (за ін. даними Дмитрович)
1937–1938 рр. – Андрієнко В.
1940 р. – Козаченко Сергій Іванович
1941 р. – Котко Олександр Дмитрович
1944 р. – Волосяний
1947–1958 рр. – Козаченко Сергій Іванович

З 1955 по 1957 рр. колгосп «Дніпрельстан» називався імені Маленкова, а з 6 липня 1957 року – «40-річчя Жовтня». 24 лютого 1960 року приєднаний до колгоспу «Перемога».

Список голів колгоспів (Хвалибогівська сільрада)

імені Будьоного – село Прилуки

1935–1937 рр. – Садівничий Самійло Мусійович
1940 р. – Гонтар І.
1944 р. – Єна
1947 р. – Садівничий Самійло Мусійович
1951 р. – Медяник
1957 – 01.1958 рр. – Буланий Степан Іванович

В січні 1958 року колгосп імені Будьоного приєднано до колгоспу імені Горького Воздвижівської сільради.

Колгосп «III Інтернаціонал» (1927 р.) – село Хвалибогівка

1935–1938 рр. – Кириченко
1940 р. – Кривопуст
1941 р. – Воропай Пилип Корнійович
1944 р. – Чорний
1946 р. – Латишев
1947 р. – Кириченко Федір Дмитрович

29 серпня 1950 року колгосп приєднано до колгоспу «Перемога».

Колгосп «Плугатар» – село Новий Світ, Січ

1927–1930 рр. – Циганко Степан Терентійович
1935–1937 рр. – Бальсанко С.
1937 р. – Куш
1940 р. – Гончар І.
1941 р. – Самойленко Петро Андрійович
1947–1955 рр. – Деркач Федір Іванович
1955–1958 рр. – Єрмак В.М.

29 серпня 1950 року колгосп «Плугатар» та «III Інтернаціонал» об'єдналися у колгосп «Перемога».

24 лютого 1960 року колгосп «Перемога» та «40-річчя Жовтня» утворили колгосп «Перемога». Головою його був до 1962 року Козаченко Сергій Іванович.

07.02.1962 р. – 04.10.1985 р. – Недеря Пилип Сергійович

04.10.1985 р. – по наші дні – Горпинич Леонід Васильович

Директори Добропільської школи

1932–1941 рр. – Бодорацький Олександр Борисович

1943–1944 рр. – Бут

1944–1946 рр. – Самійленко Леся Павлівна

1946–1954 рр. – Удовиченко Гнат Тимофійович

1954–1959 рр. – Крутько Антон Єрофейович

1959–1960 рр. – Сердюк Михайло Григорович

1960–1966 рр. – Коломієць Віталій Іванович

1966–1979 рр. – Ковура Владислав Федорович

1979–1988 рр. – Тимоніна Поліна Іванівна

1988 р. – по наші дні – Мелашенко Варвара Іванівна

Заключне слово

Перегорнуто останню сторінку. Книга закінчилася. Та не хочеться розставатися з добрими, щедрими жителями Добропільської сільради, працівниками товариства з обмеженою відповідальністю «Перемога», на долю яких випали різні випробування. Та хвалити Бога сьогодні вони творять нову історію і вона не менш значима, ніж у їх попередників.

Сподіваємося, що запропонована книга пробудить у краян любов до рідного степу, буде цілющим джерелом пізнання себе, старших поколінь, не залишить байдужим жодне любляче серце.

Автори щиро вдячні за ініціативу і підтримку створення цієї книги директору ТОВ «Перемога» Леоніду Васильовичу Горпиничу, за допомогу заслуженому діячу науки і техніки України, академіку Академії Наук вищої школи України, доктору філологічних наук, професору Дніпропетровського національного університету, патріоту-варварівцю Володимирі Олександровичу Горпиничу.

З повагою

Автори.

Зміст

Славен наш край Гуляйпільський	5
Передне слово	6
Варварівка	7
Хвалибогівка	11
На рейки нового життя	16
Від ТСОЗів – до колгоспів	24
... І був голодомор	29
Репресії	32
Велика Вітчизняна у долі краян	36
Відбудова	52
Хроніка колгоспного життя	59
Колгосп «Перемога»	66
Зміна керівництва – зміна стилю роботи	104
Їх труд відзначила Батьківщина	107
На нові форми	117
Ветерани в строю	131
Ставка на молодь	135
Правофлангові	138
Земля вимагає конкретики	140
На крутосхилі перемін – КСП «Перемога»	147
Острівець стабільності – ТОВ «Перемога»	148
У взаємодії	155
Рік за роком	156
Їм крила дав Гайчур	173
Додатки	185
Заключне слово	189

Літературно-художнє видання

Іван Кирилович Кушніренко
Володимир Ілліч Жилінський

На благословенній землі Добропільській:

*Сторінки історії Добропільської сільської ради
(сс. Варварівка та Добропілля) й ТОВ «Перемога»*

Художній редактор
Технічний редактор
Художник обкладинки

І. В. Князєв
Л. А. Лазутіна
А. П. Кондаков

Вид. ліц. ЗЗ № 004 від 23.08.01. Здано до складання 25.04.03.
Підписано до друку 03.07.03. Формат 60x90/16. Папір офсетний.
Гарнітура Antiqua. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 12,0+1,5 вкл.
Ум. фарбовідб. 12,5+1,5 вкл. Обл.-вид. арк. 11,54. Наклад 500 прим.
Зам. 289/146

Видавництво «Дике Поле»:
69063, Україна, м. Запоріжжя, вул. Чекістів, 31-а.
Тел. (0612) 13-75-05; факс 13-75-95

Виготовлено у ТОВ «Навчальний друк»
Україна, 61001, м. Харків, вул. Державінська, 38.
Свідоцтво про держреєстрацію:
серія ХК №58 від 10.06.2002 р.

Кушніренко І., Жилінський В.
К 96 На благословенній землі Добропільській: Сторінки історії
Добропільської сільської ради... – Запоріжжя: Дике Поле, 2003. – 192 с.

ISBN 966-7037-92-4

Історія сіл Добропілля і Варварівки – то історія краян Гуляйпілля. Складною, часом трагічною, вона була, але селяни неквапливо, вперто росли хліб, виховували дітей. Про долю двох сіл і йдеться у книзі.

Вона розрахована на любителів історії рідного краю, краєзнавців, учителів та учнів загальноосвітніх шкіл – усіх, хто цікавиться нашим минулим і думає про майбутнє.

ББК 63.3 (4Укр-43п)-8
УДК 94 (477.64)

МТФ

**ДИКЕ
ПОЛЕ**
ВИДОВНИЦТВО

МТФ

ОММЦАК

82
92

146.9

б. Гороскопа
МТФ